

Sami Outinen

TYÖN JOUSTAVUUS JA TYÖURAN TURVAKETJU

Turvaa joustoille pohjoismaisilla työmarkkinoilla

Sami Outinen

TYÖN JOUSTAVUUS JA TYÖURAN TURVAKETJU

**Turvaa joustoille pohjoismaisilla
työmarkkinoilla**

Ajatuspaja Vasemmistofoorumin Raportteja-sarjassa julkaistaan selvityksiä ja tutkimuksia yhteiskunnallisista aiheista. Sarjan tarkoituksena on tuottaa tietoa päätöksenteon pohjaksi, nostaa tärkeitä ilmiöitä julkiseen keskusteluun sekä esittää toimenpiteitä havaittujen ongelmien ratkaisemiseksi.

Sami Outinen: Työn joustavuus ja työuran turvaketju: Turvaa joustoille pohjoismaisilla työmarkkinoilla

Vasemmistofoorumi ry – Raportteja 2/2020

Raportti on toteutettu Palkansaajasäätiön tuella.

© Sami Outinen/Vasemmistofoorumi

Kannen kuva: Matthias Buehler / CC BY-NC 2.0 / Flickr

ISBN 978-952-7206-18-8 (nid)

ISBN 978-952-7206-19-5 (pdf)

ISSN 2670-188X (painettu)

ISSN 2670-1898 (verkkajulkaisu)

Paino: Lähettämö Oy

Julkaisija: Vasemmistofoorumi ry | Helsinki | www.vasemmistofoorumi.fi

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Työllisyys	9
Suurempi julkinen sektori vai lisää osa-aikatyötä pohjoismaiseen malliin	9
Irtisanomisturva, hyvät työolot ja työllistämistakuu lisäävät ikääntyneiden työllisyyttä	10
Kestävyysvajeella ei voi perustella työvoiman tarjonnan lisäämistä	12
Rakenteellista työttömyyttä ei ole olemassa	12
Aktiivinen työvoimapolitiikka parantaa työllisyyttä pitkällä tähtäyksellä	13
Paremmat työehdot ja palvelut parantavat maahanmuuttajien työllisyyttä	15
Työntekijälähtöinen työllistäminen edellyttää työttömyysturvan parantamista	16
Porkkana on keppiä tehokkaampi ja oikeudenmukaisempi työllistämistoimi	18
3 Työmarkkinat	21
Palkanmuodostuksen joustavuus heikentää työmarkkinoiden tasa-arvoa	21
EU:n ytimiin liittyminen edellytti palkkajoustoja ja -malttia	23
Kolmasosa työssäkäyvistä työvoimasta joustavissa työsuhteissa Pohjoismaissa	24
Muissa Pohjoismaissa Suomea kattavammat lomautusjärjestelmät	25
Pohjoismainen kilpailu irtisanomissuojan heikentämisestä lisääntynyt	26
Silpputyöläisten oikeuksien parantamisessa paljon tekemistä Pohjoismaissa	27
Työaikajoustavuudesta työajan lyhentämiseen pohjoismaisilla työmarkkinoilla	29
Demokratiaa ja koordinoitua työehtosopimusjärjestelmiin	30
4 Työttömyysturva	32
Joustoturva painottaa joustoja turvan kustannuksella	32
Reilumpi kassapohjainen työttömyysvakuutus lisää turvaa työmarkkinoilla	33
Köyhyyttä ylläpitävästä perusturvasta työuran turvaketjuun	35
Itsensä työllistävälle työttömyysturva	38
5 Tulevaisuus	40
Työhön liittyvän turvan heikentäminen lisää oikeistopopulistien kannatusta	40
Järjestäytymisaste ja ympäristötoimet avaimia työelämän myönteiselle tulevaisuudelle	41
Johtopäätökset	43
Lähteet	46

Pohjoismainen työmarkkinamalli perustuu työntekijöiden, työnantajien ja valtioiden edustajien väliseen vuorovaikutukseen. Työehtojen joustavuus on noussut kolmikantaisen päätöksentekojärjestelmän keskeisimmäksi aiheeksi viimeksi kuluneen 40 vuoden aikana.

Tutkimusraportin tavoitteena on arvioida akateemisten tutkijoiden, tutkimuslaitosten, elinkeinoelämän ajatuspajojen ja oikeistopopulistien tuottamaa tietoa muiden Pohjoismaiden työmarkkinajoustoista ja niihin kytkeytyvistä tulevaisuuden haasteista. Tämä merkitsee työmarkkinoiden joustavuuden tarkastelemista suhteessa työllisyyteen, työehtoihin, työntekijöiden toimeentuloon, oikeistopopulismien nousuun ja työn tulevaisuuteen.

Tieteelliseen kuvaukseen ja pyrkimykseen enustaa tulevaisuutta sisältyy aina valintoja ja arvoväittämiä.¹ Toisaalta yhteiskunnalliset toimijat ovat perustaneet maailmankuvansa ja tavoitteenasettelunsa 1700-luvulta lähtien kokemuksen ja odotuksen väliseen suhteeseen.² Tutkimusraportissa pureudutaan tutkimustiedon taustaoletuksiin ja siihen, miten tutkimuksen kohteena olevat toimijat ovat

suhteuttaneet käytettävissään olevaa tietoa omiin tavoitteisiinsa.

Joustokeskustelussa on syytä huomioida, puhutaanko työntekijä- vai työnantajälähtöisestä joustavuudesta. Tässä tutkimusraportissa etsitään muista Pohjoismaista työntekijälähtöisiä esimerkkejä, jotka vahvistaisivat työntekijöiden turvaa ja sananvaltaa paremmin kuin työnantajavetoiset joustot.

Tämä merkitsee vaihtoehtojen etsimistä Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) 1980-luvun ehdotuksille työntekijöiden palkkojen, liikkuvuuden, työaikojen ja työehtojen joustavuuden lisäämisestä³. Tarkastelu ulottuu pohjoismaisiin työllisyysvertailuihin ja siihen, miten pohjoismaiset toimijat ovat reagoineet taloustieteen valtavirran (uusklassinen synteesi) eurooppalaiseen versioon, jossa työttömyys selitetään hyvinvointivaltioiden ja työmarkkinoiden jäykillä rakenteilla⁴.

Suomessa epävarmat työsuhteet ovat olleet tyyppillinen ilmiö jo kymmeniä vuosia kym-

1 Sen 1980, 353, 359–360.

2 Koselleck 1979; Kettunen 1990, 165–168.

3 Jessop ym. 1991, vii–viii; Nielsen 1991, 3–6, 17–20.

4 Stockhammer 2006.

menille prosentteille työvoimasta. Työttömät ovat täydentäneet tässä tutkimusraportissa silpputyöläisiksi kutsuttua, muissa kuin kokoaikaisissa ja vakituisissa työsuhteissa työskentelevien joukkoa 1970-luvun puolivälin jälkeisissä vaihtelevissa taloussuhdanteissa 100 000–500 000 henkilöllä.⁵

Työmarkkinajoustoja ja työllisyyttä suhteutetaan valtion mahdollisuuteen toimia työnantajana finanssikapitalismin ja kilpailuvaltioiden aikakaudella. Onhan pääomalla mahdollisuus karata yli rajojen valon nopeudella ja maantieteelliset alueet kilpailevat ankarasti investoinneista ja työpaikoista.⁶

Palkanmuodostusta tutkittaessa on tärkeää tarkastella sitä, mitkä tahot palkanmääritykseen osallistuvat (vrt. Pohjoismaissa vahva korporatismi). Samoin on otettava huomioon sukupuoli- ja alakohtaiset erityispiirteet, maahanmuuttajien asema, työ- ja pääomatulojen välinen suhde⁷, palkkahajonta sekä palkkojen ja varallisuuden väliset suhteet.

Tähän liittyy myös se, miten Euroopan integraatio muokkasi työehtoja Euroopan talous- ja rahaliittoon (EMU) ensimmäisten joukossa liittyneessä Suomessa verrattuna oman valuuttansa säilyttäneeseen Euroopan unionin (EU) jäsenmaahan Ruotsiin.

Joustoihin liittyvät paikallisen sopimisen tavat työpaikoilla. Onhan keskustelu yritysdemokratiasta palannut viime aikoina akateemiseen tutkimukseen⁸ ja julkiseen keskusteluun⁹. Muita merkittäviä joustoteemoja ovat yrittäjyyden ja palkansaajuuden rajapinnoilla (esimerkiksi itsensä työllistäjät ja freelancerit) tapahtuneet muutokset, irtisanomissuoja ja

työaikajoustavuus.

Tutkimusraportissa tarkastellaan työn joustavuutta myös suhteessa työttömyysvakuutukseen kuten eurooppalaiseksi esikuvaksi nousseeseen Tanskan joustoturvaan (kevyet irtisanomisperusteet, antelias työttömyys-turva ja tiukat aktivointiehdot)¹⁰. Perustuloa ja sosiaalista osinkoa käsitellään laajasti Johanna Perkiön Vasemmistofoorumille kirjoittamassa tutkimusraportissa.¹¹ Tässä tutkimusraportissa perusturva arvioidaan vain suhteessa työttömyysvakuutukseen ja heikommassa asemassa olevien työntekijöiden toimeentuloon.

Vakituisissa kokoaikatyösuhteissa olevan pohjoismaisen työvoimaenemmistön näkökulman huomioiminen edellyttää, että työmarkkinoita koskeva pohjoismainen kartoitus kattaa sekä vakaissa että epävakaisissa työsuhteissa olevat työntekijät. Tähän liittyy kysymys siitä, onko talouskuripolitiikalla ja työmarkkinoiden työnantajälähtöisellä joustavuudella yhteyksiä duunarien intoon äänestää Pohjoismaissa oikeistopopulisteja? Asia lomittuu työmarkkinoiden intersektionaalisuuteen¹². Sukupuolen ja maahanmuuton suhde työmarkkinoihin ja luokka-asemaan kuuluvat tutkimusraportissa käsiteltäviin asioihin.

Pohjoismaisten työmarkkinoita ja elinkeinorakennetta koskevien tulevaisuusvisioiden kartoittaminen avaa näkymiä työmarkkinoiden hajaantumiseen. Digitalisoitumisen on arvioitu vauhdittavan työmarkkinoiden kattiajakautumista hyväpalkkaiseen asiantuntijatyöhön ja heikompiin työehtoihin perustuvaan palvelutyöhön.¹³

Tutkimusraporttia varten on käyty yleisen

5 Outinen 2015.

6 Outinen 2020a.

7 Työ- ja pääomatulot.

8 Kärrylä 2019.

9 Fraser ym. 2020; Laitinen ym. 2020.

10 Danish flexicurity; Madsen 2004.

11 Perkiö 2020.

12 Hankivsky 2014.

13 Vrt. Krohn 2019.

tiedonhaun lisäksi seuraava aineisto vuosilta 2016–2020:

- Scandinavian Journal of Economics, Samfunnsøkonomen, Nationaløkonomisk Tidsskrift - Danish Journal of Economics, University of Iceland - Institute of Economic Studies (taloustiede),
- European Journal of Industrial Relations, Transfer: European Review of Labour and Research, Nordic Journal of Working Life Studies, Tidsskrift for arbejdsliv, Arbetsmarknad & Arbetsliv, Søgelys på arbejdslivet (työelämän tutkimus),
- Institutet för social forskning (SOFI) (taloustiede ja sosiaalitieteet),
- Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk värdering, Konjunkturinstitutet ja Fafo (tutkimuslaitokset),
- Sverigedemokraterna, Dansk Folkeparti ja Fremskrittspartiet (oikeistopopulistit),
- Timbro ja Center för Politiske Studier (CEPOS) (elinkeinoelämän ajatuspajat).

Jatkotutkimuksen paikka on siinä, miten koulutuspolitiikka (mukaan lukien opintotuki), eläkevakuutus, vanhempainvakuutus ja sairausvakuutus sekä opiskelijoiden ja eläkeläisten työssäkäynti liittyvät pohjoismaisten työmarkkinajousten kokonaisuuteen.

Niin ikään jatkossa voisi tutkia sitä, miten aihepiiri kytkeytyy ilmastonmuutokseen, verotukseen, nuoriin kohdistuvaan työvoimapolitiikkaan, yritystukiin, työmarkkinasyrjintään, osuuskuntiin, ihmiskauppaan, työn organisoimiseen, aluepolitiikkaan, kauppapolitiikkaan ja sosiaaliturvan rahoitukseen. Merkittävistä pohjoismaisista toimijoista ainakin perinteisten oikeistopuolueiden ja sosiaalidemokraattien työmarkkinäkäsityksiä voisi myös arvioida tulevaisuudessa tarkemmin.

Tutkimusraportti osoittaa, että yhteiskuntatieteellinen näyttö tukee tarvetta parantaa

työntekijöiden turvaa ja lisätä heidän valtaansa myös hyvinvointivaltion ja työmarkkinasopimisen mallimaina pidetyissä Pohjoismaissa. Työllisyyttä parantaisivat tehokkaimmin mahdollistava aktivointi, työuran katkeamaton turvaketju ja julkisen sektorin työvoimaosuuden nostaminen Suomessa pohjoismaiselle tasolle.

Työn tuottavuutta voisi kohentaa työnantajälähtöisten silpputyöjousten sijaan yhtä lailla parantamalla joustavien työntekijöiden työsuhteturvaa, lyhentämällä yleistä työaika, lisäämällä työpaikkademokratiaa ja koordinoimalla paremmin alojen välistä ammattiyhdistystoimintaa. Duunarimiehet, naiset, maahanmuuttajat, nuoret ja seniorit kärsivät yhtä lailla työmarkkinoiden epäkohdista, vaikka työnantajien hiostuksen muodot vaihtelevat eri aloilla. Tästä syystä työntekijöiden välittäminen toinen toisistaan tulisi nostaa kansallisesti ja globaalisti yhteiskuntapolitiikan keskiöön.

Tutkimusraportti on kirjoitettu Vasemmistofoorumille koronakesänä 2020. Historiantutkijalle oli tässä tilanteessa huojentavaa huomata, että aiheen kannalta merkittävien aineisto oli käytettävissä etäyhteyksien välityksellä. Digitalisaation voimistumista alleviivaavan havainnon kääntöpuolena oli tosin se, että myös yhteydet työyhteisöön jäivät lähinnä tietoliikenneyhteyksien varaan. Kirjoittajan kokemusasiantuntijuutta aiheesta vahvisti työn ajoittuminen muiden määräaikaisten työsuhteiden ja lyhyen työttömyysjakson nivelkohtaan.

Kiitän Markus Jänttiä tutkimusraportin aiheesta, Vasemmistofoorumin johtokuntaa ideoista ja luottamuksesta, toiminnanjohtaja Jukka Pietiläistä tuesta ja käsikirjoituksen kommentoinnista, tiedottaja Elina Vainikaista toimitustyöstä ja kahta ulkopuolista kommentaattoria arvokkaista huomioista, joista oli

suuri apu tutkimusraportin viimeistelyssä. tänä tulkinnoista.
Tutkimusraportin tekijänä kannan kuitenkin vastuun raportissa esitettyjen tietojen oikeellisuudesta ja niiden pohjalta tekemis-

Helsingin Viikinmäessä 2.11.2020
Sami Outinen

SUUREMPI JULKINEN SEKTORI VAI LISÄÄ OSA-AIKATYÖTÄ POHJOISMAISEEN MALLIIN

Sanna Marinin hallitus asetti ennen korona-kriisin aiheuttamaa taloustaantumaa tavoitteekseen 75 prosentin työllisyysasteen. Uusien työpaikkojen on määrä olla ”laadukkaita ja toimeentulon turvaavia”.¹⁴ Täsmennys on tarpeen työmarkkinajousten näkökulmasta. Luokitellaanhan kansainvälisen työjärjestön (ILO) suosituksiin ja EU-vertailtavuuteen perustuvassa kansallisessa työvoimatutkimuksessa työllisiksi kaikki vähintään tunnin viikossa työtä tehneet ja alle kolmeksi kuukaudeksi määräaikaaisesti lomautetut.¹⁵

Marinin hallituksen nimittämät kolmikantaiset työllisyystyöryhmät etsivät keinoja työllisyysastetavoitteen toteuttamiseksi.¹⁶ Työllisyyden vaikuttavuusmittariston laatimisessa

14 Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma, 16.

15 Tilastokeskuksen ja työ- ja elinkeinoministeriön työttömyystilastojen vertailu.

16 Työllisyyden edistämisen ministerityöryhmä.

keskeisessä asemassa on valtiovarainministeriön (VM) ”tieteellinen vuoropuhelu” työllisyystyöryhmien kanssa.¹⁷

VM:n vaalinaluspuheenvuoron työllisyyslunnon aloittaa huoli julkisen talouden rahoituspohjasta ja odotettavissa olevasta työvoiman supistumisesta.¹⁸ Finanssikapitalismissa on tärkeää vakuuttaa markkinat valtion kyvystä huolehtia julkisen talouden pitkän aikavälin tasapainosta.¹⁹ Esimerkiksi 1990-luvun alun laman aikana vasta markkinaliberalistiset toimet keskeyttivät hetkeksi pääomapaon Suomesta ja Ruotsista.²⁰

Valtiot voisivat kuitenkin rahoittaa toimintaansa keskuspankkien välityksellä ohi pääomamarkkinoiden ja muuttaa maailmantalouden pelisääntöjä, jos riittävän vahvat kansalliset ja globaalit toimijat niin päättäisivät.²¹ Työvoiman supistuminen ei aiheuttaisi

17 Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2020 neljänneksi lisätalousarvioksi, Y 9.

18 Uudistuva, vakaa ja kestävä yhteiskunta. Valtiovarainministeriön virkamiespuheenvuoro 2019: 11, luku 4.

19 Outinen 2015.

20 Outinen 2020a.

21 Holappa 2020.

välitöntä haittaa. Täystyöllisyys ei ole ollut Suomessa näköpiirissä sitten 1970-luvun ja itse asiassa työvoiman ääretön ylitarjonta on globaali ilmiö²².

VM:n puheenvuorossa keskeisessä osassa ovat pohjoismaiset työllisyysvertailut. Siinä myönnetään, että Suomen Norjaan ja Tanskaan verrattuna alempi työllisyysaste johtuu pienemmästä osa-aikatyön määrästä. Tämä ei ole ongelma, jos työntekijät tekevätkin mieluummin kokoaikatyötä.

Sen sijaan Suomen ja Ruotsin työllisyysaste ero olisi kurottavissa kahteen prosenttiyksikköön, jos julkinen sektori työllistäisi Suomessa yhtä suuren osan työvoimasta kuin Ruotsi. Julkisen sektorin osuus kokonaistyöllisyydestä on Ruotsissa noin 5 prosenttiyksikköä suurempi kuin Suomessa. Vastaava ero Tanskaan on 3 prosenttiyksikköä ja Norjaan jopa 7 prosenttiyksikköä.²³

Työnantajalähtöisten joustojen lisääminen johtaisi korkeampaan tilastolliseen työllisyysasteeseen, mutta ei pohjoismaisten esimerkkien valossa vaikuttaisi tehtyihin työtunteihin. Tämä merkitsisi suuremman osan työvoimasta altistamista työelämän epävarmuuksille vaila sitä turvaa, mitä muiden Pohjoismaiden korkeampi julkisen sektorin työllisyysosuus antaa valtion, alueiden ja kuntien töihin palkattaville työntekijöille.

IRTISANOMISTURVA, HYVÄT TYÖOLOJAT JA TYÖLLISTÄMISTAKUU LISÄISIVÄT IKÄÄNTYNEIDEN TYÖLLISYYTTÄ

VM kiinnitti huomiota myös yli 55-vuotiaiden suomalaismiesten muita Pohjoismaita alempaan työllisyysasteeseen. Vajetta paikkaa ministeriön mukaan vuoden 2017 eläkeuudistus. Tosin uudistuksessa työntekijän taloudellinen kannuste jatkaa työelämässä 63 ikävuoden jälkeen heikkeni ”superkarttuman” korvautuessa vähemmän anteliaalla ”lykkäyskorotuksella”²⁴.

VM haluaisi silti rajoittaa ”varhaisen työelämästä poistumisen reittejä”. Tällä viitataan ainakin eläkeputkeen eli työttömyysturvan lisäpäiviin, koska tutkimustiedon mukaan lisäpäiväoikeuden alaikärajan nosto lisää ikääntyneiden työntekijöiden työllisyyttä. VM viittaa asiassa kymmenvuotiseen seurantaan perustuneisiin tutkimuslöydöksiin vuonna 2005 toimeenpannusta uudistuksesta, jossa mainittu alaikäraja nousi 55 vuodesta 57 vuoteen²⁵.

Tutkimustuloksen yleistäminen koskemaan nykyisen lainsäädännön mukaan lisäpäiväoikeuden saavia 59–62-vuotiaita (alin ikäraja vuosina 1950–1954 syntyneillä, ylin aikaisintaan vuonna 1961 syntyneillä)²⁶ ei ole perusteltua. Tutkimus kohdistui useampaa vuotta nuorempaan ikäluokkaan, joka putosi lisäpäiviltä suotuisan talouskasvun oloissa. Tutkimuksen tuloksia ei voi soveltaa työelämän senioreihin, jotka menettävät työpaikkansa

22 Outinen 2016.

23 Tanninen 2019.

24 Superkarttuma katoaa eläkkeistä. Taloustaito 29.9.2014 <<https://www.taloustaito.fi/tyo-elake/Superkarttuma-katoaa-elakkeista/>> (24.9.2020).

25 Kyyrä & Pesola 2017a.

26 Näätsaari 2019.

vertailuryhmää vanhempina koronakriisin aiheuttaman joukkotyöttömyyden aikakaudella.

Senioreiden työllisyyttä parantaisivat pohjoismaisen tieteellisen näytön perusteella tehokkaimmin panostukset työssä jaksamiseen. Työoloihinsa tyytyväiset pidentävät Ruotsissa työuraansa yli eläkeiän. Sen sijaan työn fyysinen rasittavuus, eläkeikänormi ja eläkkeellä oloa koskevat positiiviset odotukset selittävät halua eläköityä eläkeiän täytyessä²⁷.

Terveyteen, työkykyyn ja työoloihin liittyvät puutteet heikentävät myös Norjassa ikääntyneiden työllisyyttä²⁸. Toiseen suuntaan vaikuttavat työnantajille asetetut taloudelliset kannusteet parantaa ikääntyneiden työntekijöiden työkykyä ja toimenpiteet, jotka kohentavat työntekijöiden terveydentilaa.²⁹ Laajan norjalaisen haastattelututkimuksen mukaan ikääntyneet työntekijät eivät kuitenkaan ole nuorempia kollegojaan väsyneempiä³⁰.

Lisäpäiväoikeuden heikentämistä on pyritty työttömyysturvajärjestelmässä kompensoimaan erilaisilla hyvityksillä. Tällaisia ovat yli 57-vuotiaiden subjektiivinen oikeus työllistämispalveluihin, palkkatuettuun työhön ja ennen 55 ikävuotta saavutettuun ansiosidonnaisen päivärahan tasoon.³¹ Vastaava työllistämisen- ja toimeentulotakuu ei kuitenkaan koske ennen 55 vuoden ikää työmarkkinoilta pudotettuja työkykyisiä pitkäaikaistyöttömiä, jotka joutuvat elämään toimeentulopaisiossa työmarkkinatuella. Ongelma tulee korjata, koska 50–59-vuotiaista 47 % ja vielä 60–64-vuotiaistakin 25 % työttömistä kuuluu

tähän ryhmään³².

Ruotsissakin työtä vaille jäävien seniorien on vaikea löytää uutta työtä. Tämä ei johdu huonoista taloudellisista kannusteista pidentää työuraa, terveydellisistä syistä tai ainakaan yksiselitteisesti tuottavuuden heikentymisestä. Syinä ovat ikääntyvien työttömien keskimääräistä matalampi koulutustaso, ikäsyrjintä sekä eläke- ja palkkausjärjestelmiin vielä siirtymävaiheessa sisältyvät suuremmat työnantajakustannukset seniorin työllistävälle yrityksille.³³

Tämä perustelisi asiaa selvitelleen ruotsalaisen yhteenvetotutkimuksen mukaan palkkatuen maksamista ikääntyneille työntekijöille. Palkkatuen työllistävä vaikuttavuus on suurinta ja muun työvoiman syrjäyttämisaikutukset pienimmät vaikeimmin työllistettävissä ikäryhmissä. Samaan suuntaan vaikuttaisivat ikääntyneiden työntekijöiden alennetut työnantajamaksut tai tuloverovähennykset.³⁴

Suomen ja Ruotsin välinen ero jälkimmäisen hyväksi ikääntyneiden työllisyysasteessa johtuu ennen kaikkea siitä, että irtisanomisjärjestys suosii Ruotsissa etenkin ikääntyviä pienipalkkaisia.³⁵ Ruotsin hallitus on tosin sopinut irtisanomislainsäädännön muuttamisesta. Vastikään ilmestyneessä komiteamietinnössä kaavailussa muodossa se lyhentäisi työntekijöiden irtisanomissuojan äärimmillään neljännesvuoden mittaiseksi.³⁶

27 Berglund & Seldén 2017.

28 Midtsundstad ym. 2017.

29 Hermansen 2016.

30 Herlofson & Hellevik 2019.

31 Selvitys eläkeuudistuksessa sovittujen lisäpäiväoikeuteen ja ikääntyneiden aktivointiin tehtyjen muutosten vaikutuksista. SAK.

32 Tilasto Suomen työttömyysturvasta 2018. Kela, 37.

33 Eriksson 2017, 67–78.

34 Eriksson 2017, 67–78.

35 Böckerman & Skedinger & Uusitalo 2018.

36 Lindberg 2020.

KESTÄVYYSVAJEELLA EI VOI PERUSTELLA TYÖVOIMAN TARJONNAN LISÄÄMISTÄ

Valtiovarainministeriö pitää ikääntyneiden työntekijöiden työn tarjonnan lisäämistä lääkkeenä julkisen sektorin kestävyysvajeeseen.³⁷ Ministeriön kestävyysvajelaskelmasa arvioidaan, että kun terveyspalveluiden ja eläkkeiden tarve lisääntyy, syntyy lisämenoja ongelmaksi asti. Laskelmista puuttuvat arviot toimenpiteiden positiivista vaikutuksista hoiva-alan työllisyyteen ja ostovoimaan. VM:n huoli julkisten palvelujen tuottavuudesta tulisi suhteuttaa myös siihen, että työn kuormittavuus lisää julkisella sektorilla työkyvyttömyyseläkeläisten määrää³⁸.

Kestävyysvajelaskelmissa pidetään ongelmana sitä, että vuonna 2050 suomalaisilla työmarkkinoilla ennustetaan olevan 230 000 työkäistä vähemmän kuin nykyään.

Koska laaja työvoimareservi (työttömät + piilotyöttömät + alityölliset) oli tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan jo ennen koronakriisiä 438 000 (kevät 2019)³⁹, ei työvoiman tarjonnan lisäämistä ole perusteltua pitää kestävyysvajeen paikkaamisen edellytyksenä.

Muissa Pohjoismaissa työikäisen väestön ei ennusteta vähenevän Suomen tahtiin. Toisaalta työperäistä maahanmuuttoa Pohjoismaihin heikentäneen kiristynyt eurooppalainen kilpailu työvoimasta seuraavien kymmenien vuosien

aikana⁴⁰. Kestävyysvajelaskelmissa on suuria epävarmuustekijöitä, eikä niitä pidä Ruotsin valtiollisen taloustutkimuslaitoksen (Konjunkturinstitutet) mukaan käyttää lyhyen aikavälin talouspoliittisen päätöksenteon pohjana⁴¹.

RAKENTEELLISTA TYÖTTÖMYYYTTÄ EI OLE OLEMASSA

VM vetoaa vaalinalusraportissaan siihen, että Suomessa rakenteellinen työttömyys oli vuonna 2018 prosenttiyksikön suurempi kuin Ruotsissa ja kaksi prosenttiyksikköä suurempi kuin Tanskassa. ”Rakenteellisen työttömyyden” mittarina käytetään tällöin teoreettista alhaisinta työttömyysastetta, joka voidaan saavuttaa inflaation kiihtymättä (NAIRU tai NAWRU)⁴².

Kysymyksessä on kuitenkin empiirisesti todistuskelvoton ”havaitsematon muuttuja”⁴³. ”Rakenteellisen työttömyyden” esikuvana on Milton Friedmanin kehittänyt ”luonnollinen työttömyysaste”, ”joka voidaan saavuttaa pitkällä aikavälillä ennen reaaliensioiden nousun kiihtymistä”⁴⁴.

Friedmanin vaikutusvaltaiset uusliberalistiset monetaristiset teoriat lähtevät siitä oletuksesta, että rahan vakaa tarjonta takaa tuotannon, työllisyyden ja hintojen välisen tasapainon. Tämän on määrä johtaa pitkällä tähtäyksellä vakaaseen talouskasvuun ja alhaiseen inflaatioon.⁴⁵

37 Suomen julkisen talouden kestävyys. Talousnäkyvät. Valtiovarainministeriön julkaisu - 2020:59.

38 Keva 2019.

39 Väestön työmarkkina-asema, piilotyöttömät ja alityölliset sukupuolen ja iän mukaan, neljännesvuosittiedot, 1997Q1-2019Q1 Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat. Tilastokeskus.

40 Dølvik & Steen 2019.

41 Hållbarhetsrapport 2016 för de offentliga finanserna. Specialstudie NR 47. Konjunkturinstitutet 2016, 8.

42 Heikkinen 2017.

43 Obstbaum & Sariola 2017; Heikkinen 2017.

44 Obstbaum & Sariola 2017.

45 Plehwe 2009; Mirowski 2009; van Horn & Mi-

Uusliberaalit pyrkivät toisen maailmansodan jälkeen ulottamaan markkinakilpailun lähes kaikille elämäniloille siten, että valtiot sopeuttaisivat sääntelynsä markkinakurin vaatimuksiin. Uusliberalistisia teorioita ei kuitenkaan pysty mittaamaan kuten veden jäätympistettä. Ne on tarkoituksella laadittu suuryritysten ja pääomanomistajien etujen mukaisiksi. Luonnontieteenomaisella tilastollisella ilmiasulla pyritään häivyttämään teorian valtapoliittiset lähtökohdat.⁴⁶

Tämä selittää ”rakenteellisen työttömyyden” havaintoihin perustumattomat laskukaavat ja sen, miksi valtavirtaloustieteen eurooppalainen versio pitää työttömyyden syynä hyvinvointivaltioiden ja työmarkkinoiden jäykkiä rakenteita⁴⁷. Työnantajalähtöisten työmarkkinajousten suosimisen lisäksi kuvaan kuuluvat VM:n vaalinaluspuheenvuoron vaatimukset huomion kiinnittämisestä ”työnteon kannustimiin” ja työllistämistoimien ”kustannustehokkuuteen”. ”Kannustinloukkujen torjunnan” juuret ulottuvat amerikkalaisten uusliberalistien 1980-luvulla kehittelemiін ajatuksiin⁴⁸.

AKTIIVINEN TYÖVOIMAPOLITIikka PARANTAA TYÖLLISYYTTÄ PITKÄLLÄ TÄHTÄYKSELLÄ

Valtiovarainministeriö toteaa vaalinalusselvityksessään, että Suomessa julkiset suhteelliset panostukset aktiiviseen työvoimapolitiikkaan olivat vuonna 2016 pienemmät kuin Ruotsis-

---

rowski 2009.

46 Plehwe 2009; Mirowski 2009; van Horn & Mirowski 2009.

47 Stockhammer 2006.

48 Keskitalo 2008, 5–6, 20, 100–101, 166–199.

sa ja Tanskassa. Tämä oli tilanne siitä huolimatta, että työttömyysjousto eli työttömien lukumäärä oli Suomessa muita Pohjoismaita suurempi. Työttömyysaste oli tuolloin Suomessa korkeampi kuin Ruotsissa, Tanskassa ja Suomea vähemmän aktiiviseen työvoimapolitiikkaan panostaneessa Norjassa.

Toisen maailmansodan jälkeiselle pohjoismaiselle aktiiviselle työvoimapolitiikalle⁴⁹ tyypillistä keinoista VM kannattaa panostuksia työvoiman alueelliseen liikkuvuuteen ja koulutukseen. Se viittaa tutkimukseen, jonka mukaan työllisyyden näkökulmasta vaikuttavinta aktiivista työvoimapolitiikkaa olisivat panostukset yksityisen sektorin palkkatukeen ja työttömien ammatilliseen koulutukseen⁵⁰.

VM kuitenkin unohtaa, että työllistäminen julkiselle sektorille palkkatuen avulla merkitsee työttömän työllistymistä sataprosenttisesti säälliset tulot takaavaan työhön ainakin palkkatukiajaksi. Pysyvästi työllistämismisvaikutuksiltaan tehottomassa julkisen sektorin palkkatuessa kysymys ei ole yksinomaan avoimille työmarkkinoille työllistämisen tai osatyökykyisten osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämisestä⁵¹, vaan siitä, että kaikille työmarkkinoilla oleville pyritään takaamaan mahdollisuus elättää itsensä omalla työllään.

Toisaalta Norjassa havaittiin, että kun työllistämistoimiin osallistuneille vajaatyökykyisille tarkoitetut aktivointikorvaukset maksettiinkin palkkatukena, se lisäsi hiukan työllisyyttä kokeilun käyttöön ottaneilla alueilla vuosina 2013–2018.⁵² Tällä voitaisiin yrittää lisätä vajaatyökykyisten työllisyyttä Suomessakin. Heikomman työllisyysvaikutuksen kuntouttava työtoiminta tulisi kohdistaa valtiovarainministeriönkin mainitsemiin kuntoutuksen

---

49 Kettunen 2008, 156–161.

50 Aho ym. 2018.

51 Karhunen 2019.

52 Sevaldson Lillebø & Berg 2020.

tarpeessa oleviin.

Koulutuspanoksia kannattaa lisätä varsinkin taloustaantumien aikana. Silloin tanskalaisen taloustieteilijöiden esittämät varaukset sekä siitä, että työntekijöiden poistumisesta pitkäksi aikaa työmarkkinoilta seuraisi lukitusvaikutus että siitä, että työttömien ammatillisen koulutuksen kautta saavutettu työllisyys tulee kalliiksi, eivät ole ajankohtaisia.⁵³ Työvoimakoulutukseen osallistuminen suosii työntekijöitä siitäkin syystä, että se nosti tulevaa palkkatasoa kolmen vuoden kuluttua ainakin Ruotsissa vuosina 1996–2010.⁵⁴

Tanskalaisessa tutkimuksessa havaittiin, että tapaamiset työvoimavirkailijoiden kanssa työttömyyden alkuvaiheessa edistivät työllistymistä. Suhdanteilla on tässä kuitenkin merkitystä.⁵⁵

Aktivointitoimien ajoittaminen työttömyysjakson alkupäähän lisää etenkin miesten intoa etsiä työtä ennen aktivointikauden alkua (uhkavaikutus) vain silloin, jos työmarkkinoilla on riittävästi kysyntää työvoimasta. Sen sijaan aikaisella aktivoinnilla todettiin olevan pieniä lukitusvaikutuksia työttömille naisille.⁵⁶

Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) selvityksessä käydään läpi työllisyyttä koskevien vaikuttavuusarvioiden tieteellisiä lähtökohtia.⁵⁷ Selvityksessä puolletaan aktiivisen työvoimapolitiikan käyttöä työllistämistoimena matalasuhdanteessa. Silloin työnantajat muuttuvat valikoivammiksi rekrytoinneissaan ja toimenpidekokonaisuuden työvoimaa supistava lukitusvaikutus hellittää.

Aktiivinen työvoimapolitiikka on erityisen

53 Maibom & Rosholm & Svarer 2017.

54 Vikström & van den Berg 2017.

55 Maibom & Rosholm & Svarer 2017.

56 Maibom & Rosholm & Svarer 2017.

57 Alasalmi ym. 2020.

tehokasta, jos se auttaa työllistymään seuraavan korkeasuhdanteen aikana. Toisaalta koulutus on selvityksessä viitatus kansainvälisen katsauksen mukaan vaikuttavinta, jos työttömyysaste on koulutuksen alkaessa matala. Näin ollen työttömien kouluttaminen on tehokas työllisyyskeino kaikissa suhdanteilanteissa.

Tästä näkökulmasta tulisi vahvistaa kaikkien työttömien oikeutta omaehtoiseen opiskeluun. Toimenpide tuottaa ainakin vertailuryhmää parempia työllisyysvaikutuksia⁵⁸. Kun ihmisiltä edellytetään entistä enemmän elinikäistä oppimista, voisi olla järkevää integroida työvoimakoulutus voimakkaammin osaksi yleistä koulutusjärjestelmää.

Toinen vaihtoehto olisi laajentaa aikuiskoulutusjärjestelmää⁵⁹ työttömiin ja sallia sen piiriin pääsy jo ennen 5–8 vuoden työhistoriaa sekä myös 15 kuukautta pidemmäksi ajaksi. Esimerkiksi Norjassa työntekijöillä on oikeus kolmen vuoden koulutusvapaaseen työnantajan toivomissa opinnoissa⁶⁰. Viimeaikaisiin norjalaisiin ja tanskalaisiin työllistämiskokeuksiin nojaava tutkimus suosittelee myös julkisia panostuksia heikoimmassa asemassa olevien työttömien kouluttamiseen työpaikoilla⁶¹.

Työllistämistuen käytöllä oli myönteisiä vaikutuksia niitä käyttäneiden yritysten työllisyyteen, tuotantoon ja selviytymiseen Ruotsissa vuosina 1998–2018.⁶² Tässä tutkimuksessa ei tosin huomioitu työvoiman syrjäyttämiskeikutuksia kansantalouden tasolla.

Huomattavaa on, että lyhytaikaisille työttö-

58 Aho ym. 2018.

59 Laki aikuiskoulutusetuuksista <<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20001276#P15>> (26.8.2020).

60 Seip 2018.

61 Frøyland & Schafft & Spjelkavik 2019.

62 Lombardi & Nordström Skans & Vikström 2018.

mien taitoja lisääville kursseille 1990-luvun puolivälissä osallistuneille ruotsalaisille oli tästä pitkällä aikavälillä selvää taloudellista hyötyä. Huomio kumosi staattisemmissä tutkimuksissa tehtyjä päinvastaisia johtopäätöksiä.⁶³ Asetelmaan saattoi vaikuttaa 1990-luvun lamaa seurannut suotuista talouskehitys. Ruotsin eurooppalaisessa vertailussa korkea työllisyysastetta selittää joka tapauksessa aktiiviseen työvoimapolitiikkaan osallistuvien suuri osuus.⁶⁴

Ruotsi panostaa VM:n vaalinalusraportin mukaan palkkatukeen ja julkisiin työvoimapolveluihin⁶⁵ Suomea enemmän. Tanska suuntaa aktiivisen työvoimapolitiikan voimavaroja Suomen tapaan myös valmennukseen ja koulutukseen. Ruotsista ja Suomesta poiketen Tanskan aktiivisen työvoimapolitiikan resursseja kohdennetaan paljon myös tuettuun työllistämiseen ja kuntoutukseen.

Aktiivisen työvoimapolitiikan näkökulmasta tärkeitä ovat TEM:n huomioidut siitä, että lisävaena palkkaaminen TE-keskuksiin parantaisi työvoimapolvelujen työllisyysvaikutuksia ja että veronkevennykset ovat kallis työllisyysdenhoitokeino. TEM suosittelee myös osa-aikatöiden tarjoamista työmarkkinoiden huono-osaisille. Tämä toisaalta syventäisi työmarkkinoiden kahtiajakoa.

On perusteltua kouluttaa työttömiä ja työllistää työtä ja toimeentuloa vailla olevia julkisin varoin myös julkiselle sektorille. Perusteluiksi käyvät aikaisen aktiivisuuden tehottomuus suhdannetaantumassa, toimenpiteiden mahdolliset lukitusvaikutukset, Suomen julki-

sen sektorin työvoimavajaus pohjoismaisessa vertailussa, koronakriisin aiheuttama joukkotyöttömyys ja julkisen sektorin työn kuormittavuus. Palkkatuella työllistettäessä on varottava liiallista sääntelyn purkamista. Se syrjäytti Ruotsissa vakituista työvoimaa⁶⁶.

PAREMMAT TYÖEHDOT JA PALVELUT PARANTAVAT MAAHANMUUTTAJEN TYÖLLISYYTTÄ

Työllisten määrää voidaan VM:n mukaan lisätä myös edistämällä työperäistä maahanmuuttoa ja heikentämällä oleskelulupiin liittyviä toimeentulosääntöjä. Pohjoismaiset esimerkit maahanmuuttajien huonosta kohtelusta työmarkkinoilla⁶⁷ osoittavat, että ensin pitäisi taata kaikille työntekijöille kansalaisuuteen katsomatta lakien ja työehtosopimusten mukaiset työolot ja vasta sitten huolehtia alue- ja alakohtaisesta työvoimapolulasta.

Tätä tukee se, että maahanmuutto heikensi työllisyyttä ja palkkatasoa maahanmuuttovaltaisilla aloilla ruotsalaisilla työmarkkinoilla vuosina 1995–2005⁶⁸. Norjassakin aiemmin maahan saapuneiden ja etnisten vähemmistöjen palkat ja työllisyys alenivat 2000-luvun EU:n itälaajentumisen vauhdittaman maahanmuuton seurauksena. Tämä on heikentänyt tuottavuutta ja sitä kautta palkanmaksuvaraa rakennusteollisuudessa.⁶⁹

Ongelma pohjoismaisten työntekijöiden kannalta ei tällöin ole maahanmuutto tai maa-

63 van den Berg & Vikström 2019.

64 Forslund 2019.

65 Tältä osin Ruotsin hallitus valmistelee uudistusta, jossa yksityiset palveluntarjoajat tulisivat osaksi valtiollista työnvälitystoimintaa. Ks. Uppdrag till Arbetsförmedlingen inför reformeringen. Regeringskansliet 9.5.2019.

66 Lombardi & Skans & Vikström 2018; Karhunen 2019.

67 Ingelsrud ym 2019, 288–290.

68 Engdahl 2016.

69 Friberg 2016.

hanmuuttajat vaan se, että maahanmuutto on lisännyt työnantajalähtöistä joustavuutta ja työnantajien valtaa työmarkkinoilla. Ei siis ole yllätys, että Ruotsin työnantajien ajatushautomo Timbro syyttää ay-liikettä syrjäytyneiden kuten kouluttamattomien maahanmuuttajien pitämisestä poissa työmarkkinoilta korkeiden lähtöpalkkojen vuoksi⁷⁰.

Tehokkaampi toimi maahanmuuttajien työllistämiseksi olisi pohjoismaisesta näkökulmasta nopeuttaa pakolaisten työllistymistä nykyisestä keskimääräisestä 5–10 vuodesta. Tähän purisi kielenopetuksen ja nykyistä laadukkaamman ammattitaitoa parantavan koulutuksen yhdistäminen, pakolaisten nopeampi integroiminen paikallisten järjestöjen välityksellä osaksi paikkakunnan sosiaalisia verkostoja ja keskittyminen etenkin kouluttamattomampien pakolaisnaisten tukemiseen.⁷¹

Tehokkaita maahanmuuttajien työllistämiskeinoja eivät sen sijaan työntekijöiden oikeuksien näkökulmasta ole Norjan tapaiset työllistämiseen liittyvien kotouttamistoimien kiristyneet sanktiot⁷² tai Tanskan työnantajien CEPOS-ajatuspajan suosimat alemmat lähtöpalkat pakolaistaustaisille työntekijöille⁷³.

Maahanmuuttajien muita katkonaisempia työuria voisi norjalaisten kokemusten perusteella estää tehostamalla ammattitaitoa ja kielenopetusta, puuttamalla työelämässä tapahtuvaan syrjintään ja muuttamalla työelämän pelisääntöjä turvallisemmiksi ja ennustettavammiksi.⁷⁴ Tätä voisi täydentää lisäämällä työehtosopimukseen keinoja taata Ruotsistakin puuttuvat yhdenvertaiset työ-

ehdot myös korkeammin koulutetuille maahanmuuttajille.⁷⁵

Timbro tekee tärkeän huomion siitä, että oleskelulupakäytännöillä ei saisi kannustaa maahanmuuttajia töihin, joihin he ovat ylikoulu-tettuja. Maahanmuuttajia ei saisi myöskään passittaa pois maasta, vaikka työnantaja olisi syyllistynyt väärinkäyttöksiin⁷⁶.

TYÖNTEKIJÄLÄHTÖINEN TYÖLLISTÄMINEN EDELLYTTÄÄ TYÖTTÖMYYSTURVAN PARANTAMISTA

TEM viittaa selvityksessään tutkimukseen palkkatasosta, jolla työttömän kannattaa työllistyä. Työtön ei voi kuitenkaan pääsääntöisesti kieltäytyä tarjotusta työstä menettämättä työttömyysturvaansa. Tästä syystä tutkimuslöydökset työttömyysturvan tai yleisemmin sosiaaliturvan korkeamman tason negatiivisista työllisyysvaikutuksista ovat lähinnä teoreettisia.⁷⁷ Tällaisissa tutkimuksissa saatetaan myös olettaa, että työtön saa heti työtä halutessaan tai voidaan irtisanoa milloin tahansa. Niissä jätetään usein huomioimatta suhdannetilanteen vaikutus ja tehdään todellisuutta vastaamattomia ennakko-oletuksia.⁷⁸

Ajatukset perustuvat valtavirtataloustieteen amerikkalaiseen versioon, jossa työttömyys tulkintaan aina vapaaehtoiseksi asiantilaksi.⁷⁹ Tutkimuksilla on toki empiiristä kantavuutta, koska työvoimasta on suuri määrällinen

70 Timbro: Arbetsmarknad.

71 Karlsdóttir & Sigurjónsdóttir 2017. Vrt. Wikström & Sténs 2019.

72 Djuve & Kavli 2019.

73 Indslusningsløn øger beskæftigelse med 10.000 job. Center for Politiske Studier (CEPOS) 2.3.2016.

74 Elgvin & Svalund 2020.

75 Olsson 2019.

76 Hultman 2018; Hultman 2016.

77 Esimerkiksi Boone & Heylen 2019; Crépon & van den Berg 2016.

78 Esimerkiksi Tanskanen 2020.

79 Stockhammer 2006.

ylitarjonta. Tällöin työttömyysturvan tason alentaminen kuitenkin köyhdyttää kuopattun aktiivimallin tapaan⁸⁰ suurta osaa työttömistä.

Pohjoismainen näyttö työssäoloehdon kiristämisen työllisyysvaikutuksista 2000-luvulla on vähäinen.⁸¹ Työttömyysturvan enimmäiskeston lyhentämisen työllistävät vaikutukset perustuvat TEM:n selvityksessä eri maissa ja erilaisissa suhdannetilanteissa 20 vuoden aikana tehtyihin tutkimuksiin. Niiden sovellettavuus koronakriisi-Suomeen on heikko.

Asian suomalainenkin todistusaineisto⁸² nojaa vakaan talouskasvun vuosiin 2001–2004 vieläpä siten, että tutkimuksen kohteena on todellisuudessa vain työssäoloehdon lyhentämisen aiheuttama ansiosidonnaisen työttömyysturva-ajan pidennys. Työttömyysturvan tason alentamisen työllistävistä vaikutuksista työttömyyden pitkittyessä ei ole TEM:n selvityksenkään mukaan olemassa pohjoismaista empiiristä tutkimusnäyttöä.⁸³

Suomalainen tutkimuslöydös anteliaamman työttömyysturvan tulevaa palkkatasoa heikentävästä vaikutuksesta on erityisen kiistanalainen. Tutkimuksessa verrataan ennen vuoden 2008 finanssikriisiä suotuisan talouskehityksen aikana alkaneita työttömyysjaksoja palkkatasoon vuoden 2009 loppuun mennessä. Viimeksi mainittuna vuonna Suomen bruttokansantuote laski enemmän kuin kertaakaan sitten vuoden 1918 sodan⁸⁴.⁸⁵

Ruotsista löytyy pohjoismainen todiste työttömyysturvavaikeuksien ja alempien palkkojen yhteydestä. Porvariallianssin vuonna

2007 toteuttama korkeimpien ansiosidonnaisten päivärahojen korvausasteen alentaminen kymmenellä prosenttiyksiköllä 90 prosentista 80 prosenttiin alensi palkkatasoa viidellä prosentilla. Finanssikriisin vaikutusten välttämisen takia vertailu kattaa tässä tutkimuksessa vuodet 2002–2007⁸⁶.

Lisäksi on olemassa tutkimusnäyttöä siitä, että korkeampi työttömyysturvan taso piden- si työttömyyttä seuraavia työsuhteita useissa eurooppalaisissa maissa, kuten Tanskassa, vuosina 1994–2001.⁸⁷ Etuuksien leikkaaminen lisäsi lyhyellä aikavälillä yksinhuoltajaätien tuloja ja työllisyyttä, mutta pahensi pidem- mällä aikavälillä heidän köyhyytään Norjassa vuosina 1998–2008.⁸⁸

Talouspolitiikan arviointineuvosto katsookin, että "[j]otkin tehokkaiksi katsotut työmarkkinauudistukset, esimerkiksi työttömyyskorvausten pienentäminen, saattavat lisätä eriarvoisuutta ja köyhyysriskiä". Se on käynyt läpi Suomessa tehtyjä politiikkatoimien työllisyysvaikutusarvioita, jotka "näyttävät viittaavan siihen, ettei uudistuksilla ole ollut suurta vaikutusta työllisyyteen. Vaikuttaa myös siltä, että työmarkkinoihin kosketuk- sissa olemattomien ihmisten, esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien, työllistyminen reagoi heikosti tulonsiirtojen muutoksiin".⁸⁹

Hajanainen ja epävarma kansainvälinen tut- kimusnäyttö osoittaisi, että työttömyysturvan maksamisella pidempään olisi positiivinen ta- loudellinen vaikutus. Työttömillä olisi tällöin enemmän mahdollisuuksia etsiä tuottavuudeltaan ja palkkatasoltaan parempia töitä.⁹⁰ Suomessa on myös huomattu, että jäljellä

80 Kyrrä 2019.

81 Kauhanen ym. 2008.

82 Kyrrä & Pesola 2017b.

83 Vrt. tarkemmin keskustelu Kotamäki 2020a; Kauhanen & Suoniemi & Tuomala 2020; Kotamäki 2020b.

84 Autto & Törrönen 2019, 79.

85 Kyrrä & Pesola 2017c.

86 von Buxhoeveden 2019.

87 Tatsiramos 2006.

88 Vedeler & Reiso Holm 2020.

89 Talouspolitiikan arviointineuvoston raportti 2019, 9.

90 Holmlund 2015, 15.

olevan päivärahan määrällä oli positiivinen vaikutus työttömyyden päättävän työsuhteen kestoon etenkin iäkkäillä ja yksityisellä sektorilla työskentelevillä.⁹¹

TEM:n selvityksessä viitataan vuosia 1993–2001 kuvaavaan norjalaiseen tutkimukseen. Sen mukaan enintään puolen vuoden työttömyysjaksoa seuraava palkkataso oli sitä korkeampi, mitä pidempään työttömyys oli kestänyt. Toisaalta työllistymisen todennäköisyys samaan aikaan heikkeni ja palkatkin alkoivat laskea sen jälkeen, kun työttömyysjakso oli kestänyt yli vuoden.⁹²

Ruotsin työttömyysvakuutusjärjestelmää taalouskasvun vuosilta 1999–2007⁹³ koskevassa tutkimuksessa arvioidaan myös, että ansioon sidotun työttömyysturvan tason tulisi olla 20 viikon työttömyysjakson jälkeen korkeampi kuin ennen sitä. Tätä perustellaan sillä, että anteliaan turvan kannustinloukkuvaikutukset ovat suuremmat työttömyyden alkupäässä ja työttömyyden pitkittyminen laskee voimakkaasti kulutuskykyä.⁹⁴

Näin työttömyysturva antaisi pidempäänkin työttömänä oleville säälliset taloudelliset mahdollisuudet etsiä laadukkaampia työpaikkoja, kouluttautua ja ottaa riskejä. Tällä voisi olla myönteinen vaikutus työttömäksi jäävien elämänlaadun lisäksi uusien innovaatioiden syntymiseen.

Toisaalta TEM:n selvityksen mukaan työttömyysturvan suojaosan tapaiset silpputyötä lisäävät toimet kohdistuvat huonosti heikoimmassa työmarkkina-asetmassa oleviin.

Ne saattavat amerikkalaisten tutkimusten perusteella vähentää työntekoa.

Työttömyysturvaa koskevat pohjoismaiset tutkimushavainnot perustelisivat kannustin- ja tuloloukkunäkökulmasta työttömyyden myötä kohoavien syyperusteisten työttömyys-etuuksien käyttöönottoa. Tämä vahvistaisi työmarkkinoiden työntekijälähtöistä joustavuutta. Samasta syystä työttömien oikeutta etsiä pidempään parhaiten omaa osaamistaan vastaavaa työtä ja olla ottamatta vastaan ensimmäistä tarjottua työtä tulisi vahvistaa.

PORKKANA ON KEPPIÄ TEHOKKAAMPI JA OIKEUDENMUKAISEMPI TYÖLLISTÄMISTOIMI

Työllisyyttä koskevissa tutkimuksissa esiintyy ennako-oletuksia⁹⁵ ja erittäin suotuisan talouskehityksen aikana 2010-luvun puolivälissä tehtyjä tutkimuslöydöksiä⁹⁶ siitä, että työttömien itsetuntoa nostavat kurssit tai heidän tarkoituksellinen kiusaamisensa kurssituksilla tai kielteisillä seuraamuksilla parantavat työllisyyttä.

Ensiksi mainittu tutkimus niputtaa johdannossaan epätarkasti yhteen palkkatuen maksamisen työttömän työllistämiseksi ja palkattoman työn työttömyysturvan maksamisen vastikkeeksi (workfare). Palkkatuki merkitsee työttömille perinteistä pohjoismaiseen aktiiviseen työmarkkinapolitiikkaan lukeutuvaa mahdollistavaa aktivointia (porkkana).⁹⁷

Vastikkeellinen työttömyysturva on osa rajoittavaa aktivointipolitiikkaa. Siinä työttö-

91 Kyrrä & Pesola 2017b.

92 Gaure, & Røed & Westlie 2008.

93 Sweden GDP Annual Growth Rate 1982–2020. Trading Economics.

94 Kolsrud ym. 2018. Vrt. Alasalmi ym. 2020, 59; Kotamäki 2020 (molemmat) ja Kauhanen & Suoniemi & Tuomaala 2020.

95 Crépon & van den Berg 2016.

96 Lombardi 2019.

97 Käsitteet tutkimuksesta Alanko & Outinen 2016.

miä kannustetaan työntekoon heikentämällä työttömyysturvan tasoa, kelpoisuuskriteerejä, kattavuutta ja kestoa⁹⁸ tai vaatimalla työ- tai muuta suoritusta työttömyysturvan maksamisen vastikkeeksi⁹⁹ (keppi).¹⁰⁰

Ruotsia, Tanskaa ja Isoa-Britanniaa tarkastelleissa tutkimuksissa havaittiin, että rajoittava aktivointi lisäsi työllisyyttä enintään kahdeksalla prosentilla.¹⁰¹ Työttömien kepitys johtaa siis lähinnä järjestylihin, joissa kaikki kärsivät harvojen kyvyttömyydestä työllistyä ilman pakkokeinoja.

Asiantilaa tarkentaa 2000-luvun alun Sveitsiä koskeva ruotsalaisjulkaisu. Sekä keppien että porkkanoiden käyttö työvoimapolitiikassa lyhentää työllistymisaikoja, mutta kepin käytöllä on negatiivinen vaikutus sen kohteeksi joutuvien tuloihin. Porkkanatoimet nostavat myös tulotasoa.¹⁰²

Samassa tutkimuksessa huomattiin, että aktivointitoimien tehostaminen vähentää työttömyydestä työttömille koituvia tulonmenetyksiä enintään kymmenellä prosentilla. Työttömiä kepitämällä ei päästy parempaan lopputulokseen kuin mahdollistavilla kannustimilla.¹⁰³

Sen sijaan on löydetty pohjoismaisia todisteita sille, että työstä tai työllistämistoimista kieltäytymisestä seuraavat sanktiot lisäävät toisaalta niiden kohteeksi joutuneiden työllistymistä ja osallistumista työllistämistoi-
miin, mutta myös siirtymää työvoiman ul-

98 Eichhorst & Grienberger-Zingerle & Konle-Seidl 2010; Wulfgramm 2011, 481; Outinen 2012.

99 Lødemel & Trickery 2000, xii.

100 Käsitteet tutkimuksesta Alanko & Outinen 2016.

101 Gallie 2004, 26–28; Elm Larsen 2005, 141–143, 147; Blasco & Rosholm 2011.

102 Arni & van den Berg 2017.

103 Arni & van den Berg 2017.

kopuolelle.¹⁰⁴

Pohjoismaisissa syyperusteisissa sosiaaliturvajärjestelmissä näin käy silloin kun työtä on tarjolla. Sanktiot ovat kuitenkin johtaneet ruotsalaisilla työmarkkinoilla vähemmän vaativien ja huonommin palkattujen pätkätöiden vastaanottamiseen¹⁰⁵. Tämä on lisätodiste rajoittavan aktivoinnin ja heikompien työehtojen välisestä yhteydestä.

Näyttää siltä, että työmarkkinajoustojen nimissä voidaan heikentää työttömyysturvaa silloin, kun halutaan lisätä Pohjoismaissa huonoilla työehdoilla tehtävien silpputöiden tekemistä. Tästä syystä työvoiman tarjontaa lisäävien toimenpiteiden valinnassa on työntekijöiden näkökulmasta suuri merkitys sillä, onko aktivointi mahdollistavaa vai rajoittavaa. Näin on erityisesti silloin, kun työnantajat unohtavat olemassa olevan rajattoman työvoimareservin ja mahdollistavan aktivoinnin positiiviset työllisyysvaikutukset.

Työnantajien perusteluksi jää tällöin tanskalaisen ajatuspajan CEPOS:in tapaan uskomus siitä, että työvoiman tarjontaa lisäävien rakennuudistusten tekeminen parantaa ajoittaisista talouskriiseistä huolimatta työllisyyttä.¹⁰⁶ Myös VM:n vaalinaluspuheenvuorossa (s. 87) työmarkkinoiden joustavuuden lisäämisen tulkitaan nopeuttavan rakennemuutosta.

Vuosina 1990–2019 julkaistuista tutkimuksista kuitenkin 51 % ei tue tulkintaa joustavuuden ja työllisyyden välisestä positiivisesta korrelaatiosta, 21 % tutkimuksista ei anna vastausta tähän kysymykseen ja vain 28 % tukee tätä tulkintaa.¹⁰⁷ OECD-vertailussa keskitason irtisanomissuojan Ruotsissa ei ole näyttöä suo-

104 Alasalmi ym. 2020, 81–87.

105 van den Berg & Vikström 2014; Alasalmi ym. 2020, 85.

106 Arbejdsudbud og beskæftigelse.

107 Brancaccio & De Cristofaro & Giammetti 2020.

jan merkittävistä työllisyysvaikutuksista.¹⁰⁸

Työllisyyspäästösten vaikutuksia yksittäisten ihmisten työllisyyteen ja toimeentuloon tulisi aina tarkastella yhdessä. Molemmat näkökulmat ovat yhtä tärkeitä, koska työvoimasta on valtavaa ylitarjontaa. Uskottavissa työllistämistoimien vaikuttavuusarvioissa on otettava aina huomioon myös suhdannetilanne.

Työllisyystoimien vaikuttavuutta lisäävät myös viranomaisille asetetut tavoitteet. Tämä huomio tehtiin ruotsalaisessa tutkimuksessa,

jossa tutkittiin ammatillisen työvoimakoulutuksen vaikuttavuutta ennen ja jälkeen vuoden 2008 finanssikriisin.¹⁰⁹

Kaiken kaikkiaan työllisyyteen liittyvät vaikuttavuusarviot ja niihin liittyvät kokeilut ovat aina yhteydessä siihen, millaista yhteiskunnallista hyötyä toimenpiteillä tavoitellaan ja miten vaikutuksia mitataan. Laajoja yhteiskunnallisia kehityskulkuja on myös vaikea yksiselitteisesti mitata.¹¹⁰ Vaikuttavuusmitareiden määrittelyssä on viime kädessä kysymys poliittisista valinnoista.

---

108 Skedinger 2011; Forslund 2019, 41–42.

---

109 Liljeberg 2016, 58–62.

110 Heliskoski ym. 2018; Aistrich 2014.

PALKKANMUODOSTUKSEN JOUSTAVUUS HEIKENTÄÄ TYÖMARKKINOIDEN TASA-ARVOA

Palkkojen joustavuutta on lisännyt Suomessa ja Ruotsissa myös metalli- ja teknologiateollisuudessa 1980-luvulla saavutettu työmarkkinajärjestöjen yhteisymmärrys.¹¹¹ Tämä loi yhdessä 1990-luvun laman ja työnantajien vallan kasvun lisäksi edellytyksiä palkkaerojen kasvulle.

Suomessa palkkahajonta ja palkkaerot kasvoivat 4–8 prosenttiyksikköä vuosina 1995–2013.¹¹² Ruotsissa köyhimmän kymmenesosan palkat palautuivat lamaa edeltäneelle tasolle vasta vuonna 2003. Finanssikriisin ja porvarihallituksen yhdistelmä johti köyhimmän kolmanneksen tulojen vähenemiseen Ruotsissa vuosina 2008–2013.¹¹³

Suomessa palkkaerot ovat kasvaneet matalapalkka-aloilla järjestäytymisasteen heikkenemisen ja työmarkkinoiden polarisoitu-

misen vauhdittamina.¹¹⁴ Työmarkkinoiden joustavoittaminen on tässäkin tapauksessa heikentänyt työmarkkinoiden tasa-arvoa¹¹⁵ ja kannustanut jatkamaan palkkaa työttömyysturvalla¹¹⁶.

Työmarkkinoiden sopimusjärjestelmä on sopeutunut tilanteeseen, koska ay-liikekin on perinteisesti kannattanut tuottavuuden kehittymistä ja rationalisointia niin kauan kuin tuottavuushyödyt ovat näkyneet parantuneina palkkoina ja työehtoina. Näin ollen työntekijöiden ammatillisen järjestäytymisen voima etenkin uusilla aloilla ratkaisee sen, mihin suuntaan palkkaerot ja työehdot muuttuvat.¹¹⁷

Norjassa ja Suomessa naisten tuntipalkat jäivät kolmanneksen jälkeen miesten vastaavista vuonna 2008 ennen finanssikriisin tuomia muutoksia. Valtaosan tästä selittävät erot kokoaikatyön tuntipalkoissa, mutta myös osa-aikaisten naisten palkat olivat noin kymmenyksen alemmat kuin kokoaikaisissa

¹¹⁴ Vainiomäki 2018.

¹¹⁵ Vrt. Ojala & Saloniemä 2020.

¹¹⁶ Hiilamo & Lehmus-Sun 2020.

¹¹⁷ Vrt. Kangasniemi & Sauramo & Yanar 2014, 26–27, 56–57.

¹¹¹ Outinen 2020c.

¹¹² Vainiomäki 2017, 36–37.

¹¹³ Therborn 2019, 76.

töissä olevilla naisilla.¹¹⁸

Toisaalta miesten ja naisten palkkaeroja tasoittaa naisten suhteellinen yliedustus korkeakoulutettujen joukossa. Ilmiön kääntöpuoli on se, että naiset ovat yliedustettuina matalapalkka- ja silpputöissä. Sukupuolinäkökulmasta luokkaerojen tasoittaminen, työvoiman järjestäytyminen ja lakisääteinen minimipalkka ovat erityisen tärkeitä tavoitteita.¹¹⁹

Oma ongelmansa ovat myös suuret sukupuolten väliset palkkaerot hyvätuloisimpien keskuudessa Ruotsissa ja Norjassa.¹²⁰ Näin on siitä huolimatta, että naisten palkkaero suhteessa miehiin oli Tanskaa lukuun ottamatta Pohjoismaissa vuonna 2018 maailman pienin. Maailman talousfoorumin laskelmissa naiset ansaitsivat neljässä muussa Pohjoismaassa 82–86 prosenttia miesten palkoista.¹²¹

Tekemistä riittää senkin ymmärtämisessä, miten palkkaeroja lasketaan. Sukupuolten väliset palkkaerot vaihtelivat Pohjoismaissa vuosina 2000–2005 eri tutkimuksissa kahden ja 24 prosentin välillä. Tutkimuksissa jätettiin usein huomioitta esimerkiksi Ruotsissa selittävänä tekijänä löydetty työmarkkinasyrjintä¹²², palkkarakenne, lainsäädäntö ja työehtosopimusjärjestelmä. Näyttää kuitenkin siltä, että ammatti-, elinkeino- ja toimialarakenteeseen liittyvät tekijät selittävät palkkaeroja enemmän kuin koulutuksen ja työkokemuksen tapaiset henkilökohtaiset ominaisuudet.¹²³

Ruotsissa on lisäksi havaittu, että uuteen työhön tai vaativampiin työtehtäviin siirtyminen nosti vuosina 1996–2012 naisten palkkoja vä-

hemmän kuin miesten. Työtehtävien osalta syynä olivat vanhemmuus ja lastenhoito. Uutta työtä koskevat palkkaerot saattoivat johtua sukupuoleen liittyvästä tilastollisesta ikäsyrynnästä, koska ilmiö koski naisia riippumatta perhestatuksesta tai lasten hankinnasta.¹²⁴

Kaikissa tutkituissa Pohjoismaissa (lukuun ottamatta Islantia) naisia on selvästi miehiä enemmän alimmassa tuloviidenneksessä. Ylimmässä viidenneksessä tilanne on päinvastainen. Myös maahanmuuttajien, peruskoulutuksen varassa olevien, tilapäistyöntekijöiden ja alle 30-vuotiaiden suhteellinen osuus tuloviidenneksissä lisääntyy näissä maissa tulojen laskiessa.¹²⁵

Miesvaltaisilla teollisuusaloilla ongelmaksi työntekijöiden kannalta ovat vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen tulleet Pohjoismaiden kova keskinäinen kilpailu ja EU:n itälaajentuminen. Tämä on johtanut Tanskassa paineeseen alentaa palkkoja.¹²⁶

Ruotsissa ja Norjassa tästä on seurannut työmarkkinoiden neuvottelujärjestelmän sopeutuminen kilpailukyvyyn asettamiin vaatimuksiin. Suomessa taas on jouduttu valitsemaan kovaa matokkuuria työntekijöille tarkoittaneen kilpailukykysovimuksen sekä Ruotsin ja Norjan mallin välillä.¹²⁷ Tästä näkökulmasta myös palkkakehitystä parantava ikääntyneiden teollisuustyöntekijöiden irtisanomissuojan parantaminen Ruotsin malliin olisi perusteltua.¹²⁸

Norjan esimerkki kertoo, että palvelualojen työnantajat repivät suurempia voittoja maa-

118 Matteazzi & Pailhé 2018.

119 Matteazzi & Pailhé 2018.

120 Boschini 2017; Jordfald 2016.

121 These 4 Nordic countries hold the secret to gender equality. World Economic Forum 18.12.2018.

122 Boschini 2017.

123 Mósesdóttir ym. 2006.

124 Reshid 2017.

125 Berglund ym. 2020, 35–36.

126 Müller & Dølvik 2018; Dølvik & Marginson 2018.

127 Müller & Dølvik 2018; Dølvik & Marginson 2018.

128 Böckerman & Skedinger & Uusitalo 2015; Böckerman & Skedinger & Uusitalo 2018.

hanmuuttajien selkänahasta. Työnantajat maksavat maahanmuuttajapalkansaajille pienempää palkkaa kuin muille, vaikka työn tuottavuus ei maahanmuuttajilla ole näillä aloilla muita palkansaajia huonompi. Palkkasyrjintä on sitä tyypillisempää, mitä suuremmasta yrityksestä on kyse.¹²⁹ Ruotsissa etnistä palkkasyrjintää selittävät etenkin kaikkein ennakkoluuloisimmin maahanmuuttajiin suhtautuvien työnantajien asenteet.¹³⁰

Näin ollen on tarpeen keskittyä työehtojen parantamiseen sekä kuihtuvilla miesvaltaisilla duunarialoilla että nais- ja maahanmuuttajavaltaisilla palvelualoilla. Naisten, maahanmuuttajien ja duunarimpien etujen asettaminen vastakkain ei ole työntekijöiden yhteisten etujen mukaista.

Ruotsin työnantajien ajatushautomon ehdotukset aloituspalkkojen laskemisen positiivisista työllisyysvaikutuksista¹³¹ olisivat helpommin hyväksyttävissä, jos ne toimisivat kaikilla aloilla ponnahduslautana parempiin palkkoihin, vakaalle työuralle ja vaativampiin tehtäviin. Tanskan työnantajien CEPOS:in tutkimustulos tuottavuuden ja reaalipalkkojen pitkän aikavälin vastaavuudesta 2000-luvulla¹³² puolestaan peittää suhdanteiden, työtömyyden, työehtojen ja yritysten voittojen vaihtelun vaikutukset työmarkkinoihin.

Pohjoismaissa eriytettiin 1990-luvulla ansiotulojen ja pääomatulojen verotus. Se on lisännyt jälkimmäisten osuutta suhteessa edellisiin Suomessa, Norjassa, ajoittain Tanskassa muttei välttämättä Ruotsissa (tarkastelu päättyy vuoteen 2005). Ruotsissakin tuloerot tulolajien sisällä kasvoivat 1980-luvun alun jälkeen.¹³³ Uudistus on vähentänyt myös mahdollisuutta

tasata progressiivisella ansiotuloverotuksella tuloeroja.

Suomessa myös pörssiin listaamattomien yritysten veroetu on lisännyt varakkaimman kymmenen prosentin varallisuutta, ja täten heidän yhteiskunnallista vaikutusvaltaansa suhteessa palkansaajiin.¹³⁴ Tässä luvussa luetteloitujen tekijät ovat vaikuttaneet työtulojen osuuden putoamiseen suhteessa pääomatu-loihin Suomessa noin kymmenellä prosenttiyksiköllä verrattuna 1980-lukuun¹³⁵.

EU:N YTIMIIN LIITTYMINEN EDELLYTTI PALKKAJOUSTOJA JA -MALTIA

Suomen liittyttyä 1990-luvun lopulla Euroopan talous- ja rahaliittoon syntyi uusi työmarkkinarealiteetti, joka erotti Suomen oman valuuttansa säilyttäneistä EU-maista Ruotsista ja Tanskasta sekä EU:n sisämarkkinoihin ETA-järjestelyn kautta liittyneistä Norjasta ja Islannista.¹³⁶

Rahaliiton rakenteet ja sen keskusmaiden ammattiyhdistysliikkeiden kyky taata maltillisilla palkankorotuksilla näiden maiden kilpailukykyero on vahvistanut EU:n jakautumista hyvinvoivien työntekijöiden ytimeen ja työmarkkinoiden epävarmuudesta kärsivään periferiaan.¹³⁷

Suomen asema tässä kehityksessä on työntekijöiden näkökulmasta hankala. Työmarkkinaosapuolet sitoutuivat rahaliittojäsenyyden myötä yhteiseen julistukseen, jonka mukaan

129 Iversen ym. 2017.

130 Carlsson & Rooth 2016.

131 Daunfeldt 2018.

132 Arbejdsudbud og beskæftigelse.

133 Iacono & Palagi 2020.

134 Suoniemi 2018.

135 Työ- ja pääomatulot.

136 Sauramo 2016.

137 Prosser 2017.

työehtosopimusten yleissitovuudesta ei luovuta ja sopimuspalkkoja ei alenneta. Merkittävä joustotoimi oli kuitenkin samassa julistuksessa annettu suostumus joustavien palkanosien käyttöön.¹³⁸

SAK sitoutui jo Suomen EU-jäsenyyden myötä myös Suomen Pankin inflaatiotavoitteeseen ja asettamaan palkankorotusvaatimuksensa enintään muiden Länsi-Euroopan maiden tasolle. Kysymys oli sopeutumisesta sisäisen devalvaation eli työvoimakustannusten alentamisen mahdollisuuteen.¹³⁹

Suomen rahaliittojäsenyyden arviointityötä johtanut Jukka Pekkarinen kertoi jo jäsenyyttä valmisteltaessa, että raha- ja valuuttapolitiikka ei voinut enää suomalaisen perinteisen devalvaatio-inflaatio-sykliin perustuneen talouspolitiikan tapaan käyttää kansallisten talousongelmien selättämiseen. Suomen enustettiin olevan yksi rahaliiton epäsymmetrisimmin kehittyvistä talouksista.¹⁴⁰

Toisaalta rahoitusmarkkinoiden vapauttamisella 1980-luvun mittaan oli Pekkarisen tulkinnan mukaan paljon suurempi merkitys sille, että Suomi sitoutui hitaamman inflaation ja eriytyneempien palkkojen maailmaan.¹⁴¹

Rahoitusmarkkinoiden vapauttamisen selitysvoimaa työnantajälähtöisiin työmarkkinajoustoihin sopeutumisessa vahvistaa Ruotsin esimerkki. Ruotsissa teknologiateollisuuden kilpailukyvyyn puitteisiin asetettu palkkaraami tuki 1990-luvulla hallituksen strategiaa palkkamaltista ja inflaation vastaisesta taistelusta.¹⁴² Tämä johtui pyrkimyksestä vakauttaa talous 1990-luvun alun markkinamyllerryksen jäljiltä. Tosin Ruotsi yritti Suomen tapaan

täyttää EMU:n lähentymiskriteerit, jotta se voisi itse päättää rahaliittoon liittymisestä. Tämä edellytti palkkamalttia.¹⁴³

Ruotsissa EMU:n vaikutuksia selvitetty Calmforssin työryhmä korosti, että palkkamaltilla voidaan pehmittää talouden suhdannevaihteluja paljon hitaammin kuin omalla rahapolitiikalla. Jäsenyys olisi ruotsalaisenkin tulkinnan mukaan lisännyt tarvetta joustavampiin nimellispalkkamuutoksiin, mutta myös rahaliiton ulkopuolella palkkojen tuli sopeutua paremmin kysynnän ja tarjonnan vaihteluun.¹⁴⁴

KOLMASOSA TYÖSSÄKÄYVÄSTÄ TYÖVOIMASTA JOUSTAVISSA TYÖSUHTEISSA POHJOISMAISSA

Työmarkkinajoustot nousivat Suomessa ja Ruotsissa yhteiskuntapoliittiselle asialistalle 1980-luvulla. Työntekijöiden edustajat onnistuivat tuolloin pääosin toteuttamaan työntekijälähtöisiä joustoja. Toisaalta etenkin metalliteollisuudessa siirryttiin jo tuolloin joustavampiin työaika- ja palkkausjärjestelmiin. Työntekijäjärjestöt sitoutuivat kansallisen kilpailukyvyyn, työllisyyden ja vaikutusvaltansa säilyttämisen nimissä 1980-luvulla Suomessa ja Ruotsissa myös joustavampiin työn organisoimismuotoihin.¹⁴⁵

1990-luvun lama johti kuitenkin työnantajien vallan kasvuun työmarkkinoilla. Työntekijöiden edustajat taipuivat Suomessa ja Ruotsissa epätyypillisiin työsuhteisiin, pai-

138 Outinen 2015, 268, 302.

139 Outinen 2015, 268, 302.

140 Outinen 2015, 301.

141 Outinen 2015, 301.

142 Outinen, Unpublished Manuscript.

143 Outinen, Unpublished Manuscript.

144 SOU 1996: 158, 229–230.

145 Outinen 2015; Outinen 2020c.

kalliseen sopimiseen ja työnantajalähtöisiin työmarkkinajoustoihin. Ruotsissa työntekijöiden edustajat eivät olleet yhtä konsensus-hakuisia kuin Suomessa.¹⁴⁶

Suomessa vuonna 2018 jatkuvassa kokoaikaisessa palkkatyössä oli noin 63 % työllisistä, 13 % toimi yrittäjinä ja 25–30 % (mukaan luettuna ns. pakkoyrittäjät) työskenteli ”joustavissa, vastentahtoisissa ja/tai pienituloisuuden vuoksi tukalissa työolosuhteissa”.¹⁴⁷

Tämä vastaa 2000-luvun pohjoismaista kehitystä. Kaksi kolmesta työssäkävystä on Pohjoismaissa jatkuvassa kokoaikatyössä ja kolmasosa erilaisissa silpputyöissä. Vuonna 2015 Pohjoismaissa 8 (Tanska ja Norja) –15 % (Ruotsi) työllisestä työvoimasta oli määräaikaissä. Enintään 2 prosenttia kaikkien Pohjoismaiden työntekijöistä teki töitä vuokratyöyritysten kautta. 13 (Suomi ja Ruotsi) –20 % (Norja ja Tanska) työllisistä työskenteli osaaikaisesti. Itsensä työllistäjien osuus oli noin 5 % muualla paitsi Islannissa (8 %) ja Suomessa (lähes 10 %). Vastentahtoisesti määräaikaissä töitä tekee Islantia lukuun ottamatta Pohjoismaissa noin puolet ja osa-aikatöitä noin viidesosa työntekijöistä.¹⁴⁸

MUISSA POHJOISMAISSA SUOMEA KATTAVAMMAT LOMAUTUS-JÄRJESTELMÄT

Suomessa ja Norjassa käytössä oleva lomautusjärjestelmä helpottaa määräaikaissä työsuhhteessa olevien irtisanomisia ja edistää lomautettujen sujuvaa siirtymää työttömyysturvan piiriin. Toisin kuin Suomessa, Norjassa

työnantaja on velvollinen maksamaan palkkaa 15 ensimmäiseltä lomautuspäivältä.¹⁴⁹

Norjassa lomautuksen perusteella maksettu ansiosidonnainen päiväraha on tasoltaan 62,4 % palkasta, korona-aikana jopa 80 %. Suomessa vastaava taso on 45 % palkasta. Suomen lomautusjärjestelmä on siis Norjaa työnantajaystävällisempi ja vähemmän antelias. Norjassa lomautuksille on tosin määrätty puolen vuoden enimmäiskesto.¹⁵⁰

Ruotsi otti käyttöön koronakriisissä oman lomautusjärjestelmänsä. Sen pohjana toimi työajan lyhentämismalli, jota voi soveltaa yritysten talousvaikeuksien ja taloudellisen laskukauden aikana. Koronaversiossa työnantajat voivat lyhentää työntekijöiden työaikaa jopa 80 prosenttia. Palkka alenee vain 4–12 prosenttia, koska valtio maksaa suurimman osan erotuksesta.¹⁵¹

Islannissakin yritykset voivat vähentää korona-aikana työntekijöidensä työtunteja jopa 75 prosenttia, ja valtio kompensoi palkanmenetyksistä jopa 75 prosenttia työttömyysturvan avulla. Valtio maksaa myös merkittävän osan vaikeuksissa olevien yritysten työntekijöiden irtisanomisajan palkoista, jos irtisanoitun palkataan yritykseen uudelleen vanhoilla työehdoilla, kun yritys pääsee jatkamaan toimintaansa.¹⁵²

149 Lomautus. Työsuoje.lu.fi; NORWAY: New temporary rules on layoffs in light of Covid-19. Jdsupra, April 18, 2020 <<https://www.jdsupra.com/legalnews/norway-new-temporary-rules-on-layoffs-81664/>> (30.7.2020).

150 Lomautus. Työsuoje.lu.fi; NORWAY: New temporary rules on layoffs in light of Covid-19. Jdsupra, April 18, 2020 <<https://www.jdsupra.com/legalnews/norway-new-temporary-rules-on-layoffs-81664/>> (30.7.2020).

151 Korttidspemittering. Regeringskansliet 16.3.2020/14.5.2020 <<https://www.regeringen.se/artiklar/2020/03/om-forslaget-korttidspemittering/>> (30.7.2020).

152 Icelandic Government announces 1.6bn USD

146 Outinen 2015; Outinen 2020c.

147 Ojala & Koskinen Sandberg 2020.

148 Larsen & IIsøe 2019.

Joustoturvaan tukeutuvassa Tanskassa lomautuksen perusteluksi riittää huono sää.¹⁵³ Korona-aikana työntekijöiden työtunteja voi vähentää entistä joustavammin ja valtio estää irtisanomisia maksamalla 75–90 prosenttia vaikeuksiin joutuneiden yritysten palkkoista.¹⁵⁴

Muiden Pohjoismaiden pysyvät ja väliaikaiset lomautusjärjestelyt ovat työntekijöille Suomea kattavammat. Merkittävää muissa Pohjoismaissa on valtion laajempi rooli: työttömyysturvan lisäksi se rahoittaa ja toteuttaa myös lomautusjärjestelmää.

Työntekijälähtöisten joustojen näkökulmasta ruotsalainen työajan lyhentämiseen perustuva kriisijärjestely on paras. Siinä palkkatyön tuloksia jaetaan työaika lyhentämällä suuremmalle työntekijäjoukolle, minkä lisäksi valtio kompensoi palkkoja.

POHJOISMAINEN KILPAILU IRTISANOMISSUOJAN HEIKENTÄMISESTÄ LISÄÄNTYNYT

Suomi sääntelee työmarkkinoita toiseksi vähiten Pohjoismaista ja sääntelyn vähäisyys koskee samassa suhteessa vakinaisia töitä ja silpputyötä. Suomessa työsuhteet kestävät pisimpään Pohjoismaissa ja ero on suuri etenkin suhteessa Tanskaan. Toisaalta irtisanotut työllistyvät Suomessa TEM-vertailussa erittäin hyvin.¹⁵⁵ OECD:n tuore työsuhdeturvavertailu kertoo, että Suomen, Ruotsin ja Norjan työsuhdeturva oli vuonna 2019 länsimaiden keskitasoa ja Tanska lukeutui tässä vertailussa heikomman turvan maihin.¹⁵⁶

Pohjoismaiden keskinäisiä suhteita on viimeisen kymmenen vuoden aikana leimannut kilpailu irtisanomisehtojen heikentämisestä. Ilmiö ulottui viimeiseksi Norjaan, jossa työntantajat saivat 2010-luvun puolimaissa lakisäänteisen oikeuden palkata pieni osa työntekijöistä silpputyöhön ja käyttää vuokratyöläisiä. Viimeksi mainituilla on oltava samat työhödot kuin yritysten vakituisella työvoimalla.¹⁵⁷

Ruotsissakin vuokratyöntekijöille kuuluisivat pitkälti samat työhödot kuin vakituisille työntekijöille. Tämä ei kuitenkaan välttämättä käytännössä toteudu.¹⁵⁸ Etenkin teollisuudessa on kovan kilpailutilanteen vuoksi rationaalista käyttää vuokratyöntekijöitä kysyntäpuskurina varsinkin yksinkertaisissa rutiinitehtävissä. Tähän yrityksiä ajavat Ruotsissa ainakin Norjaan verrattuna tiukemmat irtisanomissäännöt.¹⁵⁹

---

response package to the COVID-19 crisis. March 21, 2020 <<https://www.government.is/news/article/2020/03/21/Icelandic-Government-announces-1.6bn-USD-response-package-to-the-COVID-19-crisis/>>/Government of Iceland announces increased support for companies and extension of part-time unemployment benefits. April 28, 2020. <<https://www.government.is/news/article/2020/04/28/Government-of-Iceland-announces-increased-support-for-companies-and-extension-of-part-time-unemployment-benefits/>> (30.7.2020). Government of Iceland.

153 Termination of employment when working in Denmark. Øresunddirekt.

154 Nye initiativer til at holde hånden under danske arbejdspladser. Finansministeriet 12.3.2020 <<https://fm.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2020/marts/nye-initiativer-til-at-holde-haanden-under-danske-arbejdspladser/>> (30.7.2020).

155 Alatalo & Larja & Räisänen 2019.

156 Recent trends in employment protection legislation. In OECD Employment Outlook 2020.

157 Ingelsrud ym. 2019, 291–293.

158 Brikell 2014.

159 Svalund ym. 2018.

Ruotsin Norjaa joustavimmat säädökset määräaikaisten työntekijöiden palkkaamisesta johtivat vuosina 2000–2008 merkittävään pitkäaikaiseen syrjäytymisriskiin, pitkittyvään työttömyyteen ja alhaisiin palkkoihin. Pätkätyöt toimivat tässä tapauksessa ponnahduslautana ainoastaan epävarmaan työmarkkina-asemaan.¹⁶⁰

Ruotsissa vakinaisten työntekijöiden irtisanomissuoja on vahva ja silpputyöläisten heikko. Järjestely tuo työmarkkinoilla heikoimmilla oleville ryhmille, kuten maahanmuuttajille, astinlautoja ruotsalaisille työmarkkinoille pätkätyöiden kautta, mutta saattaa lisätä silpputyöiden määrää.¹⁶¹ Ensimmäinen työpaikka ennakoii maahanmuuttajien palkkakehitystä ja tulevaa työmarkkina-asemaa Suomessa ja Ruotsissa.¹⁶²

Ruotsin hallitus on heikentämässä ikääntyvien työttömien irtisanomissuojaa ja vaatimuksia kouluttaa työntekijöitä ennen kuin heidät voidaan irtisanoa. Tämä saattaisi parantaa naisten, nuorten ja maahanmuuttajien työmarkkina-asemaa, mikä kuitenkin tapahtuisi pitkään työelämässä olleiden ja koulutusvajasta kärsivien kustannuksella.¹⁶³ Toimenpiteestä ei ole hyväksi esimerkiksi Suomelle, jossa työsuhdeturva oli jo ennen vuonna 2017 toteutettuja heikennyksiä OECD:n mittariston mukaan muita Pohjoismaita heikompi¹⁶⁴.

Suomessa¹⁶⁵ ja Ruotsissa¹⁶⁶ 2010-luvulla vahvistuneet muutosturvajärjestelyt ovat tosin merkinneet irtisanottujen tai irtisanomisvaarassa olevien työntekijöiden kouluttamista ja tukemista uuden työn etsinnässä.

160 Svalund & Berglund 2018.

161 Skedinger 2011; Forslund 2019, 41–42.

162 Ansala & Sarvimäki & Åslund 2018.

163 SOU 2020: 30.

164 Heikkinen 2018.

165 Outinen 2020b.

166 Walter (toim.) 2015.

SILPPUTYÖLÄISTEN OIKEUKSIEN PARANTAMISESSA PALJON TEKEMISTÄ POHJOISMAISSA

Ruotsissa työnantajat käyttivät vuosina 1992–2010 etenkin tarvittaessa töihin kutsuttavia ja kausityöntekijöitä tilapäisenä työvoimana, jota vaivasi pysyvä epävarmuus työmarkkinoilla. Sen sijaan määräaikaaisesti vakituisia työntekijöitä korvaamaan palkatuilla oli suuremmat mahdollisuudet päästä tätä kautta vakaammalle työuralle.¹⁶⁷

Norjalaiset työmarkkinatoimijat kannattavat kokoaikatyön lisäämistä julkisella sektorilla, jossa kuitenkin etenkin hoitoalalla tehdään huomattavasti osa-aikatoita myös vapaaehtoisesti. Norjassa haastatellut ammattiliittojen edustajat pitävät kuitenkin kokoaikatyötä ja pidempiä osa-aikatoita parempana vaihtoehtona työn laadun ja työolojen kannalta.¹⁶⁸

Näin ollen silpputyöiden tekemistä pitäisi rajoittaa vapaaehtoisesti tehtäviin töihin sekä pidempään joustavan työn jaksoihin. Vuokratyön suosiminen määrä- ja osa-aikaisten työsuhteiden sijaan voisi olla rationaalista myös työntekijöille.

Tämä edellyttäisi sitä, että vuokratyön työehdot vastaisivat aina vakituisten työntekijöiden työehtoja. Kokonaisuuteen tulisi kuulua takuupalkan ja vakinaisen vuokratyösuhteen takaaminen vuokratyöläisille.

Tanskan työmarkkinajoustavuutta paikkaavat jossakin määrin työmarkkinaosapuolten välillä neuvotellut työehtosopimukset. Silpputyöntekijät eivät kuitenkaan ole kaikissa tapauksissa oikeutettuja samoihin työehtoihin

167 Berglund ym. 2017.

168 Moland & Bråthen 2019.

kuin vakituiset työntekijät.¹⁶⁹

Tämä johtuu joillekin työntekoon liittyville etuuksille asetetuista työsuhteen kestoon perustuvista vähimmäisajoista, ulkoistuksiin liittyvistä pitkistä työsuhteen ketjutuksista, palkkatyösuhteiden korvaamisesta joissakin tapauksissa yrittäjyydellä ja työttömyysturvan kelpoisuusehtojen kiristämisestä. Samaan suuntaan vaikuttaa etenkin joillakin palvelualoilla vallitseva alhaisen järjestäytymisasteen, osa-aikatyöpainotteisuuden, maahanmuuttajien työehtotietovajeen ja työsuhteen loppumisen pelon yhdistelmä.¹⁷⁰

Tanskassa, Norjassa ja Ruotsissa maahanmuuttajien huono asema työmarkkinoilla näkyy silpputöinä etenkin järjestäytymättömillä aloilla. Sama koskee ulkomailta Norjaan lähetettyjä työntekijöitä. Ilmiö on levinnyt ainakin Tanskassa myös koulutettujen maahanmuuttajien keskuuteen.¹⁷¹ Kannattavuus on revitty ainakin Norjan majoitusallalla maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden selkänahasta alentamalla palkkoja.¹⁷²

Silpputyöläiset ovat Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa järjestäytyneet pienemmässä mitakaavassa kuin vakinaisissa työsuhteissa työskentelevät.¹⁷³ Tällaisten rakenteellisten epätasa-arvoisuutta lisäävien tekijöiden poistamiseksi pitää vahvistaa kaikkien pohjoismaisilla työmarkkinoilla työskentelevien ammatillisen järjestäytymisen edellytyksiä sekä työehtosopimusten ja lainsäädännön tasa-arvoa. Jälkimmäisestä käy esimerkiksi lähetettyjen työntekijöiden, mukaan luettuna vuokratyöntekijät, yhtäläisten työehtojen soveltamista parantava EU-direktiiviin perus-

tuva lakiehdotus¹⁷⁴ sekä esitykset ammattiliittojen ryhmäkanneoikeudesta ja luottamusmiesten aseman parantamisesta¹⁷⁵.

Työmarkkinoiden sukupuolinäkökulmasta tulisi myös pienten lasten vanhempien (ja omaishoitajien) voida päättää itsenäisesti työajoistaan. Tämä parantaa naisten työmarkkina-asemaa ainakin niin kauan, kuin naisten ja miesten hoivavastuut jakautuvat perheiden sisällä epätasapainoisesti.

Tanskassa, Suomessa ja Ruotsissa esiintyy ongelma, joka on yhteinen kaikille EU-maille: naisenemmistöisillä aloilla työntekijöiden mahdollisuus päättää työajoistaan on selvästi pienempi kuin sukupuolirakenteeltaan tasapainoisilla aloilla. Suomi ja Ruotsi edustavat tässä kysymyksessä EU:n keskitasoa ja Tanskassa sukupuoliväristymä on jopa EU-vertailussa keskimääräistä suurempi.¹⁷⁶

Ruotsissa sekä isien että äitien valmius lyhentää työaikaansa on suurempi naisvaltaisilla kuin miesvaltaisilla aloilla, ja kaikki työaika lyhentävät pitävät sitä riskinä työuralla.¹⁷⁷ Norjassa ja Ruotsissa työnorganisointikäytännöt johtavat naisvaltaisella hoitoalalla osa-aikaisten työntekijöiden työtuntien vaihteluun, mutta miesvaltaisilla teknisillä aloilla vastaava jousto saavutetaan määräaikaisten työntekijöiden käytöllä.¹⁷⁸ Norjassa on havaittu määräaikaisten työsuhteiden johtavan parempaan työmarkkina-asemaan miehillä kuin naisilla.¹⁷⁹

Silpputyöntekijöiden oikeuksien parantamisessa on Pohjoismaissa paljon tekemistä. Silpputyön ongelmiin puuttuminen olisi tehokas

169 Rasmussen ym. 2016.

170 Rasmussen ym. 2016.

171 Ingelsrud ym. 2019, 288–290.

172 Iversen & Aalen & Jakobsen 2017.

173 Svalund & Berglund 2018; Scheuer 2017.

174 HE 71/2020.

175 Kainulainen 2020.

176 Chung 2019.

177 Grönlund & Öun 2018.

178 Svalund & Peixoto & Dølvik & Jesnes 2018.

179 Svalund & Nielsen 2017.

keino myös maahanmuuttoon ja sukupuoleen liittyvien työelämän epätasa-arvoisten rakenteiden korjaamiseen.

TYÖAIKA- JOUSTAVUUDESTA TYÖAJAN LYHENTÄMISEEN POHJOISMAISILLA TYÖMARKKINOILLA

Työajan lyhentäminen on kuulunut pohjoismaisen työväenliikkeen keskeisiin tavoitteisiin. Tarkoituksena on ollut saada työntekijöille osuus työn tuottavuuden noususta. 1990-luvun alkuun mennessä Tanskassa ja Suomessa työaika oli alle 40 tuntia viikossa siinä missä Ruotsissa ja Islannissa oli käytössä 40 tunnin työviikko. Norjassa 40 tunnin lakisääteisen työviikon korvaa nykyään monissa työehtosopimuksissa 37 tai 38 tunnin viikkotyöaika¹⁸⁰.

Ruotsissa oli jo mukauduttu 1980-luvulla virinneisiin työnantajien työaikajoustovaatimuksiin. Suomessakin metalliteollisuuden työmarkkinaosapuolet sopivat alalle joustavammat työajat Ruotsin tapaan saman vuosikymmenen aikana.¹⁸¹

1990-luvulla Suomen ja Ruotsin ay-liikkeet pyrkivät lisäämään yksilöllisiä työntekijälähtöisiä työaikajoustoja yleisen työajan lyhentämisen sijaan. Ne pyrkivät turvaamaan talouselämän voimakkaasti vähentämään työvoiman kysyntää välttämällä työajan lyhentämiä ja sopeutumalla osaan työnantajalähtöisistä työehtojoustoista.¹⁸²

Suomalaiset teollisuuden työaikakokeilut todistivat 1990-luvulla työnantajille kannattavaksi siirtyä kahdeksan tunnin työajasta 6+6 tunnin työvuoroihin palkkatasoa alentamatta. Sen sijaan 1980-luvun Ruotsissa julkisen sektorin edustajat pelkäsivät työajan lyhentämisen johtavan julkisten palvelujen heikkenemiseen.¹⁸³

Toisaalta Ruotsissa on yksityisellä hoitoalalla havaittu, että työaikaa on mahdollista lyhentää ainakin joissakin tehtävissä kahdeksasta kuuteen tuntiin palkkatasoa alentamatta. Samat työtehtävät hoituvat lyhyemmässä ajassa ja lisääntynyt vapaa-aika auttaa työn kuormittavuuden lisääntymisestä huolimatta parantamaan työntekijöiden hyvinvointia.¹⁸⁴ Tutkimustuloksen tieteellinen todistaminen vaatisi toki vielä kattavampia ja pidempiaikaisia kokeiluja.

Vaatimukset työajan yleisestä lyhentämisestä ovat joka tapauksessa realistisia työvoiman suuren määrällisen ylitarjonnan ja ilmastonmuutoksen torjumistarpeen¹⁸⁵ vuoksi. Tällä tavalla olisi mahdollista lisätä Suomessa pohjoismaisessa tarkastelussa vallitsevaa julkisen sektorin työvoimavajetta, lisätä tuottavuutta sekä teollisuudessa että palvelualoilla ja voittaa yksityisille palvelualoille Ruotsissa jo 1990-luvulla pesiytynyt työnantajakeskeinen joustokulttuuri¹⁸⁶. Näin työn tuottavuushyödyt olisivat valjastettavissa yksilöllistä joustavuutta korostavaa EU:n työaikadirektiivinormistoa¹⁸⁷ paremmin julkisiin palveluihin ja johtaisivat työn hedelmien oikeudenmukaisempaan jakamiseen.

183 Outinen 2020c; Lund 2019.

184 Danielsson & Zakrisson 2019.

185 Vrt. Sinisalo 2020.

186 Outinen 2020c.

187 Uusi työaikalaki pähkinänkuoressa. Työ- ja elinkeinoministeriö.

180 Basics of Norwegian Labour Law. NHO.

181 Outinen 2020c; Lund 2019.

182 Outinen 2020c; Lund 2019.

DEMOKRATIAA JA KOORDINOINTIA TYÖEHTOSOPIMUSJÄRJESTELMIIN

Joustokeskustelu ulottui 1980-luvulla Suomessa ja 1970-luvulla Ruotsissa työnantajien vaatimuksiin paikallisen sopimisen lisäämisestä. Työnantajat halusivat poiketa keskitetyissä kansallisen tason työmarkkinaneuvotteluisa sovitusta asioista, jotka koskivat palkkoja, työaikoja, irtisanomista ja työsuojelua.¹⁸⁸

Tämä poikkesi työntekijäjärjestöjen vaatimuksista lisätä yritysdemokratiaa eli palkansaaajien sananvaltaa yritysten toiminnassa. Ruotsissa yritysdemokratian laajentaminen on merkinnyt työntekijöiden edustajien myötämääräisoikeutta eli tasavertaista päätösvaltaa esimerkiksi alihankkijoiden käyttöön liittyvissä kysymyksissä ja työntekijöiden ensisijaista oikeutta tulkita riitatilanteissa paikallisten sopimusten sisältöä.^{189, 190}

Norjassa työntekijöillä on ollut vuodesta 1972 lähtien oikeus nimittää edustajansa yritysten johtokuntiin, vaikka tämä toteutuu vain viidesosassa yrityksistä ja oikeutta on käytetty viime aikoina vähemmän.¹⁹¹ Siellä osallistumisjärjestelmät ovat kuitenkin pitkälti suuntautuneet arvonluomisen edellytysten parantamiseen yrityksissä, koska työnantajilla on vahva työnjohto-oikeus.¹⁹² Ruotsissa vaikutusvaltaiset teknologiateollisuuden työnantajat onnistuivat solmimaan metallityöväen liiton kanssa alakohtaisen valtakunnallisen työehtosopimuksen vuonna 1983. Se merkitsi irtiottoa keskitetystä sopimuskulttuurista ja Ruotsin

solidaarisesta palkkapolitiikasta kokonaisuuteen sisältyneiden palkkajoustojen vuoksi.¹⁹³ Suomessa 1980-luku merkitsi alakohtaisten ja keskitettyjen työmarkkinaratkaisujen vuorottelua.¹⁹⁴ Ruotsissa puolestaan työnantajat irtisanoutuivat keskitetyistä työmarkkinaratkaisuista vuonna 1990.¹⁹⁵

Suomen SAK:ta vastaava Ruotsin ammatillinen keskusjärjestö LO myöntyi vuonna 1990 keskitetyistä ratkaisuista luopumiseen sisältyneeseen ajatukseen siitä, että palkkojen ja osaamisen tulisi vastata jatkossa enemmän toisiaan. Tämä poikkesi Ruotsin solidaarisen palkkapolitiikan toisen maailmansodan jälkeisestä järjestelystä. Siinä palkankorotukset oli määritelty valmiiksi niin korkeiksi, että niitä kykenivät maksamaan vain kilpailukykyisimmät yritykset.^{196, 197}

Suomessa ja Ruotsissa siirryttiin 1990-luvulla neuvoteltujen joustojen aikaan. Työnantaja-järjestöt saivat työehtosopimukseen kaipaamiaan joustoja ja työntekijäjärjestöt säilyttivät oikeuden toimia sopimusosapuolina. Ruotsin työnantajat palasivat neuvottelemaan keskitetysti kansallisella tasolla työehdoista vuonna 1997. Tämä merkitsi kaikkien alojen työn hinnan asettamista teknologiateollisuudessa sovittuun raamiin.¹⁹⁸ Vastaava järjestely on otettu Suomessa käyttöön kangerrellen 2010-luvulla.¹⁹⁹

Pohjoismaiden sopimusjärjestelyissä on eroja, mutta kaikissa maissa vientiteollisuuden kilpailukyvyyn kannalta tärkeät teollisuusalat asettavat palkkaraamit myös muille aloille. Norjassa tämä on aiheuttanut matalapalk-

188 Kärrylä 2019, 461–479; Outinen 2015, 221; Lundh 2002, 237–270; Thörnqvist 1998.

189 Murto 2016.

190 Kärrylä 2019; Pontusson 1992.

191 Hagen 2017; Trygstad 2019, 14.

192 Seierstad 2011.

193 Thörnqvist 1998, 271; Elvander 1988, 78–80.

194 Bergholm 2018, 491–495.

195 Elvander 2002, 199.

196 Erixon 2003.

197 Benner 1997, 55.

198 Outinen 2020c.

199 Laatonen 2020.

ka-alojen palkkakehityksen jäämisen muista aloista jälkeen ja myös Tanskaan ja Ruotsiin verrattuna. Tämä johtunee työehtojen kahta muuta maata kapeammasta yleissitovuudesta. Suomeen verrattuna sopimusjärjestelmät ovat kaikissa Skandinavian maissa hajaantummat.²⁰⁰

Työmarkkinarakenteen pirstoutuminen etenkin Tanskan tapaan johtaa työntekijöiden edunvalvonnassa hankaluuksiin²⁰¹. Työntekijäjärjestöt pyrkivät vastaamaan tähän Tanskassa yhdistämällä vuonna 2018 paikallisen SAK:n ja julkisen sektorin palkansaajat yhteen keskusjärjestöön (FH). Toimenpide osoitti organisaatorakenteiden muuttamisen hankaluudet, koska osa liitoista irtisanoutui järjestelystä.²⁰²

Ei siis ole ihme, että Suomessakin työnantajat ovat historian saatossa vaihtelevalla menestyksellä pyrkineet irtautumaan keskusjärjestöjen välisestä sopimisesta, vahvistamaan asemiaan yhdistämällä keskusjärjestöjään ja horjuttamaan työehtosopimusten yleissitovuutta.²⁰³

Toinen haaste työmarkkinasopimisen kulttuurille on siinä, miten vuokratyön ja alustatyön tapaiset järjestelyt vaikuttavat paikalliseen sopimiseen. Näissä työmuodoissa työntekijät eivät ole aina sopimusteknisesti työntekijöitä vaan usein itsensä työllistäjiä tai yrittäjiä²⁰⁴.

Selkeämpi lainsäädännöllinen rajanveto yrittäjiin ja työntekijöihin rinnastettaviin itsensä työllistäjiin toisi selkeyttä sekä työsuhteisiin että sosiaaliturvaan. Työnantajat saavat kohutuutonta hyötyä käyttäessään työn ja yrittäjyyden rajapinnalla esiintyvää harmaata aluetta hyväkseen työmarkkinoilla.

Vuoden 2008 finanssikriisin jälkeinen talouskuripolitiikka ja valtion roolin korostuminen työmarkkinaosapuolten kustannuksella ovat heikentäneet Pohjoismaissa sukupuolten välistä tasa-arvoa kodeissa ja työmarkkinoilla. Julkisen sektorin yksityistäminen, markkinaehtoistaminen ja ulkoistukset ovat heikentäneet etenkin naisten ja muiden vähemmistöasemassa olevien, kuten maahanmuuttajien, työehtoja ja työllistymisen edellytyksiä. Osa heistä on ajautunut tästä syystä epävarmemman alustatalouden piiriin.²⁰⁵

Silpputyöläisten järjestäytymisasteen nostaminen, työajan yleinen lyhentäminen ja työpaikkademokratian parantaminen olisivat kestävimmit lääkkeet työnantajien vallan ja työnantajalähtöisten joustojen lievittämiseen pohjoismaisilla työmarkkinoilla. Näiden toimenpiteiden toteutuminen edellyttää talouden valtiollisen sääntelyn ja työntekijöiden globaalien solidaarisuuden lisäämistä.

---

200 Nergaard & Alsos & Seip 2016; ASI 2013.

201 Olberg 2017.

202 Andersen & Hansen 2019.

203 Wuokko ym. 2020.

204 Trygstad ym. 2019, 54–55.

---

205 Elomäki & Koskinen Sandberg 2020.

JOUSTOTURVA PAINOTTAA JOUSTOJA TURVAN KUSTANNUKSELLA

Irtisanomisten helppoutta ja työttömien kovaa kontrollia kompensoi Tanskassa pohjoismaisessa vertailussa pisimpään ja useimmille maksettava ansiosidonnainen päiväraha. Se nousee pienituloisimmilla jopa 90 prosenttiin edeltävistä ansioista.²⁰⁶

1990-luvun lopun Alankomaista ja Tanskasta EU:n työllisyyslinjauksiin vuonna 2007 levinnyt joustoturva (flexicurity) joutui Tanskaan kovaa iskeneen vuoden 2008 finanssikriisin seurauksena stressitestiin. Tuolloin huomattiin järjestelyn voimistavan työllisyyden suhdannevaihteluja. Tosin nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys ei Tanskassa tuolloin noussut eurooppalaiselle tasolle, vaikka molemmat suhdannelaskun vuoksi aluksi lisääntyivät.²⁰⁷

Anteliaan ansiosidonnaisen tason ajatellaan lisäävän joustoturvassa työntekijöiden valmiutta vaihtaa työpaikkaa, heikon irtisano-

missuojan parantavan yritysten kilpailukykyä ja kattavien työllistämistoimien edistävän elinikäistä oppimista.²⁰⁸

Järjestelmän tasapainoa heikensi Tanskan oikeistohallituksen vuonna 2010 tekemä päätös lyhentää ansiosidonnaisen työttömyysturvan enimmäismaksuaikaa neljästä kahteen ja puoleen vuoteen sekä pidentää ansiosidonnaiselle päivärähälle pääsyn ehtoa puolesta vuodesta vuoteen.²⁰⁹

Muutosten seurauksena 50 000–70 000 työttöntä menetti työttömyysturvansa vuosina 2013–2015. Määrä on kymmenkertainen verrattuna vaikutusarvioissa ennakoituun. Toimenpide johti myös ay-liikkeen vaatimaan parannuksia irtisanomisturvaan ja työntekijät välttelemään työpaikan vaihtoa.²¹⁰

Tanskan kokemukset osoittavat, ettei työttömyysturvan leikkaamisen riskejä sovi aliarvioida myöskään suhteessa työmarkkinoiden joustavuuteen. Tanskan joustoturvassa on paljon muitakin ongelmia. Työttömyysturvan taso on jäänyt jatkuvasti jälkeen alimmis-

208 Bredgaard & Madsen 2018.

209 Bredgaard & Madsen 2018.

210 Bredgaard & Madsen 2018.

206 Danish Flexicurity.

207 Bredgaard & Madsen 2018.

ta palkoista, ansiosidonnaista työttömyysturvaa saavien työttömien osuus on pudonnut 1990-luvun alusta 2010-luvun puoliväliin mennessä 80 prosentista 70 prosenttiin ja suurin osa ansiosidonnaiselta tippuneista on pudonnut 2010-luvulla kokonaan sosiaaliturvan piiristä.

Tanskan irtisanomissuoja on tasa-arvon kannalta ongelmallinen myös siksi, että laki turvaa valkokaulustyöntekijöille paremman suojan kuin duunareita koskettava työehtosopimukseen kytketty joustoturvan irtisanomiselementti.²¹¹

Tiukasti sanktoidut aktivointivaatimukset Tanskan työttömille perustuvat hallinnollista jäykkyyttä kasvattaviin talouspoliittisiin oletuksiin.²¹² Etuuksien leikkaaminen aktivointikeinona on johtanut Tanskassa työttömyysturvan heikentämiseen etenkin sairailta työttömillä. Oikea vaihtoehto olisi tanskalaisien tutkijoiden mukaan ollut viimeksi mainitun ryhmän pääsy varhaiseläkkeelle tai osatyökykyisyyden tukeminen, mitä Suomesakin on ehdotettu^{213, 214}.

Niin ikään leikkauksiin perustuva aktivointi on heikentänyt vuoden 2009 tilastojen mukaan erityisesti sellaisten vähän koulutettujen, joiden tuottavuus ei yllä minimipalkan tasolle, työttömyysturvaa. Sekä sairaille että vähän koulutetuille negatiiviset taloudelliset kannusteet ovat väärä työllisyyslääke. Negatiiviset kannusteet aktivoitumisen sijaan lannistavat työttömiä, joiden luottamus omiin kykyihinsä vaadittavissa toimenpiteissä on alhainen.²¹⁵

Maahanmuuttajat eivät ole syntyperäistä väestöä huonompia aktivoitumaan. Naisten

211 Bredgaard & Madsen 2018.

212 Boulus-Rødje 2019.

213 Oivio & Kerätär 2018.

214 Hussain & Ejrnæs & Elm Larsen 2020.

215 Hussain & Ejrnæs & Elm Larsen 2020.

aktivoitumista heikentää miehiä alhaisempi palkkataso. Tästä syystä naiset jäävät miehiä helpommin hoitamaan lapsia.²¹⁶ Näin ollen Tanskan joustoturvan heikko irtisanomissuoja ei sellaisenaan ole hyvä esimerkki Suomelle silloin, jos samaan aikaan heikennetään työttömien turvaa ja kuritetaan työmarkkinoilla heikoimmilla olevia ryhmiä.

Euroopan komission joustoturvamalli on myös rakennettu enemmän työnantajien kuin työntekijöiden toiveita myötäileväksi.²¹⁷ Joustojen ja turvan tasapainon sijaan turva ajateltiin siinä valtavirtatieteen eurooppalaisen version tapaan joustojen seuraukseksi.²¹⁸

Joustot ovat ohittaneet turvan myös joustoturvan lähtömaan Alankomaiden työmarkkinoita ohjaavissa käytännöissä. Joustoturvaa vastaan puhuu koko kansantaloudenkin näkökulmasta se, että järjestely syvensi taantuma sitä soveltaneissa OECD-maissa vuonna 2009 puhjennun finanssikriisin aikana.²¹⁹

REILUMPI KASSAPOHJAINEN TYÖTTÖMYYSVAKUUTUS LISÄISI TURVAA TYÖMARKKINOILLA

Suomella (45 prosenttia) on matkaa muidenkin Pohjoismaiden kuin Tanskan (jopa 90 %) ansiosidonnaisen päivärahan korvaustasoihin (ennen veroja). Norjassa ansioon sidottu päiväraha kompensoi alimmista palkoista 62,4 prosenttia.²²⁰ Ruotsissa vastaava osuus

216 Hussain & Ejrnæs & Elm Larsen 2020.

217 Laukkanen 2008.

218 Tanglan 2011.

219 Tanglan 2011.

220 Norway - Unemployment benefit. Employment, Social Affairs & Inclusion, European Commission.

pieni- ja keskituloisilla on 70–80 (200 työttömyyspäivän jälkeen 60–70).²²¹ Islannissa työtön voi oltuaan työttömänä kaksi viikkoa saada kahden ja puolen kuukauden ajan ansiosidonnaista päivärahaa. Sen taso on yhtä suuri kuin hänen palkkansa ennen työttömyyden alkua.²²²

Viimeistään koronakriisi osoitti tarpeen helpottaa ansiosidonnaiselle työttömyysturvalle pääsyä ja sen piirissä pysymistä. Suomi seurasi kesällä 2020 Norjaa²²³ ja Tanskaa²²⁴ siinä, että koronalainsäädännön nojalla ei voi toistaiseksi pudota ansioon sidotulta työttömyyspäivärahalta. Islannissa on kolmen vuoden enimmäisaika työttömyyspäivärahan saamiselle.²²⁵ Ruotsissa enintään 300 päivää (14 kuukautta) perheettömälle ja 450 päivää (19 kuukautta) perheelliselle maksettavasta ansiosidonnaisesta työttömyyspäivärahasta kuluu maalisi-joulukuussa 2020 vain neljä kuukautta.²²⁶

Suomessa ansiotyössäoloehto lyhennettiin väliaikaisesti 26 viikosta 13 viikkoon sellaisilla työnhakijoilla, jotka olivat olleet vähintään viikon työssä 1.3.2020 jälkeen.²²⁷ Ruotsissa työssäoloehto täyttyy koronasyystä, kun työnhakija on tehnyt töitä 40–60 tuntia kuukau-

dessa työttömyyttä edeltäneen vuoden aikana vähintään puolen vuoden ajan.²²⁸ Tavallisesti ehtona on 80 tunnin palkkatyö vastaavana ajanjaksona.²²⁹

Muissa Pohjoismaissa kuin Suomessa työttömyysvakuutuksen piiriin pääsee työtulojen perusteella, mikä sopii paremmin silpputyöläisille. Norjassa ansiosidonnaiselle päivärahalle pääsee, jos työttömäksi jääneen vuositulot ylittävät vajaat 7000 euroa.²³⁰ Tanskassa on samantasoinen tuloraja osa-aikaisille ja n. 10 000 euroa kokoaikaisille työntekijöille (tarkastelujakso kolme vuotta).²³¹

Ruotsissakin työttömyysturvakomitea ehdotti kesällä 2020 siirtymistä aikaperusteisesta tuloperusteiseen työssäoloehtoon.²³² Tosin Islannissa ansiosidonnaista työttömyysetuutta maksetaan suhteessa edeltäneen työsuhteen pituuteen.²³³ Sekin suosisi silpputyöläisiä enemmän kuin Suomen malli, jossa kannustetta liittyy liittojen työttömyyskassoihin heikentävät alhaiset palkat, epätyypilliset työajat ja yksityisen YTK-kassan alemmat vakuutusmaksut²³⁴.

Kokoomus²³⁵ ja työnantajat²³⁶ haluaisivat

221 Ersättningsnivån i a-kassan. Akademikernas a-kassa.

222 Iceland Security.

223 Utvidet dagpengeperiode for personer som nærmer seg maksgrensen. Regjeringen.no <<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/utvidet-dagpengeperiode-for-personer-som-narmer-seg-maksgrensen/id2695474/>> (6.8.2020).

224 Aftale om hjælpepakker til lønmodtagere og virksomheder mv. i forbindelse med gradvis genåbning af Danmark. 18. april 2020. Finansministeriet <<https://fm.dk/media/17874/aftale-om-hjlppepakker-til-lonmodtagere-og-virksomheder-mv-i-forbindelse-med-gradvis-genbning-af-danmark-1.pdf>> (6.8.2020).

225 Iceland security.

226 Arbetsförmedlingen, corona.

227 Kela koronainfo.

228 Om ersättningen. Akademikernas a-kassa; Arbetsförmedlingen, corona.

229 Grundregler för a-kassa. Akademikernas a-kassa.

230 Arbejdsledig. Nav.

231 Danish Unemployment Insurance Funds.

232 SOU 2020: 37, 256–257.

233 Iceland security.

234 Shin & Böckerman 2020.

235 Kokoomus muutti kantaansa ja vaatii nyt ansiosidonnaista kaikille: ”Tämä järjestelmä ei ole oikeudenmukainen”, sanoo Elina Lepomäki. Helsingin Sanomat 10.7.2020 <<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006566858.html>> (7.8.2020).

236 EK muutti kantaansa: kannattaa kaikille ansiosidonnaista työttömyysturvaa – SAK ja STTK kritisoivat suunnanmuutosta. Yle Uutiset 20.7.2020 <<https://yle.fi/uutiset/3-11456264>> (7.8.2020).

siirtyä Suomessa Norjan mallin mukaiseen yleiseen työttömyysvakuutukseen²³⁷. Tämä ei ole valtanäkökuilmasta ihme, koska Norjan muita Pohjoismaita alhaisemman järjestäytymisasteen (noin 50 %) syyksi on arvioitu maasta pohjoismaisessa vertailussa puuttuvat ammattiliittokohtaiset työttömyyskassat²³⁸. Tanskassa²³⁹ ja Ruotsissa²⁴⁰ ansioon sidottu päiväraha maksetaan Suomen²⁴¹ tapaan työttömyyskassojen jäsenille ja Islannissa²⁴² alueellisista työttömyyskassoista.

Ruotsissa vuosina 2006–2014 hallituksessa istunut porvariallianssi onnistui vähentämään huomattavasti työttömyyskassojen jäsenmäärää kiristämällä päivärahan saamisen ehtoja ja nostamalla kassojen jäsenmaksuja. Ammattiliitot onnistuivat kuitenkin ylläpitämään järjestäytymisastetta lisäämällä täydentäviä työttömyysvakuutuksia liittojen työttömyyskassoihin lähes puolelle työvoimasta.²⁴³

Näin tapahtui siitä huolimatta, että Ruotsissa sallittiin myös liittoihin kuulumattoman kassan (Alfa-kassa) toiminta vuonna 1998. Sen sijaan Suomessa ammattiliittojen työttömyyskassoja on rapauttanut liittoihin sitoutumaton kassa (YTK). Tanskassa samaan suuntaan on vaikuttanut kassojen välisen kilpailun salliminen yli toimialarajojen.²⁴⁴

Ruotsissakin täydentävien työttömyysvakuutusten kilpailu heikentää ammattiliittojen välistä solidaarisuutta ja siten ammattiyhdistystoiminnan kollektiivista luonnetta. Se on johtanut myös kattavampaan työttömyys-

turvaan korkeammin koulutetuilla aloilla.²⁴⁵

Ruotsissa allianssin työttömyysturvaleikkauksiin lukeutui myös osa-aikaisten työntekijöiden työttömyysturvan rajoittaminen 75 päivään. Se on yhdessä alhaisemman järjestäytymisasteen kanssa kannustanut palvelualoilla silpputöiden teettämiseen ja heikentänyt työntekijöiden järjestäytymisen edellytyksiä.²⁴⁶

Näin ollen yleiseen työttömyysvakuutukseen siirtymistä oikeudenmukaisempaa olisi pienituloisten korkeampien kassamaksujen taasaaminen ja päivärahan tason nostaminen. Alimmat ansiosidonnaiset päivärahat kun eivät yllä Suomessa kohtuulliseen toimeentulominimiin²⁴⁷ ja keskimääräiset maksetut ansiopäivärahat ylittävät juuri ja juuri köyhyysrajan (60 prosenttia mediaanitulosta)²⁴⁸.

KÖYHYTTÄ YLLÄPITÄVÄSTÄ PERUSTURVASTA TYÖURAN TURVAKETJUUN

Perusturvan alhainen taso on kaikkien pohjoismaisten hyvinvointivaltioiden Akilleen kantapää. Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on moittinut tästä Suomea sekä huomauttanut Ruotsia, Tanskaa ja Norjaa. Osa ongelmaa on perusturvan rakenteellinen jakautuminen syyperusteisiin ja niitä täydentäviin etuuksiin (toimeentulotuki ja asumistuki).²⁴⁹

237 OECD Norway 2018.

238 Ingelsrud ym. 2019, 291.

239 Danish Unemployment Insurance Funds.

240 Arbetslöshetsförsäkringen. Informationsverige.se.

241 Työttömyyskassat ja jäsenyys. TYJ.

242 Iceland Unemployment Benefits.

243 Høgedahl Kongshøj 2017.

244 Høgedahl Kongshøj 2017.

245 Lindellee 2018; Bengtsson 2020.

246 Lindellee 2018; Bengtsson 2020.

247 Perusturvan riittävyuden arviointiraportti 2015–2019, 89.

248 Koivuranta 2020.

249 Tervola & Ilmakunnas & Moisio 2019.

Jälkimmäisiä maksetaan kuitenkin kotitalouskohtaisesti eikä henkilökohtaisesti²⁵⁰, mikä yhdessä toimeentulotuen rankan harkinnanvaraisuuden kanssa heikentää henkilökohtaisia perusoikeuksia perheiden sisällä. Toimeentulotukeen ovat Pohjoismaissa²⁵¹ oikeutettuja monet työttömät, mikä vahvistaa käsitystä epäinhimillisestä työttömyysturvajärjestelmästä.

Tähän on syynä mahdollisten karenssien lisäksi se, että täydentävätkään etuudet eivät tavallisesti riitä turvaamaan perusturvan varassa elävälle Suomessa kohtuullista minimikulutusta. Pohjoismaisessa vertailussa vain Tanskassa pitkäaikaistyöttömien nettokorvausasteet ovat Suomea korkeammat.²⁵²

Työmarkkinatuki ja muu perusturva takaisivat Suomessa mahdollisuuden kohtuulliseen minimikulutukseen, jos sen taso olisi noin tuhat euroa henkilöltä. Määrään vaikuttavat etenkin asumiskulut ja sitä kautta asumistuen säädökset. Vaihtoehtoisesti jokaiselle Suomessa sosiaaliturvan piiriin kuuluvalla tulisi taata kohtuullisten asumismenojen kattamisen jälkeen reilun kuudensadan euron kuukausitulot.²⁵³

Tätä puoltaa myös työsuhteiden katkonaisuudesta kertova tieto siitä, että työttömistä suurempi osa on saanut viime vuosina työmarkkinatukea kuin ansiosidonnaista päivärahaa²⁵⁴. Tämä takaisi myös sen, että ainoastaan tuloköyhyydestä kärsivien perusturvan saajien ei tarvitsisi turvautua toimeentulotukeen.²⁵⁵

Alle puolet työttömistä saavuttaa kelpoisuuden ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan myös Ruotsissa²⁵⁶ ja Norjassa²⁵⁷. Vain joustavien työmarkkinoiden Tanskassa ansiosidonnaista on vastapainoksi saanut viime aikoina noin neljä viidestä työttömästä²⁵⁸.

Ruotsissa työttömien matalaa perusturvaa²⁵⁹ kompensoi työ- ja kehittymistakuu. Se takaa pitkäaikaistyöttömien oikeuden työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin ja ansiosidonnaisen päivärahan suuruisen aktivointituen maksamisen siihen asti, kunnes töitä löytyy.²⁶⁰ Tämä on ratkaiseva ero työntekijöiden taloudellisen turvan kannalta niissä tilanteissa, joissa työntekijälle on syntynyt oikeus ansiosidonnaiseen päivärahaan.

Ruotsin hallitus tosin pyrkii 15.6.2020 valmistuneen työttömyysturvaa koskevan komi-

250 Tanhua & Kiuru 2019; Statistik om ekonomiskt bistånd 2018. Socialstyrelsen 2019; Norway – financial assistance. Employment, Social Affairs & Inclusion. European Commission; Kontanthjælp – hvis du er 30 år eller derover. Borger.dk; Yleinen asumistuki. Kela; Bostadsbidrag; Beregning av bostøtte. Husbanken; Housing benefit. lifeindenmark.dk; Housing benefits. island.is.

251 Tanhua & Kiuru 2019; Socialstyrelsen 2019; Social assistance. Statistics Norway; Unemployed persons (seasonally adjusted) by benefits, sex and age, time and seasonal adjustment and actual figures. Statistics Denmark.

252 Perusturvan riittävyyden arviointiraportti 2015–2019, kansainvälinen vertailu luku 6.

253 Perusturvan riittävyyden arviointiraportti 2015–2019; Kananen ym. 2019.

254 Tilasto Suomen työttömyysturvasta 2018. Kela.

255 Perusturvan riittävyyden arviointiraportti 2015–2019; Kananen ym. 2019.

256 Arbetslöshetsrapporten 2020. Akademikerernas a-kassa <<https://arbetsloshetsrapporten.se/>> (3.7.2020).

257 Mottakere av dagpenger. Januar - mai 2020. NAV.

258 Statistics Denmark AUS07.

259 Regeringskansliet. Pressmeddelande från Arbetsmarknadsdepartementet: En lägsta nivå för grundbeloppet i a-kassan införs <<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/04/en-lagsta-niva-for-grundbeloppet-i-a-kassan-infors/>> (1.7.2020).

260 Arbetsförmedlingen. Jobb- och utvecklingsgarantin; Ersättningar till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser. Vägledning 2017:2 Version 5. Försäkringskassan 2019.

teanmietinnön mukaan poistamaan ansiosidonnaisen työttömyysturvan takuun osana aktiivointitukea. Se ei kuitenkaan sulje pois mahdollisuutta järjestää vastaava turva muuta kautta kuin osana työttömyysturvajärjestelmää.²⁶¹

Yksi vaihtoehto tähän olisi Suomessa vuosina 1987–1992 voimassa ollut pitkäaikaistyöttömien työllistämistakuu. Se takasi yli vuoden työttöminä olleille tai toistuvaistyöttömille työpaikan puoleksi vuodeksi ja siten pysymisen ansiosidonnaisen työttömyysturvan piirissä.²⁶²

Vähintään säällisen toimeentulon takaavan työllistämistakuun²⁶³ puolesta etenkin taloudellisten taantumien aikana puhuu seitsemänvuotisiin aikasarjoihin perustuva tutkimustulos suomalaisilta työmarkkinoilta 1990- ja 2000-luvulta. Se vahvistaa aiempia tutkimushavaintoja siitä, että huonoina taloudellisina aikoina työnsä menettävät, etenkin ikääntyneet, kärsivät työttömyydestä selvästi muita enemmän²⁶⁴. Ilmiö kosketti 1990-luvun Suomessa yksityisellä sektorilla etenkin pienituloisimpia ja naisia. Se aiheutti tulonmenetyksiä ja tulojen epävakautta.²⁶⁵

Norjassa pitkäaikaistyöttömät ovat yksi niistä ryhmistä, jotka pääsevät ensisijaisesti työllisyyttä edistäviin toimiin. Minkäänlaista työllistämistä- tai työllistämistoimitakuuta maassa ei kuitenkaan kaikille työttömille ole käytössä.²⁶⁶ Norjassa ansiosidonnaiselta työttömyys-

turvalta tai harjoittelutuelta putoava työtön putoaa toimeentulotuen varaan vuoden (pienemmät tulot) tai kahden vuoden (suuremmat tulot) työttömyysjakson jälkeen.²⁶⁷

Tanskan joustoturvan kantava työvoimapolitiininen ajatus on työttömien kannustaminen töihin kaikin mahdollisin keinoin. Työkalupakkiin kuuluu aktiiviselle työvoimapolitiikalle ominaisia porkkanoita, kuten koulutus ja palkkatuen maksaminen työttömän työllistävälle työnantajille. Työttömyysturvan anteliaisuutta Tanskassa parantaa enimmäkseen 90 prosenttiin palkasta nousevan tason lisäksi se, että työttömyyskorvauksen suuruus määritellään 12 korkeimman tulokuukauden perusteella kahden vuoden tarkastelujakson aikana.²⁶⁸

Näin lyhytaikaisen matalapalkkaisen silputyön vastaanottaminen ei alenna parempipalkkaisesta työstä työttömäksi jääneiden työttömyysturvan korvaustasoa. Tanskassa tulosidonnaista työttömyyspäivärahaa voi saada pohjoismaisessa vertailussa pitkään eli kaksi vuotta. Jaksoa on mahdollista pidentää vuodella tekemällä töitä puoli vuotta työttömyysjakson aikana.²⁶⁹

Toisaalta Tanskan joustoturvajärjestelmästä puuttuu työllistämistakuun elementti. Työttömyysturva ja jopa toimeentulotuki ovat täynnä negatiivisia taloudellisia sanktioita heille, jotka eivät onnistu löytämään tuettunakaan töitä tanskalaisilta työmarkkinoilta.²⁷⁰

261 Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen. Betränkande av Utredningen om en ny arbetslöshetsförsäkring för fler, grundad på inkomster. Statens offentliga utredningar SOU 2020:37, 24.

262 Outinen 2015, 155–157, 210–213, 236–237.

263 Pelto 2016.

264 Jolkkonen ym. 2017.

265 Korkeamäki & Kyyrä 2014; Jolkkonen ym. 2017, 90.

266 Arbeidsmarkedstiltak. Regeringen.no.

Islanti eroaa muista Pohjoismaista (Ruotsia lukuun ottamatta) siinä, ettei siellä ole valtiollista perusturvaa, joka taattaisiin kaikille työkykyisille työttömille perhetilanteesta riippumatta. Siellä pitää olla kaksi vuotta ilman

267 OECD Norway 2018.

268 Danish flexicurity.

269 Danish flexicurity.

270 Danish flexicurity.

työttömyysturvaa ja vähintään puoli vuotta töissä ennen, kuin työttömyyspäivärahalta pudonnut työtön voi palata työttömyysturvan piiriin. Väliaikana työttömällä saattaa olla oikeus kotitalouskohtaiseen toimeentulotukeen.²⁷¹

Tätä kompensoi työttömyyden alkuvuosi, se, että Islanti maksaa työttömälle enintään kaksi vuotta ja yhdeksän kuukautta 1800 euroa peruspäivärahaa.²⁷² Suomen hintatasoon suhteutettuna tämä vastaa Reykjavikissa reilua tuhatta euroa²⁷³.

Palkkatyön ensisijaisuuden ja palkalla ansaitun elannon ajatusta on Pohjoismaissa rapauttanut myös työssäkäyvien köyhien olemassaolo. Vuonna 2017 työssäkäyviä köyhiä oli Ruotsissa 6,9 %:ssa kotitalouksista²⁷⁴ ja Suomessa 2,7 % työvoimasta²⁷⁵. Tanskassa työssäkäyvien köyhyysaste oli samaan aikaan noin 5,5 %²⁷⁶. Norjassa työvoimasta, jolla on töitä enintään viidesosa verrattuna kokoai-
kätöntekijöihin, noin kolmasosan tulot alittivat vuonna 2015 EU:n köyhyysrajan (alle 60 prosenttia mediaanitulosta)²⁷⁷.

VM peräänkuulutti vaalien alla aktiiviselta työvoimapolitiikalta sitä, että tukitoimet kohdistuisivat mahdollisimman tehokkaasti työttömiin, jotka eivät ilman niitä työllistyisi.

Perustelu merkitsisi loogisesti loppuun vietyinä aktiivisen työvoimapolitiikan resurssien suuntaamista pitkäaikaistyöttömiin ja Ruotsin työ- ja kehittämistakuun tapaisen työllistämistakuujärjestelmän käyttöönot-

toa Suomessa.

Täystyöllisyydestä oli tullut Pohjoismaissa utopiasia jo koronakriisiä edeltäneen nousukauden aikana.²⁷⁸ Tästä syystä kaikille Pohjoismaiden kansalaisille tulisi taata työllistämistakuiden tai perusturvan korottamisen avulla säännölliset, kohtuullisen minimikulutuksen takaavat tulot.

ITSENSÄ TYÖLLISTÄVILLE TYÖTTÖMYYSTURVA

Ruotsin elinkeinoelämän ajatuspaja Timbro on huomannut, että pienyrittäjät vieroksuvat järjestäytymistä ja ovat ylliedustettuina pientuloisten joukossa.²⁷⁹ Ruotsissa vasta valmistuneessa komiteanmietinnössä ei nähdä tarvetta ulottaa työttömyysturvaa yksinyrittäjiin. Tämä johtuu siitä, että heidän työttömyytensä on vaikeasti valvottavissa ja tarkoituksena ei ole työttömyysturvalla kannatella kannattamatonta yritystoimintaa.²⁸⁰

Pienyrittäjien järjestäytymis- ja toimeentulo-ongelmat on otettu tosissaan Tanskassa. Siellä yrittäjät voivat vakuuttaa itsensä samoissa työttömyyskassoissa kuin palkansaajat. Järjestelyssä on voitettu Ruotsin komiteanmietinnössä mainitut yksinyrittäjien työttömyysmäärittelyyn liittyvät ongelmat, koska tehdyn työn määrää arvioidaan ainoastaan tulojen perusteella.²⁸¹ Kannattamatonta yritystoimintaa ei näin ollen tueta.

Ruotsissa työttömyysturvaan ovat oikeutettuja ainoastaan sellaiset toimeksiantojen perusteella työskentelevät, joiden ei voida lähemmässä tarkastelussa katsoa toimivan itsenäi-

271 Iceland Security.

272 Iceland Unemployment Benefits.

273 Reykjavikin hintataso. Lomalista.fi.

274 Nelson & Fritzell 2019.

275 Kangas & Kalliomaa-Puha 2019.

276 Peña-Casas ym. 2019, 22.

277 Lande & Thorsen 2018. Statistics Norway 2018, 19, 77.

278 Logue 2019.

279 Timbro: Arbetsmarknad.

280 SOU 2020: 37, 201–219.

281 Kananen ym. 2019, 36.

sesti vaan toimeksiantajansa alaisuudessa.²⁸²

Muissa Pohjoismaissa viimeistään korona-kriisi osoitti pienyrittäjien ja itsensä työllistäjien perusturvan puutteet. Suomessa väliaikaisesti maksettava yksinyrittäjien ja freelancereiden työmarkkinatuki on pohjoismaisessa vertailussa vaatimaton.²⁸³ Tanskan

työttömyyskassamalli toisi työmarkkinoille silpputyön ja pienyrittäjyyden välimaastossa työskenteleville työntekijälähtöisiä joustoja, joiden varassa olisi turvallista ottaa myös yrittäjäriskejä. Järjestely olisi Tanskan joustoturvan aktivointipakkoja ja suuryritysveitoista irtisanomiskilpailukykyä työntekijä- ja pienyrittäjäkeskeisempi.

---

282 SOU 2020: 37, 201–219.

283 Outinen 2020e.

TYÖHÖN LIITTYVÄN TURVAN HEIKENTÄMINEN LISÄÄ OIKEISTOPOPULISTIEN KANNATUSTA

Irtisanomissuojan ja työttömyysturvan heikentämisellä oli yhteys äärioikeistolaisten puolueiden kannatuksen kasvuun Euroopan parlamentin vaaleissa vuosina 2004–2014.²⁸⁴ Työttömyys lisäsi äärioikeiston kannatusta Euroopan maissa finanssikriisin seurauksena vuosina 2008–2013. Sama ilmiö oli havaittavissa taloudellisen laskusuhdanteen aikana vuosina 1991–2013 silloin kun työttömyyskorvausten taso oli alhainen.²⁸⁵ Työmarkkina-aseman epävarmuus selittää oikeistopopulistien kannatuksen kasvua Suomen eduskuntavaaleissa 2010-luvulla.²⁸⁶ Duunarit ovat yhä suuremmassa määrin löytäneet oikeistopopulistiset ruotsidemokraatit myös Ruotsissa samalla, kun ammatillinen järjestäytymisaste on laskenut.²⁸⁷

284 Vlandas & Halikiopoulou 2016.

285 Vlandas & Halikiopoulou 2019.

286 Wass & Kauppinen 2020.

287 Therborn 2019, 70, 77–80, 154–155.

Ruotsidemokraatit pyrkivät Suomen kokoomuksen ja elinkeinoelämän²⁸⁸ tapaan yhdistämään työttömyyskassat yhdeksi valtiolliseksi organisaatioksi. He pyrkivät näin heikentämään ammattiyhdistysliikettä, koska liittopohjaiset työttömyyskassat ovat vahvistaneet ay-liikkeen asemaa Pohjoismaissa²⁸⁹.

Ruotsidemokraattien tutkimuksissa tehottomaksi havaittu työllistämiskeino olisi aktiivisen työvoimapolitiikan korvaaminen yrityksille annetuilla verovähennyksillä. Markkinavoimien edustajiksi ruotsidemokraatit ilmoittautuvat myös kannattaessaan yksityisille toimijoille suurempaa roolia työnvälityksessä, vaikka heidän pyrkimyksensä muuttaa julkisen sektorin osa-aikatyöt kokoaikatoiksi vastaa työntekijöiden etuja²⁹⁰.

288 Kokoomus muutti kantaansa ja vaatii nyt ansiosidonnaista kaikille: ”Tämä järjestelmä ei ole oikeudenmukainen”, sanoo Elina Lepomäki. Helsingin Sanomat 10.7.2020 <<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006566858.html>> (24.7.2020); EK muutti kantaansa: kannattaa kaikille ansiosidonnaista työttömyysturvaa – SAK ja STTK kritisoivat suunnanmuutosta. Yle Uutiset 20.7.2020 <<https://yle.fi/uutiset/3-11456264>> (24.7.2020).

289 Rothstein 1992; Western 1994.

290 SD työmarkkinat.

Oikeistopopulismi siis heikentää työntekijöiden asemaa suhteessa työnantajiin ja vasemmistoa suhteessa oikeistoon, vaikka itsensä ja perheensä palkkatyöllä elättävän duunarin ja ahdistuneen työssäkäyvän keskiluokan²⁹¹ edut ovat sovittavissa huonosti yhteen työnantajien valtaa pönkittävän oikeistopopulismien kanssa.

Pohjoismaisten oikeistopopulistien työväenluokkasiin kannattajiin vetoaa nuiva propaganda, joka sallii saunakaljat ja ilmastovouhotustulkintaa kannattelevat grillimakkarat vasta palkintona kovasta työstä²⁹², sekä vie-roksuu maahanmuuttajien elättämistä ja EU:n rahoittamista²⁹³. Todellisuudessa maahanmuuttajat ja keskimääräistä vähemmän koulutetut duunarit ovat Pohjoismaissa yliedustettuina pienituloisten silpputyöläisten joukossa.²⁹⁴ Molempien yhteinen etu olisi vahva ammatityhdistysliike ja järjestäytyneen työväen globaali solidaarisuus²⁹⁵.

Samaan joukkoon kuuluu perinteinen teollisuustyöväki. Se on Ruotsissa yhdessä toimihenkilöiden ja julkisen sektorin työntekijöiden kanssa vahvemmin järjestäytynyt (yli 70 %) kuin kaupan ja yksityisten palvelujen työntekijät (n. 50 %), mutta edustaa enää 16 % kaikista palkansaajista²⁹⁶. Näin ollen järjestäytyneen työväen ja sitä edustavien puolueiden kohtalonkysymys on onnistua vaikuttamaan siihen, että kaikilla olisi oikeus elättää itsen-

sä omalla työllään ja mahdollisuus säällisen tasoiseen työttömyysturvaan talouskehityksestä riippumatta²⁹⁷. Sivistyneistön arvokonservatiivisempiin duunareihin kohdistaman ylenkatseen²⁹⁸ välttämässä auttaisi se, että luokka-asema välittyisi nykyistä moniulotteisemmin työmarkkina-aseman, sukupuolen, iän, syntyperän, alueellisen sijainnin, seksuaalisen suuntautumisen, yksilöllisen toimintakyvyn ja yhteiskunnallisen arvostuksen kautta²⁹⁹.

JÄRJESTÄYTYMISASTE JA YMPÄRISTÖTOIMET AVAIMIA TYÖELÄMÄN MYÖNTEISELLE TULEVAISUUDELLE

Luonnon kestävyvyn takaaminen ja ilmastonmuutoksen torjuminen edellyttävät vahvaa valtiollista ohjausta.³⁰⁰ Norjalaisessa tutkimuksessa arvioidaan, että ilmastonmuutoksen pysäyttäminen lisää tulevaisuudessa jonkin verran työllisyyttä Pohjoismaissa. Samalla tarvitaan merkittäviä panostuksia ilman töitä jäävien kouluttamiseksi uusiin ammatteihin.³⁰¹

Toisaalta uudet tuotantoteknologiat, digitaalisatio ja siirtymä teollisuuskeskeisyydestä palveluyhteiskuntaan ovat tukeneet kansallisesti ja globaalisti työvoiman jakautumista hyvin palkattuihin asiantuntijoihin, taloudellisessa epävarmuudessa eläviin silpputyöläisiin ja suureen työttömien joukkoon.³⁰² Tämä näkökulma unohtuu esimerkiksi silloin, kun

291 Outinen 2016.

292 Ulkoministeri Timo Soini lyttää laihdutuksen: ”Kaljasta en luovu!”. Seiska 28.6.2018 <<https://www.seiska.fi/Uutiset/Ulkoministeri-Timo-Soini-lyttää-laihdutuksen-Kaljasta-en-luovu/1132777>> (27.7.2020).

293 SD työmarkkinat; Migration på rätt sätt. SD; En riktig utrikespolitik. SD; Principprogram. Dansk Folkeparti; Prinsipp- og handlingsprogram 2017–2021. Fremskrittspartiet.

294 Berglund ym. 2020.

295 Vrt. Bengtsson & Vulkan 2018.

296 Therborn 2019, 70, 77–80, 154–155.

297 Vrt. Blakeley, Grace: How Labour Lost the Working-Class. Tribune 29.6.2020.

298 Lindholm 2020.

299 Vrt. Hankivsky 2014.

300 Perkiö 2019.

301 Dølvik & Steen 2019.

302 Krohn 2019; Dølvik & Steen 2019.

työnantajia lähellä oleva ajatuspaja ei usko automatisaation ja työttömyyden kohtalonyhteyteen vetoamalla työllisyyden, palkkojen ja tuottavuuden vahvistaneen toisiaan Tanskassa vuosina 1966–2015³⁰³.

Pohjoismaat ovat kuitenkin hyviä esimerkkejä siitä, että poliittisilla ja taloudellisilla päätöksillä voidaan vaikuttaa työmarkkinoiden kehityskulkuihin. Näyttääkin siltä, että näissä maissa työmarkkinat ovat 2000-luvulla ajoittain, etenkin talouskriisien jälkeen, jakautuneet kahtia tietyillä aloilla (etenkin yksityisillä palvelualoilla) ja tietyissä maissa (etenkin Tanskassa). Tähän vaikuttaa kuitenkin se, missä määrin työllisyysvastuuta siirretään julkisilta toimijoilta yksityiselle sektorille.³⁰⁴

Julkisen sektorin yksityistämissuuntaus vahvisti työmarkkinoiden kahtiajakautumista. Julkiset työllisyyspanostukset toimivat tälle Pohjoismaissa kuitenkin vastavoimana vuosina 2000–2015, etenkin talouskriisin aikana. Kuitenkin kaikissa tutkituissa Pohjoismaissa (muut kuin Islanti) ulkomailla syntyneet ja kouluttamattomimmat olivat naisten ja nuorten lisäksi yliedustettuina alimpia palkkoja saaneiden ja silpputyöläisten joukossa.³⁰⁵

Elinkeinorakenteen muutos on johtanut siihen, että taistelut työntekijöiden oikeuksista käydään suurimmaksi osaksi teollisuuden ulkopuolella. Yksityiset palvelualat ja julkinen sektori ovat uuden luokkayhteiskunnan päänäyttämöjä, joilla naiset, nuoret ja maahanmuuttajat esittävät päärooleja siinä missä keskipalkkaisista rutiinitöistä työttömiksi tippuneet miehetkin³⁰⁶.

Norjalaiset sairaanhoitajat ovat näyttäneet esimerkkiä siinä, miten pohjoismaisten työmarkkinoiden tasa-arvo-ongelmia voidaan alakohtaisen työvoimapulan vallitessa vähentää. He ovat saaneet lisää voimavaroja hoitotyöhön hyvän hoidon toteutumisen nimissä ja taivuttaneet vuokratyöyhtiöt säällisillä työehdoilla toimivien työehtosopimusten alaisiksi. He ovat myös vastustaneet uuden julkisjohtamisen oppeja, joilla Pohjoismaissa on perusteltu ulkoistuksia ja yksityistämisiä sekä harjoitettu talouskuripolitiikkaa^{307, 308}

Yksityisillä palvelualoilla samansuuntaista kehitystä hidastaa yleisen työvoiman ylijarronnan lisäksi Tanskassa ja Ruotsissa useilla aloilla kolmannekseen alakohtaisesta työvoimasta pudonnut järjestäytymisaste. Tanskassa näiden alojen ammattiliitot ovat pyrkineet torjumaan digitalisaation työtä vähentävää ja työn silppuuntumista lisäävää vaikutusta tanskalaisen perinteisen valtio–kolmikantatyönjaon mukaisesti lainsäädännön kautta. Niiden vaikutusvalta on valtiollisella areenalla kuitenkin heikompi kuin kolmikantajärjestelyissä tai työnantajien kanssa käydyissä neuvotteluissa.³⁰⁹

Pohjoismaiseen työmarkkinamalliin kuuluu sisäänrakennettuna ajatus työntekijä- ja työnantajaosapuolten yhteistyöstä ja konfliktien välttämisestä. Itseisarvoinen sopimisen kulttuuri, pohjoismaisen ammattiyhdistysliikkeen perinteisesti työehtojen parantamisella ostama myönteinen suhtautuminen tuottavuuteen ja rakennemuutokseen³¹⁰ ja pyrkimys kaikkien samalla työpaikalla työskentelevien järjestäytymiseen yhden liiton alaiseksi on Norjassa ja Tanskassa vähentänyt työntekijöiden vä-

303 Flere robotter og automatisering medfører ikke øget ledighed. Center för Politiske Studier (CEPOS) 19.5.2017.

304 Berglund ym. 2020.

305 Berglund ym. 2020.

306 Maczulskij & Kauhanen 2016; Vainiomäki 2018.

307 Yliaska 2014; Hansen & Seip 2018; Et offentligt arbejdsmarked under pres. Tidsskrift för Arbejdsliv 21 (2), 2019; Oppegaard & Seip 2019.

308 Bergene & Egeland 2016.

309 Ilsøe 2017.

310 Outinen 2020d.

listä solidaarisuutta. Ammattiliitot ovat taipuneet herkemmin muiden kuin ydintöiden työnantajalähtöisiin ulkoistamisiin, vaikka ulkoistettujen työntekijöiden työehdot ovat samaan aikaan heikentyneet.³¹¹

Ruotsissa työn tulevaisuutta on pohdittu useissa kolmikantaisissa kokoonpanoissa, mutta yksityisten palvelualojen työntekijöiden huolia on kuultu huonosti.³¹² Työehtojen sääntelyyn ja heikkoon järjestäytymisasteeseen liittyvät ongelmat koskevat muun muassa kovassa nosteessa Pohjoismaissa olevaa alustataloutta.³¹³

Pohjoismaiset työntekijäliitot ovat sekä pyrkineet olemaan tunnustamatta alustatalouden lisääntymistä että vaikuttamaan niiden työehtoihin. Molemmat strategiat heikentävät pohjoismaisia työehtoja. Osin pakko-ryhtämäisesti toimivaa alustataloutta on vaikea alityöllisyyden oloissa estää ja heikko järjestäytymisaste hidastaa työehtojen parantumista.³¹⁴ Pohjoismaista löytyy myös esimerkkejä alustatalouden järjestäytymisestä. Ongelmaksi työntekijöiden kannalta saattaa tällöin koitua liian joustava suhtautuminen silpputyöhön.³¹⁵

Tämä perustelisi työttömyysturvan ulottamista myös itsensä työllistäjiin ja saksalaismallisen lakisääteisen minimipalkan tuomista täydentämään kollektiivisia työehtosopimuksia Pohjoismaissa.³¹⁶ Minimipalkka ja tiukka toimilupamenettely otettiin käyttöön 2010-luvun alkupuolella Norjassa siivousalalla. Täydentävä vaihtoehto on Tanskan vuoden 2017

työmarkkinasopimuksen tapaan helpottaa silpputyöläisten pääsyä ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiriin ja sopia palkoista yli sektorirajojen.³¹⁷

Suurempi ongelma on siinä, että finanssikapitalismi ei ole teollisuuskapitalismin tapaan riippuvainen vastavoimastaan, mitä roolia jalkimmäisessä tapauksessa edusti työväenluokka.³¹⁸

Talouden keynesiläistyypin valtiollisen sääntelyn vahvistaminen ja laajentaminen globaalille tasolle ilmastonmuutoksen torjumisen ja työntekijöiden toimeentulon turvaamisen nimissä olisi avain taloudellisesti ja ekologisesti turvattuun tulevaisuuteen.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Yhteiskuntatieteellinen näyttö tukee tarvetta parantaa työntekijöiden turvaa ja lisätä heidän valtaresurssejaan Pohjoismaissa. Työllisyyttä ja työntekijöiden turvaa parantaisivat tehokkaimmin aktiivinen työvoimapolitiikka, työuran katkeamaton turvaketju ja julkisen sektorin työvoimaosuuden nostaminen Suomessa pohjoismaiselle tasolle. Työn tuottavuutta voisi kohentaa työnantajalähtöisten silpputyöjoustojen sijaan yhtä lailla parantamalla joustavien työntekijöiden työsuhteturvaa, lyhentämällä yleistä työaika, lisäämällä työpaikkademokratiaa ja koordinoimalla paremmin alojen välistä ammattiyhdistystoimintaa.

Duunarimiehet, naiset, maahanmuuttajat, nuoret ja seniorit kärsivät yhtä lailla työmarkkinoiden epäkohdista, vaikka työnantajien hiostuksen muodot vaihtelevat eri aloilla. Tästä syystä työnantajien tarjoaminen kipeiden rakenteellisten uudistusten ja niiden ruokkiman

311 Bergene & Hansen 2016; Mori 2017.

312 Ilsøe 2017.

313 A Nordic approach to regulating intermediary online labour platforms. *Transfer* 23 (3), 2017 (349–352).

314 Weber 2019.

315 Jesnes & Ilsøe & Hotvedt 2019.

316 Vrt. Benassi & Vlandas 2016.

317 Trygstad & Larsen 2018, 380–381.

318 Therborn 2019, 151–158.

oikeistopopulistien vallan kasvun vaihtoehto on kaiken poliittisen ja ammatillisen voiman asettaminen sen taakse, että työntekijöiden välittäminen toinen toisistaan nousisi kansallisesti ja globaalisti yhteiskuntapolitiikan keskiöön.

Tieteellinen tutkimus osoittaa, että pohjoismaisen aktiivisen työvoimapolitiikan muodoista työttömien kouluttaminen ja palkkatuen maksaminen ovat sekä taloustaantumassa että pidemmällä aikavälillä vähintään yhtä tehokkaita työllistämiskeinoja kuin työttömien kerpittäminen. Tämä kumoo lyhyen aikavälin valtavirtataloustieteellisissä tutkimuksissa esitetyt uusliberalistiset uskomukset. Sitova työllistämisen- ja koulutustakuu ja tuhannen euron henkilökohtainen tulotakuu kuukaudessa edistäisivät parhaiten työllistämistä ja takaisivat kaikille työmarkkinoilla oleville säällisen toimeentulon.

Työttömyysturvan heikentäminen on sen sijaan todistetusti lisännyt köyhyyttä, alentanut tulevaa palkkatasoa, lyhentänyt tulevia työsuhteita, vähentänyt työntekijöiden valmiutta vaihtaa työpaikkaa ja kohdistunut etenkin sairaisiin ja vähän koulutettuihin. Jälkimmäisiä etuuksien leikkaaminen aktivointikeinona lähinnä lannistaa työmarkkinoilla.

Työttömyysturvan ja irtisanomissuojan heikentäminen sekä työttömyyden nousun salliminen taluskriisien aikana lisäävät lähinnä silpputöitä ja siten oikeistopopulistien kannatusta, mikä puolestaan heikentää työntekijöiden järjestäytymisastetta. Työmarkkinoiden joustavuuden lisääminen ei tavallisimmin johda maailmalla työllisyyden lisäämiseen, ja Suomi sääntelee työmarkkinoita jo nyt toiseksi vähiten Pohjoismaista.

Julkisen sektorin säästöt kiihdyttävät työmarkkinoiden kahtiajakautumista ja heikentävät etenkin naisten, nuorten, ulkomailla synty-

neiden ja kouluttamattomimpien työllisyyttä. Nämä ryhmät ovat yliedustettuina matala-palkkaisten, silpputyöläisten ja heikoimmin järjestäytyneiden joukossa. Maahanmuuttajien työllistymisongelmat liittyvät huonoon kohteluun työmarkkinoilla ja naisten työllistymistä haittaa miehiä alempi palkkataso.

Kestävyyssvajelaskelmilla ei voi perustella työntekijöiden turvan ja työehtojen heikentämistä, koska laskelmat eivät suurten epävarmuuksien vuoksi sovellu tutkittuun tietoon perustuvan poliittisen päätöksenteon pohjaksi. Työllisyysperusteista kestävyysvajetta Suomessa ei ole näköpiirissä, koska globaaleille työmarkkinoille ennustetaan seuraavina vuosikymmeninä työvoiman ääretöntä määrällistä ylitarjontaa.

Suomessakin oli jo ennen koronakriisiä enemmän työttömiä (laaja työvoimareservi, jossa on huomioitu piilotyöttömät ja vastentahtoisesti osa-aikatoita tekevät³¹⁹) kuin kestävyysvajelaskelmat olettavat työvoiman supistuvan seuraavien kymmenien vuosien aikana. Pidemmälläkin aikavälillä ongelma työmarkkinoilla on työvoiman määrällisen tarjonnan sijaan työvoiman riittämätön kysyntä.

Työllisyydenhoidon asialistalta puuttuvat tällä hetkellä suurelta osin kysymykset julkisen sektorin työllisyysvajeesta ja työvoiman kysynnän lisäämisestä, vaikka Suomen työllisyysaste nousisi viidellä prosenttiyksiköllä, jos julkiselle sektorille palkattaisiin suhteessa yhtä paljon työntekijöitä kuin Ruotsissa.

Pohjoismaihin on muodostunut 2020-luvulle tultaessa työmarkkinat, joilla kaksi kolmasosaa on pysyvissä ja vakituisissa töissä, kolmasosa erilaisissa silpputöissä ja osa työvoimasta on pudonnut kokonaan työmarkkinoilta. Kolmen kastin työmarkkinoiden inhimillistäminen edellyttäisi ansiosidonnaisen

319 Heikkinen 2017.

työttömyysturvan ulottamista Tanskan malliin itsensä työllistäjiin ja pienyrittäjiin. Silpputöiden tekemistä pitäisi rajoittaa niihin tilanteisiin, joissa se perustuu pidempiin joustavan työn jaksoihin ja vapaaehtoisuuteen.

Työajan yleinen lyhentäminen olisi työnantajakeskeistä joustokulttuuria oikeudenmukaisempi tapa torjua ilmastonmuutosta ja lisätä tuottavuutta sekä teollisuudessa että palvelualoilla. Paikallista sopimista pitäisi työntekijöiden näkökulmasta hivuttaa työehtosopimuksissa sovituista asioista lipsumisen sijaan työntekijöiden sananvallan lisäämiseen yritysten strategiseen päätöksentekoon liitetyissä asioissa.

Jotta työntekijäosapuolen asemaa työmarkkinoita koskevassa päätöksenteossa saataisiin vahvistettua, tulisi työntekijöiden edunvalvontaa koordinoida nykyistä tarkemmin sekä lainsäädännössä tehdä selkeämpi rajanveto yrittäjien ja työntekijöiden välille.

Viimeaikainen pohjoismainen työmarkkina-kehitys osoittaa myös sen, että työntekijöiden näkökulmasta on tarpeen keskittyä työehtojen parantamiseen sekä kuihtuvilla miesvaltaisilla duunarialoilla että nais- ja maahanmuuttajavaltaisilla palvelualoilla. Näiden alojen työntekijäryhmien asettaminen vastakkain

lisäisi vain oikeistopopulistien kannatusta ja työnantajien mahdollisuutta polkea etenkin heikoimmassa asemassa olevia työntekijöitä.

Pääomatuloja ja varallisuutta ansiotulojen kustannuksella suosineet verorakenteen muutokset ovat nostaneet pääomatulojen osuutta kaikista tuloista lähes kaikissa Pohjoismaissa. Suomessa tähän on vaikuttanut myös Euroopan talous- ja rahaunionin jäsenyys. Pohjoismaista Ruotsikin sitoutui rahoitusmarkkinoiden vapauttamisen ja EMU:n lähenytymiskriteerien edellyttämiin joustavampiin työmarkkinoihin kuten palkkajoustoihin.

Työnantajälähtöisten joustojen kääntäminen työntekijälähtöisiksi ja säällisiin työehtoihin perustuvan täystyöllisyyden takaaminen on hankalaa työvoiman äärettömän globaalin ylitarjonnan, finanssikapitalismin ja kilpailuvaltiojärjestelmän aikakaudella. Tästä syystä kaikille työntekijöille tulisi taata vähintään työuran turvaketju eli se, että työtulojen ja perusturvan yhdistelmä takaisi kaikille työmarkkinoilla olleille vähintään kohtuullisen minimitoimeentulon kaikissa tilanteissa. Tanskan suosima eurooppalainen joustoturvamalli ei tähän nykymuodossaan sovellu, koska se ei ole taannut työntekijöiden ja työnantajien valtasapainoa.

TIETEELLISET TUTKIMUKSET

- A Nordic approach to regulating intermediary online labour platforms. *Transfer* 23 (3), 2017 (349–352).
- Aho, S. & Tuomala, J. & Hämäläinen, K. & Mäkiäho, A: Työvoimapalvelujen kohdistuminen ja niihin osallistuvien työllistyminen. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 19/2018.
- Aistrich, M.: Kannattaako vaikuttavuutta yrittää mitata. Sitra 2014 <<https://www.sitra.fi/artikkelit/kannattaako-vaikuttavuutta-yrittää-mitata/>> (14.7.2020).
- Alanko, Anna & Outinen, Sami: Dualising activation. Responses to unemployment and mental health-related disability retirement in Finland at the turn of the millennium. *European Societies* 18 (5), 2016 (417–437).
- Alasalmi ym.: Työpolitiikka ja työllisyysaste: tutkimukseen perustuvia johtopäätöksiä. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:33. Valtioneuvoston kanslia 2020.
- Alatalo, Johanna & Larja, Liisa & Räisänen, Heikki: Työllisyysaste-erot Pohjoismaissa ja eräitä taustatekijöitä niille. TEM-analyyseja 91/2019.
- Andersen, Søren Kaj & Hansen, Nana Wesley: The creation and future of the new Danish trade union confederation. *Transfer: European Review of Labour and Research* 25 (2), 2019 (229–234).
- Ansala, Laura & Sarvimäki, Matti & Åslund, Olof: Immigration history, entry jobs, and the labor market integration of immigrants. Working paper 2018: 20. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk värdering (IFAU) 2018.
- Arni, Patrick & van den Berg, Gerard J. & Lalive, Rafael: Treatment versus regime effects of carrots and sticks. Working paper 2017: 25. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk värdering (IFAU) 2017.

- Autto, Janne & Törrönen, Jukka: 'Yes, but all responsible Finns want to stop living on credit'. Feeling rules in the Finnish politics of austerity. *Citizenship Studies* 23 (1), 2019 (78–95).
- Basics of Norwegian Labour Law. NHO <<https://www.nho.no/en/english/articles/basic-labour-law/>> (5.8.2020).
- Benassi, Chiara & Vlandas, Tim: Union inclusiveness and temporary agency workers: The role of power resources and union ideology. *European Journal of Industrial Relations* 22 (1), 2016 (5–22).
- Bengtsson, Mattias & Vulkan, Patrik: After the Great Recession: Unions' Views on Transnational Interests and Cooperation. *Nordic Journal of Working Life Studies* 8 (3), 2018 (111–133).
- Bengtsson, Mattias: Recension on Lindellee 2018. *Arbetsmarknad & Arbetsliv* 26 (1), 2020 (123–127).
- Benner, Mats: The Politics of Growth. Economic Regulation in Sweden 1930–1994. Arkiv 1997.
- Bergene, Ann Cecilie & Egeland, Catherine: Interventionism as a union strategy? The strategies of the Norwegian Nurses Organisation in relation to temporary agency work. *Transfer* 22 (4), 2016 (521–534).
- Bergene, Ann Cecilie & Hansen, Per Bonde: A Historical Legacy Untouched by Time and Space? The Hollowing-out of the Norwegian Model of Industrial Relations. *Nordic journal of working life studies* 6 (1), 2016 (5–24).
- Bergholm, Tapio: Laatus ja vapaa-aikaa. Tulopolitiikan aika II. Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö vuodesta 1977. Suomalaisen kirjallisuuden seura 2018.
- Berglund, Tomas & Håkansson, Kristina & Isidorsson, Tommy & Alfonsson, Johan: Temporary Employment and the Future Labor Market Status. *Nordic Journal of Labour Market Studies* 7 (2), 2017 (27–48).
- Berglund, Tomas & Seldén, Daniel & Halleröd, Björn: Factors Affecting Prolonged Working Life for the Older Workforce: the Swedish Case. *Nordic Journal of Working Life Studies* 7 (1), 2017 (19–36).
- Berglund, Tomas ym.: Changes in the occupational structure of Nordic employment: Upgrading or polarization? Nordic future of work project 2017–2020: Working paper 2, 2nd edition. Fafo 2020.
- Blasco, Sylvie & Rosholm, Michael: The Impact of Active Labour Market Policy on Post-Unemployment Outcome. Evidence from a Social Experiment in Denmark. Forschungsinstitut zur Zukunft der Arbeit/Institute for the Study of Labor. Discussion Paper No. 5631, 2011.
- Boone, Brecht & Heylen, Freddy: Cross-Country Differences in Unemployment: Fiscal Policy, Unions, and Household Preferences in General Equilibrium. *Scandinavian Journal of Economics* 121(3) 2019 (1270–1302).
- Boulus-Rødje, Nina: Welfare-to-work Policies Meeting Complex Realities of Unemployed Citizens: Examining Assumptions in Welfare. *Nordic journal of working life studies* 9 (2), 2019 (47–65).

- Brancaccio, Emiliano & De Cristofaro, Fabiana & Giammetti, Raffaele: A Meta-analysis on Labour Market Deregulations and Employment Performance: No Consensus Around the IMF-OECD Consensus. *Review of Political Economy* 32 (1), 2020 (1–21).
- Bredgaard, Thomas & Madsen, Per Kongshøj: Farewell flexicurity? Danish flexicurity and the crisis. *Transfer* 24 (4), 2018 (375–386).
- Brikell, John: Bemanningsdirektivets likabehandlingsprincip och undantaget för lön. Analys av genomförandet i Sverige Examensarbete på juristprogrammet. Juridiska fakulteten, Lunds universitet 2014.
- Böckerman, Petri & Skedinger, Per & Uusitalo, Roope: Seniority rules, worker mobility and wages. Evidence from multi-country linked employer-employee data. *Working papers* 302. Palkansaajien tutkimuslaitos 2015.
- Böckerman, P. & Skedinger, P. & Uusitalo, R.: Seniority rules, worker mobility and wages: evidence from multi-country linked employer-employee data. *Labour Economics* 51, 2018 (48–62).
- Carlsson, Magnus & Rooth, Dan-Olof: Employer Attitudes, the Marginal Employer, and the Ethnic Wage Gap. *ILR Review* 69 (1), 2016 (227–252).
- Chung, Heejung: 'Women's work penalty' in access to flexible working arrangements across Europe. *European Journal of Industrial Relations* 25 (1), 2019 (23–40).
- Crépon, Bruno & van den Berg, Gerard J.: Active labour market policies. Working paper 2016: 17. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk värdering (IFAU) 2016.
- Danielsson, Ulrika & Zakrisson, Ingrid: Arbetstidsförkortning. Sex timmars arbetsdag. En väg till både hälsa och effektivitet? Resultatrapport. Institutionen för psykologi och socialt arbete, Mittuniversitetet 2019-10-09.
- Djuve, Anne Britt & Kavli, Hanne Cecilie: Refugee integration policy the Norwegian way – why good ideas fail and bad ideas prevail. *Transfer* 25 (1), 2019 (25–42).
- Dølvik, Jon Erik & Marginson, Paul: Cross-sectoral coordination and regulation of wage determination in northern Europe: Divergent responses to multiple external pressures. *European Journal of Industrial Relations* 24 (4), 2018 (409–425).
- Dølvik, Jon Erik & Steen, Johan Røed: Drivkrefter og utfordringer for den norske modellen Framtidens arbeidsliv: notat 2. Fafo-notat 2019:15.
- Eichhorst Werner & Grienberger-Zingerle, Maria & Konle-Seidl, Regina: Activating Labor Market and Social Policies in Germany. From Status Protection to Basic Income Support. *German Policy Studies* 6 (1), 2010 (65–106).
- Elgvin, Olav & Svalund, Jørgen: Kunnskapsoppsummering om tiltak for varig sysselsetting. Fafo-notat 2020: 06.
- Elm Larsen, Jørgen: The active society and activation policy: ideologies, contexts and effects. Teoksessa Goul Andersen, Jørgen ym. (toim.): *The Changing Face of Welfare. Consequences and outcomes from a citizenship perspective. Polity*

- Press 2005 (135–150).
- Elomäki, Anna & Koskinen Sandberg, Paula: Feminist Perspectives on the Economy within Transforming Nordic Welfare States. *NORA - Nordic Journal of Feminist and Gender Research* 28 (2), 2020 (81–85).
- Elvander, Nils: Den svenska modellen: Lönetagarhandlingar och inkomstpolitik 1982–1986. Allmänna Förlaget 1988.
- Elvander, Nils: The New Swedish Regime for Collective Bargaining and Conflict Resolution: A Comparative Perspective. *European Journal of Industrial Relations* 8 (2), 2002 (197–216).
- Eriksson, Stefan: Den svenska arbetsmarknaden och dess utmaningar. Rapport 2017:5. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk värdering (IFAU) 2017.
- Erixon, Lennart (toim.): Den svenska modellens ekonomiska politik. Rehn-Meidnermodellens bakgrund, tillämpning och relevans i det 21:a århundradet. Atlas Akademi 2003.
- Et offentligt arbejdsmarked under pres. *Tidsskrift för Arbejdsliv* 21 (2), 2019.
- Forslund, Anders: Employment outcomes and policies in Sweden during recent decades. Working paper 2019: 15. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk värdering (IFAU) 2019.
- Friberg, Jon Horgen: Arbeidsmigrasjon. Hva vet vi om konsekvensene for norsk arbeidsliv, samfunn og økonomi? Fafo-rapport 2016: 02.
- Frøyland, Kjetil & Schafft, Angelika & Spjelkavik, Øystein: Tackling increasing marginalization. Teoksessa Hvid, Helge & Falkum, Eivind: Work and Wellbeing in the Nordic Countries. *Critical Perspectives on the World's Best Working Lives*. Routledge 2019 (Chapter 10).
- Gallie, Duncal: Unemployment, Marginalization Risks, and Welfare Policy. Teoksessa Gallie, Duncan (toim.): Resisting Marginalization. Unemployment Experience and Social Policy in the European Union. Oxford University Press 2004 (1–33).
- Gaure, S. & Røed, K. & Westlie, L.: The Impacts of Labor Market Policies on Job Search Behavior and Post-Unemployment Job Quality. IZA Discussion Paper No. 3802, Institute for the Study of Labor (IZA), 2008.
- Grönlund, Anne & Öun, Ida: Beyond the Mummy Track? Part-time Rights, Gender, and Career-Family Dilemmas. *Nordic Journal of Working Life Studies* 8 (3), 2018 (177–198).
- Hagen, Inger Marie: Flere styrer – færre ansattevalgte styremedlemmer. *Søkelys på arbeidslivet* 34 (4), 2017.
- Hankivsky, Olena: Intersectionality 101. Institute for Intersectionality Research & Policy 2014 <https://www.researchgate.net/publication/279293665_Intersectionality_101> (17.6.2020).
- Hansen, Nana Wesley & Seip, Åsmund Arup: Government employers in Sweden, Denmark and Norway: The use of power to control wage and employment conditions. *European Journal of Industrial Relations* 24 (1), 2018 (73–89).

- Heliskoski, J. & Humala, H. & Kopola, R. & Tonteri, A. & Tykkyläinen, S.: Vaikuttavuuden askelmerkit, Työkaluja ja esimerkkejä palveluntuottajille. Sitran selvityksiä 130. 2018. <<https://media.sitra.fi/2018/03/27105443/vaikuttavuuden-askelmerkit.pdf>> (14.7.2020).
- Herlofson, Katharina & Hellevik, Tale: Eldre i arbeidslivet – slitethet og yrkesavgang. Søkelys på arbeidslivet 36 (4), 2019 (298–315).
- Hermansen, Åsmund: Retaining older workers. PhD Dissertation. Fafo report 2016: 45.
- Hiilamo, Heikki & Lehmus-Sun, Annika: Tuleeko ongella kaloja? Etuoikeutetun tulon ja toimeentulotuen saajien työssäkäynti. Kansantaloudellinen aikakauskirja 116 (1), 2020 (30–45).
- Holappa, Lauri R. A.: The Bond-Market-Power Fallacy. Academic dissertation. Publications of the Faculty of Social Sciences 147. University of Helsinki 2020.
- Holmlund, Bertil: Theoretical aspects of unemployment insurance. Department of Economics, Uppsala University. April 28, 2015 <https://bm.dk/media/6656/theoretical_aspects_unemployment_insurance-pdf.pdf> (17.7.2020).
- Hussain, M. Azhar & Ejrnæs, Morten & Elm Larsen, Jørgen: Are benefit reductions an effective activation strategy? The case of the lowest benefit recipients in Denmark. Journal of Social Policy, 2020 (1–19).
- Hållbarhetsrapport 2016 för de offentliga finanserna. Specialstudie NR 47. Utgiven av Konjunkturinstitutet. Mars 2016 <<https://www.konj.se/download/18.45f4dff21532e40aa884befc/1460732024611/Specialstudie-47-Hallbarhetsrapport-2016-for-de-offentliga-finanserna.pdf>> (9.7.2020).
- Høgedahl, Laust & Kongshøj, Kristian: New trajectories of unionization in the Nordic Ghent countries: Changing labour market and welfare institutions. European Journal of Industrial Relations 23 (4), 2017 (365–380).
- Iacono, Roberto & Palagi, Elisa: Still the Lands of Equality? On the Heterogeneity of Individual Factor Income Shares in the Nordic. LIS Working Paper Series No. 791. May 2020.
- Ilsøe, Anna: The digitalisation of service work – social partner responses in Denmark, Sweden and Germany. Transfer 23 (3), 2017 (333–348).
- Ingelsrud, Mari Holm ym.: Precarity in Nordic working life? Teoksessa Hvid, Helge & Falkum, Eivind: Work and Wellbeing in the Nordic Countries. Critical Perspectives on the World's Best Working Lives. Routledge 2019 (Chapter 14).
- Iversen, Endre Kildal & Aalen, Peter & Jakobsen, Erik W.: Innvandrerearbeidskraftens innvirkning på produktivitet, lønnsnivå og lønnsomhet. Søkelys på arbeidslivet 34 (1–2), 2017.
- Jesnes, Kristin & Ilsøe, Anna & Hotvedt, Marianne J.: Collective agreements for platform workers? Examples from the Nordic countries. Nordic future of work, Brief 3. Fafo, March 2019.

- Jessop, Bob & Kastendiek, Hans & Nielsen, Klaus & Pedersen, Ove K: Preface. Teoksessa Jessop, Bob ym: The Politics of Flexibility. Restructuring State and Industry in Britain, Germany and Scandinavia. Edward Elgar 1991.
- Jolkkonen, Arja ym.: Time of Displacement as a Predictor of Re-employment. *Nordic Journal of Working Life Studies* 7 (2), 2017 (87–106).
- Jordfald, Bård: Hva forklarer lønnsforskjellene? Arbeidstakere med lang høyere utdanning i statlig og privat sektor. Fafo-notat 2016:13.
- Kainulainen, Ville: Ay-aktiivien uusi arki?: Ammatillisen edunvalvonnan muuttuvat käytännöt matalapalkkaisella ja naisvaltaisella yksityisellä palvelusektorilla. Väitöskirja. Tampereen yliopisto 2020.
- Kangas, Olli & Kalliomaa-Puha, Laura: ESPN Thematic Report on In-work poverty – Finland. European Social Policy Network (ESPN), European Commission 2019.
- Kangasniemi, Mari & Sauramo, Pekka & Yanar, Ozan: Suomalainen palkkataso EU-vertailussa. Raportteja 29. Palkansaajasäätiö 2014.
- Karhunen, Hannu: Toimiiko palkkatuki? Talousennuste. Erillisartikkeli. Palkansaajien tutkimuslaitos 17.9.2019 <<https://labour.fi/julkaisu/toimiiko-palkkatuki/>> (8.7.2020).
- Karlsdóttir, Anna & Sigurjónsdóttir, Hjördís Rut & Hildestrand, Åsa Ström & Cuadrado, Alex: Policies and measures for speeding up labour market integration of refugees in the Nordic region. A knowledge Overview. Nordregio Working Paper 2017:8 <<https://research.library.mun.ca/14239/1/FULLTEXT02.pdf>> (3.8.2020).
- Kauhanen, M. ym. The Incentive Effects of Tightened UIB Entitlement Rules. Empirical Evidence from Three Nordic Countries. *Palkansaajien tutkimuslaitoksen työpapereita* 242, 2008.
- Kauhanen, Merja & Suoniemi Ilpo & Tuomala, Matti: Työttömyyskorvauksen aikaprofilista: Kommentti Mauri Kotamäelle. *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 116 (2), 2020 (355–359).
- Keskitalo, Elsa: Balancing social citizenship and new paternalism. Finnish activation policy and street-level practice in a comparative perspective. *Research Report* 177. Stakes 2008.
- Kettunen, Pauli: Poliitiikan menneisyys ja poliittinen historia. Teoksessa Ahtiainen, Pekka ym. (toim.): Historia nyt. Näkemyksiä suomalaisesta historiantutkimuksesta. Historiallisen yhdistyksen julkaisuja N:o 5. Historiallisen Yhdistyksen 100-vuotisjuhla-julkaisu. WSOY, Helsinki 1990 (163–207).
- Kettunen Pauli: Globalisaatio ja kansallinen me. Kansallisen katseen historiallinen kritiikki. *Vastapaino* 2008.
- Kolsrud, Jonas ym.: The Optimal Timing of Unemployment Benefits. Theory and Evidence from Sweden. *American Economic Review* 108 (4-5), 2018 (985–1033).

- Korkeamäki, O. & Kyyrä, T: A distributional analysis of earnings losses of displaced workers in an economic depression and recovery. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics* 76, 2014 (565–588).
- Koselleck, Reinhart: *Vergangene Zukunft. Zur Semantik geschichtlicher Zeiten.* Suhrkamp 1979.
- Kotamäki, Mauri: Pajatso ei ole vielä tyhjä: Keskustelua työttömyysturvan optimaalisesta aikaprofilista. *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 116 (2), 2020 (347–354) (Kotamäki 2020a).
- Kotamäki, Mauri: Optimaalinen työttömyysturvaprofili on edelleen avoin kysymys. *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 116 (2), 2020 (360–361) (Kotamäki 2020b).
- Kyyrä, Tomi & Pesola, Hanna: Long-term effects of extended unemployment benefits for older workers. *VATT Working Papers* 89. Valtion taloudellinen tutkimuslaitos 2017 (Kyyrä & Pesola 2017a).
- Kyyrä, Tomi & Pesola, Hanna: Estimating the effects of potential benefit duration without variation in the maximum duration of unemployment benefits. *VATT Working Papers* 87. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus 2017 (Kyyrä & Pesola 2017b).
- Kyyrä, T. & Pesola, H.: The effects of UI benefits on unemployment and subsequent outcomes: Evidence from a kinked benefit rule. *IZA Discussion Paper* No. 10848, Institute for the Study of Labor (IZA), 2017 (Kyyrä & Pesola 2017c).
- Kyyrä, Tomi ym.: *Aktiivimallin vaikutukset työttömiin ja TE-keskusten toimintaan.* VATT-tutkimukset 189. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus 2019.
- Kärriylä, Ilkka: *The Contested Relationship of Democracy and the Economy. Debates on Economic and Industrial Democracy in Finland and Sweden, 1960s–1990s.* Academic Dissertation. Faculty of Social Sciences, University of Helsinki, Finland. Helsinki 2019.
- Lande With, Mari & Thorsen, Lotte Rustad: *Materielle og sosiale mangler i den norske befolkningen. Resultater fra Levekårsundersøkelsen EU-SILC.* Rapporter 2018. Statistics Norway 2018 <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/_attachment/339727?_ts=161bdb9a620> (3.7.2020).
- Larsen, Trine P. & Ilsøe, Anna: *Atypical labour markets in the Nordics: Troubled waters under the still surface? Nordic future of work Brief 4.* March 2019 <<https://faos.ku.dk/pdf/faktaark/Nfow-brief4.pdf>> (28.7.2020).
- Laukkanen, Erkki: *Joustoturvan huomenlahjoista.* Työpoliittinen aikakauskirja 1/2008 (53–59).
- Liljeberg, Linus: *Effekter för olika deltagargrupper inom arbetsmarknadsutbildningen.* Rapport 2016: 20. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk värdering (IFAU) 2016.
- Lindellee, Jayeon: *Beyond Retrenchment: Multi-Pillarization of Unemployment Benefit Provision in Sweden.* Doktorsavhandling vid Socialhögskolan,

- Lunds Universitet 2018.
- Lombardi, S. & Skans, O.N. & Vikström, J.: Targeted wage subsidies and firm performance, *Labour Economics*, 53. 2018 (33–45).
- Lombardi, Stefano & Nordström Skans, Oskar & Vikström, Johan: Wage subsidies, job-displacement and Swedish firms: A comparison between policy systems. Working paper 2018: 6. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk värdering (IFAU) 2018.
- Lombardi, Stefano: Threat effects of monitoring and unemployment insurance sanctions: evidence from two reforms. Working paper 2019: 22. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk värdering (IFAU) 2019.
- Lund, Henrik Lambrecht: New working time and new temporalities. The erosion of influence and rhythms in work. Teoksessa Hvid, Helge & Falkum, Eivind: *Work and Wellbeing in the Nordic Countries. Critical Perspectives on the World's Best Working Lives*. Routledge 2019 (Chapter 7).
- Lundh, Christer: *Spelets regler. Institutioner och lönebildning på den svenska arbetsmarknaden 1850–2000*. SNS förlag 2002.
- Lødemel, Ivar & Trickery, Heather: Preface. Teoksessa Lødemel, Ivar & Trickery, Heather (toim.): *'An Offer You Can't Refuse'*. *Workfare in international perspective*. Policy Press 2000 (xi–xxi).
- Maczuls kij, Terhi & Kauhanen, Merja: Työmarkkinoiden polarisaatio ja työvoiman liikkuvuus – mihin rutiininomaista työtä tekevät työntekijät päätyvät? *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 112 (3), 2016 (284–296).
- Madsen, Per Kongshøj: The Danish model of 'flexicurity'. experiences and lessons. *Transfer: European Review of Labour and Research* 10 (2), 2004 (187–207).
- Maibom, Jonas & Rosholm, Michael & Svarer, Michael: Experimental Evidence on the Effects of Early Meetings and Activation. *Scandinavian Journal of Economics* 119(3) 2017 (541–570).
- Matteazzi, Eleonora & Pailhé, Ariane & Solaz, Anne: Part-time employment, the gender wage gap and the role of wage-setting institutions: Evidence from 11 European countries. *European Journal of Industrial Relations* 24 (3), 2018 (221–241).
- Midtsundstad, Tove & Mehlum, Ingrid Sivesind & Hilsen, Anne Inga: The impact of the working environment on work retention of older workers. National report – Norway. *Fafo-paper* 2017:09.
- Mirowski, Philip: Postface. Defining Neoliberalism. Teoksessa Mirowski, Philip & Plehwe, Dieter (toim.): *The Road from Mont Pèlerin: The Making of the Neoliberal Thought Collective*. Harvard University Press 2009 (417–455).
- Moland, Leif E. & Bråthen, Ketil: En ny vei mot heltidskultur. Resultater fra forprosjektering i åtte kommuner og en landsdekkende undersøkelse. *Fafo-rapport* 2019:15.

- Mori, Anna: The impact of public services outsourcing on work and employment conditions in different national regimes. *European Journal of Industrial Relations* 23 (4), 2017 (347–364).
- Mósesdóttir, Lilja ym.: Evaluating Equal Pay in the Nordic Countries. Final report of the project På sporet av likelön - Evaluating Equal Pay - Mælistikur á launajafnrétti. March 2006 <http://fel.hi.is/sites/fel.hi.is/files/Lokaskyrslur/skra_0013316.pdf> (12.8.2020).
- Müller, Torsten & Dølvik, Jon Erik & Ibsen, Christian & Schulten, Thorsten: The manufacturing sector: Still an anchor for pattern bargaining within and across countries? *European Journal of Industrial Relations* 24 (4), 2018 (357–372).
- Nelson, Kenneth & Fritzell, Johan: ESPN Thematic Report on In-work poverty – Sweden. European Social Policy Network (ESPN), European Commission 2019.
- Nergaard, Kristine & Alsos, Kristin & Seip, Åsmund Arup: Koordinering av lønnsdannelsen innen de nordiske frontfagsmodellene. Fafo-notat 2016:25.
- Nielsen, Klaus: Towards a flexible future. Theories and Politics. Teoksessa Jessop, Bob ym. (toim.): *The Politics of Flexibility. Restructuring State and Industry in Britain, Germany and Scandinavia*. Edward Elgar 1991 (3–30).
- Obstbaum, Meri & Sariola, Mikko: Rakennetyöttömyyden arviointi tärkeää mutta hankalaa. Euro & talous 13.6.2017. Suomen Pankki <<https://www.eurojatalous.fi/fi/2017/3/rakennetyottomyyden-arviointi-tarkeaa-mutta-hankalaa/>> (7.7.2020).
- Ojala, Satu & Koskinen Sandberg, Paula: Naisten ja miesten ansioeriarvon institutionaaliset syyt. Tampereen yliopisto 2020 <<https://research.uta.fi/tyourat/wp-content/uploads/sites/154/2020/02/Ojala-Koskinen-Sandberg-27.2.pdf>> (25.5.2020).
- Olberg, Dag: Arbeiderbevegelsens arbeidsgiverorganisering i Sverige og Danmark. Fafo-notat 2017:15.
- Olsson, Petra Herzfeld: Equal treatment for highly qualified labour migrants. Working paper 2019:14. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk värdering (IFAU) 2019.
- Outinen, Sami: Labour market activation in Finland in the 1990s. Workfare reforms and labour market flexibilisation. *Local Economy* 27 (5–6), 2012 (629–636).
- Outinen, Sami: Sosiaalidemokraattien tie talouden ohjailusta markkinareaktioiden ennakointiin. Into Kustannus 2015.
- Outinen, Sami: Aktivointi haastaa aktiivisen työvoimapolitiikan. Osallisuuden ja toimijuuden muuttuvat diskurssit työmarkkinoiden aktivointipolitiikan valmistelussa 1991–2018, luku 7. Teoksessa Kettunen, Pauli (toim.): *Työntekijä osallisena. Mitä edistetään kun edistetään osallisuutta?* Käsikirjoitus, kesäkuu 2020 (183–229) (Outinen 2020b).
- Outinen, Sami: Social Democrats and the History of Labour Market Flexibilisation in Sweden and Finland. Article manuscript. April 2020 (Outinen 2020c).
- Outinen, Sami: From Democratic Socialism and Rational Planning to Postmodern

- Identity Politics and Market-orientation. Ideological Development of the Social Democrats in Sweden and Finland in the Late 20th Century. Luonnos. Työväentutkimus 2020 (Outinen 2020d).
- Outinen Sami: Nordic Social Democrats, Employment and Globalization 1975–1998. Unpublished Manuscript.
- Peña-Casas R. & Ghailani D. & Spasova S. & Vanhercke B.: In-work poverty in Europe. A study of national policies. European Social Policy Network (ESPN), European Commission 2019.
- Plehwe, Dieter: Introduction. Teoksessa Mirowski, Philip & Plehwe, Dieter (toim.): The Road from Mont Pèlerin: The Making of the Neoliberal Thought Collective. Harvard University Press 2009 (1–44).
- Pontusson, Jonas: The Limits of Social Democracy. Investment Politics in Sweden. Cornell University Press 1992.
- Prosser, Thomas: Insiders and outsiders on a European Scale. *European Journal of Industrial Relations* 23 (2), 2017 (135–150).
- Rasmussen, Stine & Refslund, Bjarke & Sørensen, Ole H. & Larsen, Trine Pernille: Reducing Precarious Work in Europe through Social Dialogue: The Case of Denmark. Final Report. Produced for the EC project 'Reducing precarious work in Europe through social dialogue', DG Employment, Social Affairs and Equal Opportunities, Project VP/2014/004 (Industrial Relations & Social Dialogue). Aalborg University. November 2016.
- Reshid, Abdulaziz Abrar: The gender gap in early career wage growth: the role of children, job mobility and occupational mobility. Working paper 2017: 5. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk värdering (IFAU) 2017.
- Rothstein, B: Labor-market institutions and working-class strength. In: Steinmo, S, & Thelen, K & Longstreth F (toim.): Structuring Politics: Historical Institutionalism in Comparative Analysis. Cambridge University Press 1992 (33–56).
- Sauramo, Pekka: Tulopolitiikka, funktionaalinen tulonjako ja palkkamallit Suomessa vuosina 1962–2014. Palkansaajien tutkimuslaitos. Työpaperi 306. 15.6.2016.
- Seierstad, S.: Analytisk arbeidslivshistorie: en tolkning av norske arbeidslivsinstitusjoner. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 52 (3), 2011 (295–328).
- Seip, Åsmund Arup: Etter- og videreutdanning i tariffavtalene i offentlig sektor. Fafo-rapport 2018:37.
- Sen, Amartya: Description as Choice. *Oxford Economic Papers*, New Series 32 (3), 1980 (353–369).
- Sevaldson Lillebø, Otto & Berg, Helene: Arbeidsavklaringspenger som lønnstilskudd – en effektevaluering Søkelys på arbeidslivet 37, 1-2 2020 (38–51).
- Skedinger, P.: Employment Consequences of Employment Protection Legislation. *Nordic Economic Policy Review* 1, 2011 (45–83).

- Stockhammer, Engelbert: Is the NAIRU theory a Monetarist, New Keynesian, Post Keynesian or a Marxist theory? Department of Economics Working Paper Series, 96. Inst. für Volkswirtschaftstheorie und -politik, WU Vienna University of Economics and Business, Vienna 2006. <<http://epub.wu.ac.at/1278/>>. (11.2.2019).
- Svalund, Jørgen & Berglund, Tomas: Fixed-term employment in Norway and Sweden: A pathway to labour market marginalization? *European Journal of Industrial Relations* 24 (3), 2018 (261–277).
- Svalund, Jørgen & Nielsen, Roy A.: Midlertidig ansettelse i Norge – en vei inn i stabilt arbeid? *Søkelys på arbeidslivet* 34 (1–2), 2017.
- Svalund, Jørgen & Peixoto, Anna & Dølvik, Jon Erik & Jesnes, Kristin: Hiring of Flexible and Fixed-term Workers in Five Norwegian and Swedish Industries. *Nordic Journal of Working Life Studies* 8 (3), 2018 (47–67).
- Tanglan, Andranik: *Flexicurity and Political Philosophy*. Nova Science Publishers 2011.
- Tanskanen, Antti J.: Työllisyysvaikutuksien arviointia tekoälyllä: Unelmoivatko robotit ansiosidonnaisesta sosiaaliturvasta? *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 116 (2) 2020 (292–321).
- Tatsiramos, Konstantinos: Unemployment Insurance in Europe: Unemployment Duration and Subsequent Employment Stability. IZA Discussion Paper No. 2280. August 2006.
- Thörnqvist, Christer: *The Swedish Discourse on Decentralisation of Labour Relations*. Teoksessa Fleming, Daniel ym. (toim.): *Global Redefining of Working Life. A New Nordic Agenda for Competence and Participation?* Nord 12/1998 (267–291).
- Trygstad, Sissel & Larsen, Trine P. & Nergaard, Kristine: Dealing with austerity and migration in the northern European cleaning sector: Social partner strategies to strengthen wage floors. *European Journal of Industrial Relations* 24 (4), 2018 (373–389).
- Trygstad, Sissel C. ym.: Arbeidstakeres rett til medbestemmelse og medvirkning. En kunnskapsstatus. Fafo-notat 2019:23.
- Vainiomäki, Jari: Palkkaerot ja palkkojen joustavuus Suomessa. *Talous ja yhteiskunta* 3/2017 (34–43).
- Vainiomäki, Jari: Ketkä poistuvat rutiiniammateista ja kuinka se vaikuttaa tulevaan palkkakehitykseen? *Yhteiskuntapolitiikka* 3/2018 (272–286).
- van den Berg, G. & Vikström, J: Monitoring job offer decisions, punishments, exit to work, and job quality. *Scandinavian Journal of Economics* 116 (2), 2014 (284–334).
- van den Berg, Gerard J. & Vikström, Johan: Long-Run Effects of Dynamically Assigned Treatments: a New Methodology and an Evaluation of Training Effects on Earnings. Working paper 2019: 18. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk värdering (IFAU) 2019.
- van Horn, Rob & Mirowski, Philip: The Rise of the Chicago School of Economics and the Birth of Neoliberalism. Teoksessa Mirowski, Philip & Plehwe, Dieter

- (toim.): The Road from Mont Pèlerin. The Making of the Neoliberal Thought Collective. Harvard University Press 2009 (139–178).
- Vedeler Johnsen, Julian & Reiso Holm, Katrine: Economic Effects of Workfare Reforms for Single Mothers: Benefit Substitution and Labour Supply Responses. *Scandinavian Journal of Economics* 122 (2), 2020 (494–523).
- Vikström, Johan & van den Berg, Gerard J.: Långsiktiga effekter av arbetsmarknadsutbildning. Rapport 2017: 17. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk värdering (IFAU) 2017.
- Vlandas, Tim & Halikiopoulou, Daphne: Why far right parties do well at times of crisis: the role of labour market institutions. Working paper 2016: 7. European Trade Union Institute 2016.
- Vlandas, Tim & Halikiopoulou, Daphne: Does unemployment matter? Economic insecurity, labour market policies and the far-right vote in Europe. *European Political Science* 18, 2019 (421–438).
- von Buxhoeveden, Max: Unemployment insurance and wage formation. Working paper 2019: 13. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk värdering (IFAU) 2019.
- Walter, Lars (toim.): Mellan jobb. Omställningsavtal och stöd till uppsagda i Sverige. SNS förlag 2015.
- Wass, Hanna & Kauppinen, Timo M.: Palkkakuitti äänestyslippuna: tulojen yhteys äänestysaktiivisuuteen ja puoluevalintaan. Teoksessa Mattila, Maija (toim.): Eriarvoisuuden tila Suomessa 2020. Kalevi Sorsa säätiö 2020 (157–185).
- Weber, Sören Salling: Working life on Nordic labour platforms. Teoksessa Hvid, Helge & Falkum, Eivind: Work and Wellbeing in the Nordic Countries. Critical Perspectives on the World's Best Working Lives. Routledge 2019 (Chapter 17).
- Western, B: Institutional mechanisms for unionization in sixteen OECD countries: An analysis of social survey data. *Social Forces* 73 (2), 1994 (497–519).
- Wikström, Eva & Sténs, Anna: Problematising refugee migrants in the Swedish forestry sector. *Transfer* 25 (1), 2019 (63–80).
- Willén, Alexander: Arbetsmarknadseffekter av decentraliserad lönebildning. Rapport 2019:18. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk värdering (IFAU) 2019.
- Wulfgramm, Melike: Can activating labour market policy offset the detrimental life satisfaction effect of unemployment? *Socio-Economic Review* 9 (3), 2011 (477–501).
- Wuokko, Maiju ym.: Loputtomat kihlajaiset. Yritykset ja kolmikantakorporatismi Suomessa 1940–2020. Siltala 2020.
- Yliaska, Ville: Tehokkuuden toiveuni. Uuden julkisjohtamisen historia Suomessa 1970-luvulta 1990-luvulle. Into Kustannus 2014.

TIEDOTTEET JA MEDIA

Finansministeriet 2020.

Government of Iceland 2020.

Helsingin Sanomat 2020.

Jdsupra 2020.

Regeringen.no 2020

Regeringskansliet 2020.

Seiska 2018.

Taloustaito 2014.

Yle Uutiset 2020.

MUUT LÄHTEET

Arbetsmarknadsstiltak. Regeringen.
no <<https://www.regeringen.no/no/tema/arbeidsliv/arbeidsmarknad-og-sysselsetting/innsikt/arbeidsmarknadsstiltak/id86897/>>
(2.7.2020).

Arbejdsudbud og beskæftigelse. Center
for Politiske Studier (CEPOS) 28.2.2018
<<https://cepos.dk/artikler/arbejdsudbud-og-beskaeftigelse/>> (4.8.2020)
(Arbejdsudbud og beskæftigelse).

Arbetsförmedlingen. Ersättning från
a-kassa <<https://arbetsformedlingen.se/for-arbetssokande/arbetslos---vad-hander-nu/ersattning-fran-a-kassa>>
(1.7.2020).

Arbetsförmedlingen. Jobb- och
utvecklingsgarantin <<https://>

arbetsformedlingen.se/for-arbetssokande/extra-stod/att-delta-i-program/jobb--och-utvecklingsgarantin>
(2.7.2020).

Arbetslöshetsförsäkringen.

Informationsverige.se <<https://www.informationsverige.se/sv/jag-har-fatt-uppehallstillstand/samhallsorientering/boken-om-sverige/att-forsorja-sig-och-utvecklas/arbetsloshetsforsakringen/>>
(7.8.2020).

Arbetslöshetsrapporten 2020.

Akademikernas a-kassa <<https://arbetsloshetsrapporten.se/>> (3.7.2020).

Arbetsmarknad. Timbro <<https://timbro.se/arbetsmarknad/>> (4.8.2020) (Timbro: Arbetsmarknad).

Beregning av bostøtte. Husbanken <<https://www.husbanken.no/person/bostotte/beregning-av-bostotte/>> (3.7.2020).

Blakeley, Grace: How Labour Lost the
Working-Class. Tribune 29.6.2020
<<https://tribunemag.co.uk/2020/06/how-labour-abandoned-class/>> (24.7.2020).

Boschini, Anne: Olika kön, olika lön –
en ESO-rapport om diskriminering
på arbetsmarknaden. Rapport till
Expertgruppen för studier i offentlig
ekonomi 2017:5. Regeringskansliet,
Finansdepartementet 2017.

Bostadsbidrag. Boupplysningen
<<http://www.boupplysningen.se/bo/bostadsbidrag>> (3.7.2020)
(Bostadsbidrag)

Calmforsrapporten. SOU 1996: 158 <<https://www.regeringen.se/49bb48/contentassets/512faded713e4b48b94422df21dea551/>

- calmforsrapporten-del-1> (14.8.2020)
(SOU 1996: 158).
- Coronavirus og dagpenge. Min A-kasse
<<https://min-a-kasse.dk/coronavirus-og-dagpenge/>> (30.7.2020).
- Daunfeldt, Sven-Olov: Ingångslönens effekt på sysselsättningen i Sverige. Timbro 27.8.2018 <<https://timbro.se/arbetsmarknad/ingangslonens-effekt-pa-sysselsattningen-i-sverige/>> (12.8.2020).
- En moderniserad arbetsrätt. Betänkande av Utredningen om en moderniserad arbetsrätt. Statens offentliga utredningar. SOU 2020: 30. Stockholm 2020 (SOU 2020: 30).
- En riktig utrikespolitik. SD <<https://sd.se/vad-vi-vill/utrikespolitik/>> (24.7.2020).
- Engdahl, Mattias: Invandringens arbetsmarknadseffekter. Rapport 2016:11. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk värdering (IFAU) 2016.
- Ersättning från a-kassan under coronatider. Arbetsförmedlingen <<https://arbetsformedlingen.se/for-arbetsokande/coronaviruset/forandrade-a-kassevillkor/>> (6.8.2020) (Arbetsförmedlingen, corona).
- Ersättningar till deltagare i arbetsmarknads-politiska insatser. Vägledning 2017:2 Version 5. Försäkringskassan 2019 <<https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/1b6ab1b8-8fdc-44f7-a366-200435977396/vagledning-2017-02.pdf?MOD=AJPERES&CVID=>>> (2.7.2020).
- Ersättningsnivån i a-kassan. Akademikernas a-kassa <<https://www.akademikernasakassa.se/sok-ersattning/regler-villkor/ersattningsniva/>> (6.8.2020).
- Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen. Betänkande av Utredningen om en ny arbetslöshetsförsäkring för fler, grundad på inkomster. Statens offentliga utredningar SOU 2020:37 <https://www.regeringen.se/49d9a4/contentassets/8eboa7f205ff4cce9bcb775c09829137/ett-nytt-regelverk-for-sou-2020_37.pdf>, (2.7.2020) (SOU 2020: 37).
- Ett Sverige i arbete. SD <<https://sd.se/vad-vi-vill/arbetsmarknadspolitik/>> (24.7.2020) (SD työmarkkinat).
- Flere robotter og automatisering medfører ikke øget ledighed. Center for Politiske Studier (CEPOS) 19.5.2017 <<https://cepos.dk/artikler/flere-robotter-og-automatisering-medfoerer-ikke-oeget-ledighed/>> (4.8.2020).
- Flexicurity. Danish Agency for Labour Market and Recruitment <<https://www.star.dk/en/about-the-danish-agency-for-labour-market-and-recruitment/flexicurity/>> (22.6.2020) (Danish flexicurity).
- Fraser, Nancy ym., Humans are not resources. Coronavirus shows why we must democratise work. Guardian 15.4.2020 <<https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/may/15/humans-resources-coronavirus-democratise-work-health-lives-market>> (17.6.2020).

- Grundregler för a-kassa. Akademikernas a-kassa <<https://www.akademikernasakassa.se/sok-ersattning/regler-villkor/grundregler/>> (6.8.2020).
- Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työntekijöiden lähettämistä annetun lain muuttamisesta 71/2020 <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_71+2020.aspx> (3.8.2020) (HE 71/2020).
- Heikkinen, Sakari: Keppi, porkkana, lanttu. Taloutta ja historiaa 10.1.2018 <<https://blogs.helsinki.fi/talouttajahistoriaa/2018/01/10/keppi-porkkana-lantttu/>> (30.7.2020).
- Heikkinen, Sakari: Niin syvä on kuin pitkäkin. Taloutta ja historiaa 29.11.2017 <<https://blogs.helsinki.fi/talouttajahistoriaa/2017/11/29/niin-syva-on-kuin-pitkakin/>> (7.7.2020).
- Housing benefit. lifeindenmark.dk <<https://lifeindenmark.borger.dk/Coming-to-Denmark/Housing/housing-benefits>> (3.7.2020).
- Housing benefits. island.is <https://vefur.island.is/en/homes_and_housing/renting_a_home/housing_benefits/> (3.7.2020).
- Hultman, Fredrik: Människorna mellan stolarna. 23.8.2016. Timbro <<https://timbro.se/arbetsmarknad/manniskorna-mellan-stolarna/>> (4.8.2020).
- Hultman, Fredrik: Skamfilat rykte. 13.12.2018. Timbro <<https://timbro.se/arbetsmarknad/skamfilat-rykte/>> (4.8.2020).
- Icelandic Labour Law. A Summary of Basic Rights and Obligations of the Private Labour Market. Icelandic Confederation of Labour (ASI). Sixth edition May 2013 <https://www.asi.is/media/7250/Icelandic_labour_law_6_utg_.pdf> (5.8.2020) (ASI 2013).
- Indslusningsløn øger beskæftigelse med 10.000 job. Center for Politiske Studier (CEPOS) 2.3.2016 <<https://cepos.dk/artikler/indslusningsloen-oeger-beskaeftigelse-med-10000-job/>> (4.8.2020).
- Jäitkö työttömäksi koronatilanteessa? Kela <<https://www.kela.fi/tyottomyysturva-korona#palkansajaan-ja-yrittajan-tyottomyysturva>> (28.7.2020) (Kelan koronainfo).
- Kananen, Johannes ym. (toim.): Sosiaaliturva työn murroksessa – palkkatyö, yrittäjäys ja toimeentulon riskit. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019: 22 <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161479/VNTEAS_2019_22_Sosiaaliturva_tyon_murroksessa.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (1.7.2020).
- Koivuranta, Eija: Sosiaaliturvan tulisi ottaa huomioon ihmisten erilaiset elämäntilanteet. Helsingin Sanomat 24.7.2020 <<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000006579934.html>> (7.8.2020).
- Kontanthjælp – hvis du er 30 år eller derover. Borger.dk <<https://www.borger.dk/arbejde-dagpenge-ferie/Dagpenge-kontanthjaelp-og-sygedagpenge/Kontanthjaelp/Kontanthjaelp-30-eller-derover?NavigationTaxonomyId=de1344d2-e262-4891-9ae7-0eb5394ad643>>

- (2.7.2020).
- Krohn, Elias: Robotit orjiksi, työntekijät vapaiksi. Uusi vasemmistolainen työvoima- ja elinkeinopolitiikka vastauksena digitalisaatioon ja työelämän murrokseen. Vasemmistofoorumi ry. Raportteja 1/2019.
- Laatunen, Lasse: Työmarkkinaneuvottelut 2019–2020. Suomen mallin sekä neuvottelu- ja sovittelujärjestelmän tulevaisuus. Teollisuuden palkansaajat, Edistys-julkaisusarja 27.2.2020 <<https://www.tpry.fi/edistys-julkaisusarja/edistys-katsaukset/tyomarkkinaneuvottelut-2019-2020.-suomen-mallin-seka-neuvottelu-ja-sovittelujarjestelman-tulevaisuus..html>> (5.8.2020).
- Laitinen, Arto ym., Koronakriisi osoittaa, ettei työhön voi suhtautua kauppatavarana. Helsingin Sanomat 16.5.2020 <<https://www.hs.fi/mielipide/art-200006508922.html>> (17.6.2020).
- Laki aikuiskoulutusetuuksista <<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20001276#P15>> (26.8.2020).
- Lindberg, Anders: I coronas skugga ryker din trygghet på jobbet. Ledare, Aftonbladet 31.5.2020 <<https://www.aftonbladet.se/ledare/a/zGnJx1/i-coronas-skugga-ryker-din-trygghet-pa-jobbet>> (14.7.2020).
- Lindholm, Jan: Socialism ur en konservativ arbetares synvinkel. Dagens Arena 4.4.2020 <<https://www.dagensarena.se/essa/socialism-ur-en-konservativ-arbetares-synvinkel/>> (24.7.2020).
- Logue, John: Labour markets in the Nordics. Nordics.info 15.2.2019 <<https://nordics.info/show/artikel/labour-markets/>> (3.7.2020).
- Lomautus. Työsuojelu.fi <<https://www.tyosuojelu.fi/tyosuhde/lomautus>> (30.7.2020).
- Masennus keskeyttää yhä useamman työuran. Keva, Uutishuone 22.10.2019 <<https://www.keva.fi/uutiset-ja-artikkelit/masennus-keskeyttaa-yha-useamman-tyouran/>> (13.7.2020) (Keva 2019).
- Migration på rätt sätt. SD <<https://sd.se/vad-vi-vill/migrationspolitik/>> (24.7.2020).
- Mottakere av dagpenger. Januar - mai 2020. NAV <<https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/arbeidssokere-og-stillinger-statistikk/stonader-til-arbeidssokere>> (3.7.2020).
- Murto, Katarina: Paikallinen sopiminen ja yleissitovuus suurennuslasin alla. STTK blogi 16.6.2016 <<https://www.sttk.fi/2016/06/16/paikallinen-sopiminen-yleissitovuus-suurennuslasin/>> (5.8.2020).
- Norway – financial assistance. Employment, Social Affairs & Inclusion. European Commission <<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1123&langId=en&intPageId=4714>> (2.7.2020).
- Norway - Unemployment benefit. Employment, Social Affairs & Inclusion, European Commission <<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1123&langId=en&intPageId=4715>> (6.8.2020).

- Näin ansiopäiväraha lasketaan. TYJ <<https://www.tyj.fi/jos-jaat-tyottomaksi/paivarahalaskuri/nain-ansiopaivaraha-lasketaan/>> (30.7.2020).
- Näätsaari, Sinikka: Lisäpäivien ikäraja nousee vuodella – ikääntyvien työttömien toimeentulo turvataan. SAK blogi 11.6.2019 <<https://www.sak.fi/ajankohtaista/blogi/lisapaivien-ikaraja-nousee-vuodella-ikaantuvien-tyottomien-toimeentulo-turvataan>> (25.8.2020).
- OECD Employment Outlook 2020 <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/1686c758-en/1/3/3/index.html?itemId=/content/publication/1686c758-en&csp_=fc80786ea6a3a7b4628d3f05b1e2e5d7&itemIGO=oecd&itemContentType=book#section-d1e24760> (30.7.2020).
- Oivio, Tuija & Kerätär, Raija: Osatyökykyisten reitit työllisyyteen – etuudet, palvelut, tukitoimet. Selvityshenkilöiden raportti. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki 2018 <<https://valtioneuvosto.fi/documents/1271139/3022628/Osatyokykyisten+reitit+tyollisyyteen+%28002%29.pdf/c7c62c6e-293b-6122-5cce-83b107454e6b/Osatyokykyisten+reitit+tyollisyyteen+%28002%29.pdf.pdf>> (7.8.2020).
- Ojala, Satu & Saloniemi, Antti: Korona osoitti, että työmarkkinat joustavat ja sosiaalinen jälleenrakentaminen on tarpeen. Alusta! 8.5.2020 <<https://alusta.fi/2020/05/08/korona-osoitti-etta-tyomarkkinat-joustavat-ja-sosiaalinen-jalleenrakentaminen-on-tarpeen/>> (11.8.2020).
- Om ersättningen. Akademikernas a-kassa <<https://www.akademikernasakassa.se/sok-ersattning/om-ersattningen/>> (6.8.2020).
- Oppegaard, Sigurd & Seip, Åsmund Arup: ABE-reformen i staten. Avbyråkratisering og effektivisering gjennom budsjettkutt. Fafo Faktaflak. November 2019.
- Outinen, Sami: Nykyinen talouspolitiikka ruokkii muukalaisvihamielisyyttä. Poliitikasta.fi 1.6.2016 <<https://poliitikasta.fi/nykyinen-talouspolitiikka-ruokkii-muukalaisvihamielisyytta/>>. (13.8.2020).
- Outinen, Sami: The Nordic response to the Great Depression – an economic approach to the Corona crisis? Nordics.info 16.4.2020 <<https://nordics.info/show/artikel/the-nordic-response-to-the-great-depression-an-economic-lesson-for-the-corona-crisis/>> (22.6.2020) (Outinen 2020a).
- Outinen, Sami: Korona-ajan pohjoismaiset työmarkkinamallit – miten työsuhteita ja työntekijöiden toimeentulon ehtoja voisi turvata paremmin Suomessa? Blogi, Vasemmistofoorumi 18.5.2020 <<http://vasemmistofoorumi.fi/sami-outinen-korona-ajan-pohjoismaiset-tyomarkkinamallit-miten-tyosuhteita-ja-tyontekijoiden-toimeentulon-ehtoja-voisi-turvata-paremmi-suomessa/>> (28.9.2020) (Outinen 2020e).
- Peltola, Kati: Perustulo ja takuutyö – uusi yritys. Kansan Uutiset 15.3.2016 <<https://blogit.kansanuutiset.fi/vaihtoehojen-kirja/perustulo-ja-takuutyo-uusi-yritys?fbclid=IwAR2VBhnQhg9kO8UW3G-zo1c1lGnLKbTndpcA1pIeNG4noczkBn1yOGqbzIM>> (23.7.2020).

- Perkiö, Johanna: Talous ekologisen kriisin aikana. Vasemmistofoorumi ry. Raportteja 2/2019.
- Perkiö, Johanna: Perustulo sosiaalisena osinkona. Vasemmistofoorumi ry. Raportteja 1/2020.
- Perusturvan riittävyden III arviointiryhmä: Perusturvan riittävyden arviointiraportti 2015–2019. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019 <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137711/URN_ISBN_978-952-343-296-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (1.7.2020) (Perusturvan riittävyden arviointiraportti 2015–2019).
- Principprogram. Dansk Folkeparti. <<https://danskfolkeparti.dk/politik/principprogram/>> (24.7.2020).
- Prinsipp- og handlingsprogram 2017–2021. Fremskrittspartiet <<http://flippage.impleoweb.no/frp/b8188708c47948288727ef8f91683698/FRP-Program-2017-2021.pdf#page=1>> (24.7.2020).
- Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019: Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta <<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161931>> (26.6.2020).
- Reykjavikin hintataso. Lomalista.fi <<https://www.lomalista.fi/lomakohteet/eurooppa/islanti/reykjavik/hintataso>> (6.7.2020).
- Scheuer, S.: Atypisk beskæftigelse i Danmark. LO-documentation no. 1/2017.
- Selvitys eläkeuudistuksessa sovittujen lisäpäiväoikeuteen ja ikääntyneiden aktivointiin tehtyjen muutosten vaikutuksista. SAK <<https://www.sak.fi/sites/default/files/attachments/selvitys-eläkeuudistuksessa-sovittujen-lisäpäiväoikeuteen-ja-ikäntyneiden-aktivointiin-tehtyjen-muutosten-vaikutuksista.pdf>> (29.6.2020).
- Shin, Young K. & Böckerman, Petri: Trade union-administered unemployment benefit and precarious workers in Finland. Nordics.info 19.3.2020 <<https://nordics.info/show/artikel/trade-union-administered-unemployment-benefit-and-precarious-workers-in-finland/>> (7.8.2020).
- Sinisalo, Samuli: Työajan lyhentämisen ekologiset vaikutukset. Impulseja. Kalevi Sorsa säätiö 2020.
- Social assistance. Statistics Norway <<https://www.ssb.no/en/soshjelpk>> (2.7.2020).
- Statistik om ekonomiskt bistånd 2018. Socialstyrelsen 2019-09-26. Art.nr: 2019-9-6309 <<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2019-9-6309.pdf>> (2.7.2020) (Socialstyrelsen 2019).
- Suomen julkisen talouden kestävyys. Talousnäkömät. Valtiovarainministeriön julkaisuja – 2020:59 <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162357/VM_2020_59.pdf?sequence=1&isAllowed=>> (8.7.2020).
- Suoniemi, Ilpo: Työn ja pääoman verotusperiaatteet eivät ole ristiriidassa. T&Y 4/2018, 11.12.2018 <<https://labour.fi/t&y/tyon-ja-paaoman-verotusperiaatteet-eivat-ole-ristiriidassa/>> (12.8.2020).

- Sweden GDP Annual Growth Rate 1982–2020. Trading Economics. <<https://tradingeconomics.com/sweden/gdp-growth-annual>> (17.7.2020).
- Talouspolitiikan arviointineuvoston raportti 2019. Suomenkielinen käännös. 2020 <<https://www.talouspolitiikanarviointineuvosto.fi/wordpress/wp-content/uploads/2020/01/Raportti-2019.pdf>> (22.7.2020) (Talouspolitiikan arviointineuvosto 2019).
- Tanhua, Hannele & Kiuru, Sirkka: Toimeentulotuki 2018. Tilastoraportti 20/2019. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019 <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138191/Tr20_19.pdf?sequence=5&isAllowed=y> (2.7.2020).
- Tanninen, Hannu: Otetaan mallia Ruotsista ja muista Pohjoismaista. T&Y blogi 29.10.2019 <<https://labour.fi/t&y/otetaan-mallia-ruotsista-ja-muista-pohjoismaista/>> (26.5.2020).
- Termination of employment when working in Denmark. Øresunddirekt <<https://www.oresunddirekt.se/en/stop-working-in-denmark/stop-working-in-denmark/termination-of-employment-when-working-in-denmark>> (30.7.2020).
- Tervola, Jussi & Ilmakunnas, Ilari & Moisio, Pasi: Miksi Suomen perusturvan taso on jatkuvasti Euroopan neuvoston erikoissuunnissa? THL-blogi 9.4.2019 <<https://blogi.thl.fi/miksi-suomen-perusturvan-taso-on-jatkuvasti-euroopan-neuvoston-erikoissuunnissa/>> (1.7.2020).
- The OECD Tax-benefit Model for Norway. Description of policy rules for 2018. OECD 2018 <<http://www.oecd.org/els/soc/TaxBEN-Norway-2018.pdf>> (2.7.2020) (OECD Norway 2018).
- Therborn, Göran: Kadotettu kansankoti. Kuinka pääoma kaappasi Ruotsin. Vastapaino 2019.
- These 4 Nordic countries hold the secret to gender equality. World Economic Forum 18.12.2018 <<https://www.weforum.org/agenda/2018/12/nordic-countries-women-equality-gender-pay-gap-2018/>> (12.8.2020).
- Tilastokeskuksen ja työ- ja elinkeinoministeriön työttömyystilastojen vertailu <http://www.stat.fi/til/tyti/tyti_2019-09-13_men_001.pdf> (26.6.2020).
- Tilasto Suomen työttömyysturvasta 2018. Kela. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/306012/Tilasto_Suomen_tyottomyysturvasta_2018.pdf?sequence=11&isAllowed=y> (25.8.2020).
- Työ- ja pääomatulojen suhde. Findikaattori <<https://findikaattori.fi/fi/38>> (17.6.2020) (Työ- ja pääomatulot).
- Työllisyyden edistämisen ministerityöryhmä <<https://tem.fi/tyollisyyden-edistamisen-ministerityoryhma>> (26.6.2020).
- Työttömyyskassat ja jäsenyys. TYJ <<https://www.tyj.fi/tyottomyyskassat/>> (7.8.2020).
- Uimonen, Risto: Kovaa peliä penneillä. WSOY 1984.
- Unemployed persons (seasonally adjusted) by seasonal adjustment and actual

figures, benefits, sex and age and time. Statistics Denmark <<https://www.statbank.dk/AUS07>> (3.7.2020) (Statistics Denmark AUS07).

Unemployment benefits. island.is <https://vefur.island.is/en/atvinnulif-og-vinnumarkadur/unemployment/unemployment_benefits/> (6.7.2020) (Iceland Unemployment Benefits).

Unemployment insurance funds. The Danish Agency for Labour Market and Recruitment <<https://www.star.dk/en/about-the-danish-agency-for-labour-market-and-recruitment/unemployment-insurance-funds/>> (6.8.2020) (Danish Unemployment Insurance Funds).

Uppdrag till Arbetsförmedlingen inför reformeringen. Regeringskansliet 9.5.2019 <<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2019/05/uppdrag-till-arbetsformedlingen-infor-reformeringen/>> (8.7.2020).

Uudistuva, vakaa ja kestävä yhteiskunta. Valtiovarainministeriön virkamiespuheenvuoro. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2019: 11. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161348/VM_11_2019_Virkamiespuheenvuoro_FINAALI.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (26.6.2020).

Uusi työaikalaki pähkinänkuoressa. Työ- ja elinkeinoministeriö <<https://tem.fi/uusi-tyoaikalaki-pahkinankuoressa>> (5.8.2020).

Väestön työmarkkina-asema, piilotyöttömät ja alityölliset sukupuolen ja iän mukaan, neljännesvuositiedot, 1997Q1-2019Q1 Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat. Tilastokeskus. <http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__tym__tyti__nj/statfin_tyti_pxt_11ca.px/table/tableViewLayout1/> (15.5.2019).

Yleinen asumistuki. Kela <<https://www.kela.fi/yleinen-asumistuki>> (3.7.2020).

Your social security rights in Iceland. Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion, European Commission. European Union 2019 <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=2ahUKEwiQ3PnZxrPpAhUDt4sKHWVhA5kQFjABegQIARAB&url=https%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Fsocial%2FblobServlet%3FdocId%3D13765%26langId%3Den&usg=AOvVaw2nMZf_7nLGotXFwt8KbQdq> (6.7.2020) (Iceland Security).

Työuran turvaketju pohjoismaisille työmarkkinoille

Ajatuspaja Vasemmistofoorumin tutkimusraportti Työn joustavuus ja työuran turvaketju: Turvaa joustoille pohjoismaisilla työmarkkinoilla osoittaa, että yhteiskuntatieteellinen näyttö tukee tarvetta parantaa työntekijöiden turvaa ja lisätä heidän valtaansa myös hyvinvointivaltion ja työmarkkinasopimisen mallimaina pidetyissä Pohjoismaissa. Työllisyyttä parantaisivat tehokkaimmin mahdollistava aktivointi, työuran katkeamaton turvaketju ja julkisen sektorin työvoimaosuuden nostaminen Suomessa pohjoismaiselle tasolle.

Raportin on kirjoittanut valtiotieteiden tohtori ja yhteiskuntahistorioitsija Sami Outinen. Outinen havaitsi toimiessaan Vasemmistofoorumin tutkijana, että työn tuottavuutta voisi kohentaa työnantajälähtöisten silpputyöjoustojen sijaan yhtä lailla parantamalla joustavien työntekijöiden työsuhteturvaa, lyhentämällä yleistä työaikaa, lisäämällä työpaikkademokratiaa ja koordinoimalla paremmin alojen välistä ammattiyhdistystoimintaa. Duunarimiehet, naiset, maahanmuuttajat, nuoret ja seniorit kärsivät yhtä lailla työmarkkinoiden epäkohdista, vaikka työnantajien hiostuksen muodot vaihtelevat eri aloilla. Tästä syystä työntekijöiden välittäminen toinen toisistaan tulisi nostaa kansallisesti ja globaalisti yhteiskuntapolitiikan keskiöön.

ISBN 978-952-7206-18-8 (nid)

ISBN 978-952-7206-19-5 (pdf)

ISSN 2670-188X (painettu)

ISSN 2670-1898 (verkkojulkaisu)